

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 24 · 5. desember
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 5. desember 2017 kl. 10

President: Ole Mic Thommessen

Dagsorden (nr. 24):

1. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marit Arnstad, Audun Lysbakken, Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide om valg av medlemmer til Nobelkomiteen (Dokument 8:82 S (2017–2018))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Videreutviklingen av Hæren og Heimevernet – Landmaktposisjon (Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018))
3. Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til forsvarsministeren:
«Skipsfarten er av avgjørende betydning for å sikre global handel og verdiskaping. Norden ligger langt fremme når det gjelder å utvikle teknologi for mer miljøvennlig skipsfart. Det norske presidentskapet for Nordisk råd har en ambisjon om å styrke Nordens konkurransefortrinn på dette området i 2018. Bergen og Oslo havn har en aktiv politikk for å tilrettelegge for landstrøm. Det er etablert et samarbeid i Østersjøen mellom Tallin, Helsinki, Stockholm og Turku for etablering av landstrøm for ferger. Dersom de nordiske havnene gikk sammen om felles krav til cruiseskip, håndtering av avløpsvann, drivstoff, miljødifferensiering av avgifter, tekniske løsninger for landstrøm med mer, ville vi ha en stor mulighet til å innta en ledende posisjon i utviklingen av mer miljøvennlig skipsfart. Vil statsråden ta initiativ til et slikt samarbeid mellom nordiske havnebyer?»
4. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i eiendomsmeglingsloven (forenklinger) (Innst. 47 L (2017–2018), jf. Prop. 158 L (2016–2017))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i regnskapsloven mv. (forenklinger) (Innst. 46 L (2017–2018), jf. Prop. 160 L (2016–2017))
6. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft avtaler mellom Norge og enkelte andre land til endring av virkningstidspunktet for OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 44 S (2017–2018), jf. Prop. 162 S (2016–2017))
7. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Sveits til endring av virkningstidspunktet i OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 48 S (2017–2018), jf. Prop. 163 S (2016–2017))
8. Stortingets vedtak til lov om utprøving av selvkjørende kjøretøy

(Lovvedtak 1 (2017–2018), jf. Innst. 32 L (2017–2018) og Prop. 152 L (2016–2017))

9. Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (samkøyring mv.) (Lovvedtak 2 (2017–2018), jf. Innst. 33 L (2017–2018) og Prop. 155 L (2016–2017))
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og enkelte andre lover (Lovvedtak 3 (2017–2018), jf. Innst. 31 L (2017–2018) og Prop. 151 L (2016–2017))
11. Referat

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonsøknader:

- fra representantene Ulf *Leirstein* og Ingjerd *Schou* om permisjon i tiden fra og med 6. desember til og med 8. desember – begge for å delta i Parliamentary Intelligence-Security Forum i Washington
- fra representanten Eirik *Sivertsen* om permisjon i tiden fra og med 7. desember til og med 12. desember, fra representanten Liv Signe *Navarsete* om permisjon i tiden fra og med 7. desember til og med 14. desember, fra representanten Svein Roald *Hansen* om permisjon i tiden fra og med 8. desember til og med 13. desember og fra representantene Ingunn *Foss* og Torgeir Knag *Fylkesnes* om permisjon i tiden fra og med 8. desember til og med 14. desember – alle for å delta i WTOs ministerkonferanse i Buenos Aires

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for henholdsvis Vest-Agder og Troms fylker, Mathias *Bernander* og Katrine Boel *Gregussen*, befinner seg for tiden begge utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget fredag 8. desember under henholdsvis representantene Ingunn *Foss* og Torgeir Knag *Fylkesnes* permisjoner.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Benedicte Limmestad *Hellestøl* 8. desember og Mathias *Bernander* 11.–14. desember

For Nordland fylke: Kjell-Idar *Juvik* 7.–12. desember

For Sogn og Fjordane fylke: Steinar *Ness* 7.–14. desember

For Troms fylke: Bjarne *Rohde* 8. desember og Kathrine Boel *Gregussen* 11.–14. desember

For Østfold fylke: Monica Carmen *Gåsvatn* 6.–8. desember, Rowena von *Ohle* 6.–8. desember og Siv Henriette *Jacobsen* 8.–13. desember

– Det anses vedtatt.

Representanten Ivar Odnnes vil fremsette et representantforslag.

Ivar Odnes (Sp) [10:02:18]: Eg vil på vegner av representantane Siv Mossleth, Sigbjørn Gjelsvik, Nils T. Bjørke, Geir Pollestad og meg sjølv setja fram eit forslag om å stansa konkurranseutsetjing av persontransport med tog.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:43]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marit Arnstad, Audun Lysbakken, Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide om valg av medlemmer til Nobelkomiteen (Dokument 8:82 S (2017–2018))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten begrenses til 5 minutter til hver partigruppe, og at det ikke gis anledning til replikker etter de enkelte innlegg.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hadia Tajik (A) [10:03:30]: Det har oppstått ein debatt om reglar for samansetjinga av Nobelkomiteen. Arbeidarpartiet vil stemma for representantforslag 82 S, og me er òg medforslagsstillarar, saman med Senterpartiet, SV, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Det gjer me fordi det i snart 40 år har vore ein praksis at parlamentarikarar ikkje bør veljast inn i denne komiteen. Dei siste åra har me òg fått illustrert kor viktig det er for truverdet til Nobels fredspris – og eg vil òg understreka: for norsk utanrikspolitikk – at det er eit tydeleg skilje mellom den komiteen som deler ut denne prisen, og norske myndigheiter som slike.

For Arbeidarpartiet er det òg openbert at dette skiljet vert mindre tydeleg viss stortingsrepresentantar eller vararepresentantar vert valde inn i komiteen. Det har vore tema i Stortinget ved fleire anledningar, og sjølv om det ikkje har vore formalisert i noko vedtak, slik det har for regjeringsmedlemer, har det vore liten tvil om kva som har vore Stortingets vilje. I 2008 slo alle partia i valkomiteen, unnateke Framstegspartiet, fast at det har vore ei alminneleg oppfatning at stortingsrepresentantar ikkje kan verta valde til denne komiteen. Samtidig sa fleirtalet at dette ikkje var til hinder for at representantar som ikkje tok attval, kunne verta valde til komiteen i siste sesjon av stortingsperioden. Men det er lenge til siste sesjon – me er så vidt i gang med den første.

Det er interessant å merka seg at når Framstegspartiet ikkje var med i dette fleirtalet, var det fordi partiet ønskte å gå lenger. Dei viste til at det er eit vedvarande

behov for å sikra Nobelkomiteens sjølvstende frå Stortinget, og dei slo fast at dei fullt ut delte det synet at verken stortingsrepresentantar eller regjeringsmedlemer bør sitja som medlemer av Nobelkomiteen. Partiet ville difor at ingen representantar skulle delta i møte før dei hadde gått av som medlemer av Stortinget.

Eg trur dei fleste vil vera einig i at behovet for å sikra og synleggjera sjølvstende ikkje har vorte mindre i åra som har gått sidan 2008. Tvert imot trur eg mange vil seia at det har auka. Det er difor litt underleg å sjå snuoperasjonen frå Framstegspartiet her.

Så vil eg meina at det ikkje er lett å sjå noka grunngeving for at dette skal vera annleis for vararepresentantar enn for stortingsrepresentantar. Lovverket skil normalt ikkje på dette, og viss vekta skal leggjast på komiteen sitt sjølvstende og ønsket om å markera eit tydeleg skilje mellom komiteen og norske myndigheiter, vil det ikkje vera nokon avgjerande forskjell om det er stortingsrepresentantar eller stortingsvararepresentantar.

Arbeidarpartiets grunngeving for å støtta dette forslaget er prinsipiell. Det har ikkje vore nødvendig å slå dette fast i form av eit vedtak tidlegare, fordi det har vore brei einigheit i Stortinget om dette prinsippet, og ein har praktisert i samsvar med det. Me hadde håpt at det òg denne gongen lét seg løysa utan at ein gjekk så langt som å måtta vedta det, ved at alle partia hadde respektert det som har kome fram i møte mellom dei parlamentariske leiarane: at eit breitt fleirtal i Stortinget framleis meiner dette. Når det signalet ikkje er teke, vil Arbeidarpartiet stemma for begge punkta i representantforslaget.

I tillegg til spørsmålet om representantar og vararepresentantar omhandlar forslaget òg eit ønske om utgreiing for å sjå om det er andre forhold som ein bør ta omsyn til, og som kan medføra at kandidatar ikkje kan verta valde. Leiarverv i internasjonale organisasjonar kan vera eit slikt forhold, og òg det kan medføra bindingar som kan skapa tvil om sjølvstendet til komiteen. Det er noko som presidentskapet bør kunna greia ut og koma tilbake til Stortinget med neste år.

Trond Helleland (H) [10:08:07]: Det er betimelig og riktig å ha en debatt om hva slags prosedyrer Stortinget skal følge for å oppnevne medlemmer til Nobelkomiteen. Tildelingen til Liu Xiaobo viste at selv om Stortinget ikke blander seg inn i Nobelkomiteens arbeid, kan det være andre land som oppfatter at uavhengigheten ikke er så stor som den burde være. Derfor vil Høyre støtte alle forslag som går på å utrede hvem som skal være valgbar, og hvem som ikke skal være valgbar. Men det vi ikke kommer til å støtte, er forslag som blir fremmet for å sette en stopper for en kandidat, som er fremmet av et parti nå. Det er veldig enkelt: Den dagen Carl

I. Hagen ble Fremskrittspartiets valg som medlem av Nobelkomiteen, våknet flertallet på Stortinget og sa at dette ikke går an. Hadde den diskusjonen kommet opp da Stortinget trådte sammen i høst, eller helt uavhengig av det valget som skal gjøres i år, ville Høyre ikke hatt noen problemer med å støtte det. Men dette oppfatter vi som en straffeekspedisjon mot Fremskrittspartiet, som vi ikke kan støtte.

Så vi vil ikke støtte punkt nr. 1 i forslaget, men vi vil be om at dette blir satt inn i en større utredning. Men vi vil støtte punkt nr. 2 i forslaget, om å se på internasjonale verv og eventuelt andre verv. Det innebærer f.eks. at generalsekretæren i Europarådet vil bli rammet av en sånn regel. Jeg mener at dette også bør være et veldig tydelig signal – for punkt nr. 2 i forslaget vil også bli vedtatt – til Thorbjørn Jagland om at han bør trekke seg fra Nobelkomiteen. Stortinget sier at vi ønsker å utrede dette, men jeg har ikke hørt noen si at det å sitte som generalsekretær i Europarådet er helt greit og forenlig med å sitte i Nobelkomiteen nå. Så jeg mener at dette bør være et veldig tydelig signal også om at han bør vurdere sin plass i Nobelkomiteen. Det har hendt før at medlemmer har trukket seg, da i protest mot at det har vært tildelinger av priser som de ikke har vært enige i. Men også av hensyn til Norges renommé og med tanke på uavhengigheten bør dette være et veldig tydelig signal, og derfor vil Høyre støtte punkt nr. 2 i forslaget.

Jeg opplever at det Arbeiderpartiet sa i sitt innlegg, også egentlig er en støtte til at en nå får ryddet opp i dette forholdet. Da vil vi ha en ny situasjon. Da vil det antagelig også bli diskusjoner om å oppnevne et nytt medlem fra Arbeiderpartiets side.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:11:18]: Saken vi nå behandler i Stortinget, burde ikke vært behandlet på denne måten. Fremskrittspartiet har forsøkt å vise vei i denne saken og har kommet med flere konstruktive løsningsforslag. Det har ikke de andre partiene, med Arbeiderpartiet i spissen, godtatt, og dermed har vi havnet i denne situasjonen. Jeg er for øvrig glad for støtten fra Høyre.

Det har etter de siste ukers debatt i offentligheten blitt mer og mer klart at denne saken ikke dreier seg om prinsipper, men om person og Fremskrittspartiets kandidat til Nobelkomiteen. Rett nok er det ingen av de andre partiene som har våget å si dette rett ut, men det er nok det dette handler om. Det at flere av partiene endrer prinsipper og argumenter i løpet av de siste ukers debatt, er et klart bevis på dette.

Hastebehandlingen av denne saken i dag er det foreløpig siste forsøket i rekken på å frata Fremskrittspartiet sin forslagsrett på medlem til Nobelkomiteen. Og det er nettopp dette som Fremskrittspartiet finner særdeles

uheldig – at flertallet av de andre partiene forsøker å frata Fremskrittspartiet forslagsretten. Det har vært en sedvane gjennom mange år at partiene ikke blander seg inn i hverandres forslag og utnevnelser til råd, utvalg og nemnder. Denne sedvanen og dette prinsippet brytes i dag.

Det hevdes at Fremskrittspartiet selv alltid har vært for dette prinsippet om valgbarhet til Nobelkomiteen, men at vi nå ikke ønsker å følge det fordi vi skal ha Hagen inn i Nobelkomiteen. Det er riktig at Fremskrittspartiet har vært kritiske til å velge sittende stortingsrepresentanter inn i Nobelkomiteen, og at vi har fremmet forslag om det motsatte tidligere. Våre standpunkter og tidligere forslag har imidlertid kun fått Fremskrittspartiets stemmer, så når vi følger de etablerte spillereglene i Stortinget, skal reglene altså endres og gis tilbakevirkende kraft, eller dvs.: De foreslår å endre reglene når det gjelder vår kandidat, og så vil de gjerne at Stortinget skal si at det kan være upassende å være f.eks. generalsekretær i Europarådet, så det bør presidentskapet utrede. Vår kandidat vil de stoppe, deres eget medlem vil de la sitte.

Dette er et klart bevis på at det skal etableres ett sett med regler for Arbeiderpartiet og et annet sett med regler for Fremskrittspartiet.

Dersom Stortinget ville, kunne Stortinget ha løst denne saken for lenge siden. Vår kandidat har selv foreslått både å trekke seg fra sitt verv som 2. vararepresentant til Stortinget og senere å søke om permisjon dersom han skulle bli innkalt i perioden. Begge deler har blitt konstant avvist, dette på tross av at det tidligere er gitt permisjon for representanter og varamedlemmer som har tiltrådt som fylkesmenn, banksjefer, NRK-sjef, direktør for Vinmonopolet og spesialrådgiver i UD, for å nevne noen.

Tidligere er det valgt inn en rekke medlemmer i Nobelkomiteen med sterk tilknytning til Stortinget, selv om mange har hevdet det motsatte den siste tiden. 1. januar 1985 tiltrådte Odvar Nordli Nobelkomiteen mens han var visepresident i Stortinget frem til 1. oktober samme år. I 2000 tiltrådte Inger-Marie Ytterhorn som medlem i Nobelkomiteen mens hun var 2. vararepresentant til Stortinget i perioden 1997–2001 – uten debatt i Stortinget, ingen motforestillinger ble reist.

I 2009 velger Stortinget daværende stortingspresident Torbjørn Jagland og daværende odelstingspresident Ågot Valle inn i Nobelkomiteen, uten at noen andre enn Fremskrittspartiet reagerer på det. Og til sist fornyer Stortinget Jaglands tillit i Nobelkomiteen etter at han er blitt gjenvalgt som generalsekretær i Europarådet.

Denne saken burde vært løst ved at de andre partiene fulgte praksis og sedvane og lot være å blande seg inn i

hvem Fremskrittspartiet utnevner som sitt medlem i Nobelkomiteen. Da hadde vi sluppet den situasjonen som vi nå er oppi, og vi hadde sluppet all den støyen og debatten som dette har skapt.

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger hevdet at grunnen til at de tar dette opp, er at de ikke ønsker en politisering av Nobelkomiteen. Da tror jeg vi trygt kan konkludere med at det er nettopp det Arbeiderpartiet har oppnådd med den holdningen de har vist i disse prinsipielle spørsmålene, om at vi, Fremskrittspartiet, skal få lov til å fremme våre kandidater til de utvalg og komiteer som skal oppnevnes av Stortinget.

Jeg skal si litt om punktene i forslaget, i og med at det er to punkter: Fremskrittspartiet vil stemme imot begge. Vi kunne i realiteten støttet punkt nr. 2, men vi velger å stemme imot begge, med henvisning til det representantforslaget som vi har levert inn til Stortinget tidligere.

Marit Arnstad (Sp) [10:16:44]: Senterpartiet har etter en grundig vurdering kommet til at vi støtter de forslagene som i dag ligger på bordet. Vi velger å legge avgjørende vekt på at disse forslagene nedfeller en praksis som allerede er sedvane, og som er forstått som praksis, nemlig at stortingsrepresentanter og vararepresentanter ikke skal sitte i Nobelkomiteen.

Det er helt riktig – som også representanten Limi var inne på – at det har skjedd feil når det gjelder dette, i fortid. Det var ikke heldig at SV fremmet Ågot Valle som kandidat, og at hun ble valgt inn trekvart år før hun gikk ut av Stortinget. Det var ikke heldig at Thorbjørn Jagland ble valgt inn trekvart år før han gikk ut av Stortinget. Men det at en har gjort feil i disse spørsmålene i fortid, er ikke et argument for at en skal gjøre den feilen nok en gang. Det er tvert imot et argument for at en denne gangen faktisk bør nedfelle denne sedvanen i en regel, og dermed unngå at den type feil gjøres om igjen.

Det å bli vararepresentant til Stortinget er et aktivt valg som en person tar. Når en person stiller seg på en stortingsvalgliste og det partiet som vedkommende representerer, kommer inn på Stortinget, blir personen enten stortingsrepresentant eller vararepresentant. Det er et aktivt valg. Det er for så vidt også en problemstilling som den aktuelle kandidaten selv har erkjent når vedkommende har foreslått bl.a. fritak eller permisjon knyttet til vervet som vararepresentant. Det teller også – etter Senterpartiets mening – med i det samlede bildet. Senterpartiet er for øvrig veldig restriktiv med permisjoner eller fritak for stortingsvervet, enten det skulle gjelde fylkesmann, statssekretær eller andre posisjoner som folk får i løpet av stortingsperioden. Vi har også fremmet forslag tidligere, bl.a. om at en ikke skal kunne bli statssekretær når en sitter som stortingsrepresentant.

Senterpartiet legger også vekt på, i motsetning til de andre forslagene som er fremmet, og som ligger til behandling i komiteen, om både internasjonale verv og tidligere politikere, at når det gjelder posisjonen som vararepresentant eller som stortingsrepresentant, er det ingen avgrensingsproblematikk: Enten er en det, eller så er en det ikke. Når det derimot gjelder andre typer verv, erkjenner vi at det finnes en avgrensingsproblematikk som en er nødt til å gjennomgå på en nøyere måte. Om det bare skal gjelde ledere i internasjonale institusjoner, om det skal gjelde nestledere, eller om det skal gjelde styremedlemmer, er noe en er nødt til å se nærmere på. Men vi deler det som har kommet fram tidligere i debatten, at det er et nokså tydelig signal om at en person som er generalsekretær i Europarådet, ikke bør sitte i Nobelkomiteen. Når det gjelder å vurdere det, vil vi overlate til sittende representanter sjøl å vurdere sin posisjon i så måte. Men det skaper unødige spørsmål om uavhengighet og også unødvendige bindinger, som det er vanskelig å forholde seg til i en slik sammenheng. Ingen skal være i tvil om at Senterpartiet mener det.

Det er også et annet forslag som er til behandling, og jeg har lyst til å kommentere også det. Det er et forslag fra SV om at tidligere politikere ikke skal kunne velges inn i Nobelkomiteen. Det er Senterpartiet imot. Grunnen til det er at det ikke kan være ekskluderende i seg sjøl at en i sitt tidligere liv har deltatt i demokratisk virksomhet. Det kan ikke være ekskluderende i seg sjøl at en har vært folkevalgt en gang i tida. Da risikerer vi å få en nobelkomité som er rent professoral eller akademisk. Tidligere folkevalgte må kunne ha en plass, men det avgjørende må være avstanden tilbake til politiske verv, både formelt og når det gjelder tid.

Med dette varsler jeg at Senterpartiet kommer til å støtte dagens forslag. Vi mener at i spørsmålet om vararepresentant er det et tydelig og enkelt forslag, som nedfeller en praksis som allerede finnes. Vi er klar over at det er gjort feilskjær her tidligere, men det fritar oss ikke for å rette det opp i dag, og det forsvarer ikke at vi skal gjøre den feilen en gang til.

Audun Lysbakken (SV) [10:21:48]: Vi er vitne til et stykke trist politisk teater, regissert av stortingsgruppen til Fremskrittspartiet og Høyre.

Det har vært bred enighet lenge om de prinsippene som her er til diskusjon. Grunnen til at et forslag som dette ikke har kommet på bordet, er at det har vært en bred oppfatning av at det var en måte å tenke på som alle gruppene på Stortinget ville forholde seg til i utnevning av medlemmer til Nobelkomiteen. Når det ikke er sånn, er det nødvendig å stadfeste de prinsippene. Derfor er SV med på å fremme det forslaget som skal behandles i dag, og SVs gruppe vil stemme for det. Det

handler om hensynet til komiteen og prisen, understrekingen av uavhengigheten. Og de erfaringene som både Nobelkomiteen og Norge har gjort seg de siste årene, tror jeg understreker for oss alle hvorfor det er riktig.

Jeg er enig i at det går an å ha en diskusjon om ulike sider ved den praksisen som har vært knyttet til valg tidligere. Men det er ingen tvil om, og det er også slått fast i det arbeidet som Fremskrittspartiets stortingsgruppe har bestilt i forkant av dette valget, at det har vært og er en forskjell på utgående representanter og det vi står foran her, nemlig en som er valgt inn til Stortinget ved begynnelsen av en periode.

Det blir sagt at dette forslaget handler om én person. Nei, det gjør ikke det. Det er Høyre og Fremskrittspartiet som får dette til å bli en sak om én person. Jeg synes representanten Helleland sa det ganske oppsiktsvekkende klart her i sted, han sa at Høyre ikke ville hatt noen problemer med å støtte dette på et annet tidspunkt. Det er ganske oppsiktsvekkende. Det betyr jo at det er Høyre som veldig tydelig får denne saken til å handle om Carl I. Hagen, for Høyre har et prinsipp, det gjelder bare ikke for akkurat Carl I. Hagen. Det samme gjelder Fremskrittspartiet, som har hatt dette prinsippet og åpner for å ha prinsippet igjen i framtiden, men som ikke vil ha det akkurat nå. Så ansvaret for denne situasjonen ligger 100 pst. hos Høyres og Fremskrittspartiets stortingsgrupper, ikke hos de partiene som prøver å stadfeste et prinsipp som vi trodde vi var enige om.

Representanten Arnstad har hørt om et forslag fra SV som jeg ikke har hørt om. Vi har ikke foreslått at det skal bli forbudt å oppnevne tidligere politikere, men jeg synes det også er en del av denne diskusjonen – den kan vi komme tilbake til på fredag – for den praksisen som til tider har vært med å fylle komiteen med tidligere partitopper, er vi kritiske til. Derfor er også SVs forslag til vara til komiteen et forslag som skiller seg veldig tydelig fra den praksisen og fra andre partiers forslag.

Vi legger to prinsipper til grunn. Det ene er at medlemmene av Nobelkomiteen skal ha tilstrekkelig avstand til Stortinget. Det andre er at partiene skal bestemme selv. Jeg mener at den beste måten å forene de to prinsippene på er å slå fast prinsippet om uavhengighet nå, før Stortinget skal gjøre sine valg til komiteens sammensetning.

Trine Skei Grande (V) [10:25:41]: Det er forholdsvis lenge siden Venstre hadde noen i Nobelkomiteen. Nå står vi for tur til å få en vara, og det gleder vi oss til. Jeg tror at vi har nok folk i partiet til at vi skal klare å komme oss unna stortingsrepresentanter og vararepresentanter.

Det Venstre hadde håpet på med denne prosessen, var at Stortinget kunne ta seg litt bedre tid, sånn at vi fak-

tisk kunne gå gjennom hele regelverket og lage et nytt regelverk som alle kunne være enige om, som vi hadde utredet ordentlig og som hadde ligget der. Den tida følte ikke de andre partiene at man hadde, så vårt forslag om å gi oss den tida og gjøre dette på skikkelig vis, falt i møte i arbeidsgruppa til valgkomiteen.

Jeg tror at hele denne prosessen hadde stått seg på at vi hadde gitt oss tid til å puste med magen og fått en ordentlig gjennomgang av også de andre Dokument 8-forslagene før vi gikk til valg. Jeg tror heller ikke at det hadde svekket Stortingets omdømme om vi hadde gjort dette på ordentlig vis – og lært at dette var det mulig å vente litt med. Men jeg skjønner at presidentskapet og de andre partilederne syns det viktigste var å ha dette ferdig før prisutdelingen. Det er ikke en vurdering vi deler. Jeg tror fredsprisen ville stått seg på om vi hadde tatt oss tid til å lage et helhetlig regelverk. Nå gikk ikke det, så da er vi med på det forslaget som ligger her, som vi mener er å stadfeste det som har vært kutymen, og som har utviklet seg over tid. Det er ingenting i veien for å kikke bakover i tida for å finne både permisjoner og oppnevninger som ikke var smarte. Vi plasserte statsråder i Nobelkomiteen for en tid tilbake. Det har vi sluttet med. Men betyr ikke at det er et argument for å bryte de prinsippene som har utviklet seg over tid. Det er klart at vi har hatt noen vekkerer med noen prisutdelinger som har slått hardt inn i norsk politikk, på en måte som gjør at vi kunne ha ønsket at vi kunne ha koblet landet og prisen mer fra hverandre.

Jeg tror – jeg må påpeke det, for det er ikke alltid det skjer – at jeg var enig i alt det som Marit Arnstad sa fra denne talerstolen i dag. Alle vurderingene som Senterpartiet har her, tror jeg også Venstre deler. Vi mener det er viktig at vi også understreker partienes rett til sjøl å velge hvem som skal representere partiet. Jeg tror det vil være en veldig negativ tone å legge seg på hvis de store partiene f.eks. skulle bestemme hvilke personer i de mindre partiene som skulle inneha stillinger. Det er i hvert fall ikke et prinsipp som jeg tror det er riktig å bevege seg inn på. Vi er også veldig kritisk til bruken av permisjoner til verv som ikke handler om å representere Norge utad, som jeg mener er noe helt annet. Det betyr ikke at vi er for at man skal ha permisjoner for å bli vinmonopoldirektør eller fylkesmann. Det er vel heller ikke praktisert de siste årene, så det blir litt søkte eksempler å dra fram, fordi vi har strammet mye inn på dette området fra før.

Så er det sant – med det forslaget som ligger her – at det gir en klar indikasjon for andre internasjonale verv på vegne av Norge. Det er klart at når vi har en generalsekretær i Europarådet, var det Norge som drev valgkampen for at han skulle få den jobben. Vi brukte norsk UD, norske parlamentarikere og norske ressurser for å få

en slik internasjonal posisjon. Å tro at det kan frikobles fra Nobelkomiteen, er i peneste utsagn ganske naivt.

Det ligger klare beskjeder til flere, syns jeg, i det forslaget som ligger her nå. Jeg håper at vi i hvert fall kan ha en prosess der vi behandler dette prinsipielt, og så må vi ta følgen av det etter at de avgjørelsene er tatt.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:30:07]: For ein sen-trumsven er det godt å høyre at Venstre er einig i alt Senterpartiet har sagt. Det er ikkje kvar dag. Eg har òg lyst til å seie at når det gjeld det å ha tidlegare politikarar i Nobelkomiteen, er det viktig, for politikarane sit nettopp med kompetanse, erfaring og kunnskap som vil vere viktig i Nobelkomiteen – sjølv om det ikkje nødvendigvis treng berre å vere tidlegare politikarar.

Men denne debatten handlar om noko anna. Den handlar om ikkje noko mindre enn Nobelkomiteens uavhengigheit av Stortinget. I 40 år har vi hatt den praksisen at stortingsrepresentantar ikkje bør veljast inn i komiteen. Dei siste åra har vi fått eksempel på og fått illustrert nettopp kor viktig det har vore for truvedet til Nobels fredspris – og eg vil leggje til, for norsk utanriks-politikk – at det er eit tydeleg skilje mellom komiteen som deler ut prisen, og norske myndigheiter, eit skilje som både storting og regjering i det offentlege rom var veldig tydelege på nettopp å streke under så seint som i 2010. For Kristeleg Folkeparti er det openbert at dette skiljet blir mindre tydeleg om stortingsrepresentantar eller vararepresentantar blir valde inn i komiteen.

Eg høyrrer at representanten Limi er opptatt av at forslagsretten til Framstegspartiet skal bli varetatt. Eg har opplevd at er det eitt perspektiv som for eit samla storting har vore viktig i denne saka, er det nettopp å vareta den forslagsretten. Frå start til slutt i denne prosessen har det vore viktig for eit samla storting å seie at Framstegspartiet bør behalde forslagsretten.

Framstegspartiet har sjølv sett det problematiske. Det var Framstegspartiet som gjekk til konstitusjonell avdeling på eiga hand og bad om å få ei vurdering av kva det ville bety at første vararepresentant til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité og første vararepresentant til Stortingets utanriks- og forsvarskomité skulle sitje i Nobelkomiteen. Dei fekk eit tydeleg råd. Sjølv om det ikkje er gjort noko vedtak i Stortinget, kom det ei tydeleg anbefaling – så tydeleg som det kan vere utan at det er gjort eit formelt vedtak. Det rådet vel Framstegspartiet å setje til sides, og det er grunnlaget for denne saka.

Eg har òg lyst til å streke under det som blir sagt i den utgreiinga frå konstitusjonell avdeling på Stortinget, at ettersom hensikta er å leggje avgjerande vekt på komiteen si uavhengigheit og ønsket om å markere eit tydeleg skilje mellom komiteen og norske myndigheiter, vil det

ikkje vere naturleg å skilje mellom stortingsrepresentantar og vararepresentantar når det gjeld valbarheit til Nobelkomiteen.

Nobel-direktør Olav Njølstad har òg i det offentlege rom kommentert det å føreslå første vararepresentant til Stortinget til Nobelkomiteen. Han seier: «Det vitner også om liten forståelse og respekt for Nobelkomiteens arbeid.»

Og som òg Marit Arnstad sa frå denne talarstolen: Carl I. Hagen har sjølv vist forståing for denne problemstillinga ved at han har bede om permisjon og fritak. Problemet med det er at det kan vere i strid med Grunnlova å gi den valde representanten, Hagen, permisjon og fritak.

Kristeleg Folkeparti vil støtte dei to forslaga som ligg til behandling, men eg må seie eg synest det som kom frå representanten Helleland i dag er litt underleg. Det er heilt riktig at det er problemfylt at òg den sitjande leiareren for Europarådet sit i Nobelkomiteen. Det er eg heilt einig med representanten Helleland i. Men i dag synest representanten Helleland det er problemfylt, men det er ikkje problemfylt at stortingsrepresentantar blir valde inn. Det blir som å seie at det er veldig galt å kjøre i 80 km/t i ei 50-sone, men at det er heilt greitt å kjøre i 130 km/t i ei 80-sone. Det er vanskeleg å forstå sett utanfrå i dag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:35:24]: Plassene i Nobelkomiteen er viktige i de interne tautrekkingene om prestisje og ære på Stortinget. I høst har det blitt mye støy ettersom Fremskrittspartiets stortingsgruppe vil bruke sin plass i komiteen til å hedre partiets stifter og «grand old man», og Carl I. Hagen har som vanlig klart å stjele showet.

Men det viktigste spørsmålet er det ingen som, paradoksalt nok, har tatt tak i, nemlig: Hvor er hensynet til Alfred Nobel? Grunnlaget for utdelingen av prisen er Nobels testament fra 1895, og her heter det at prisen for «fredsförfäktare» skal utdeles av en komite på fem, utpekt av Stortinget.

Siden 1900 har Stortinget bistått Nobelstiftelsen – en privat svensk stiftelse – med å utpeke priskomiteen. Testamentet sier ikke noe om at de som velges, skal være knyttet til de partiene som er representert på Stortinget. Men det må legges til grunn, mener vi, at Nobels hensikt var å få bistand fra de best mulig kvalifiserte til å realisere formålet med prisen. For å utføre oppgaven i tråd med testamentet må man ha gjort en forsvarlig utredning av hva Nobel selv ville med prisen. Det holder ikke med gjetninger eller egne forestillinger, dette må utredes på grundig vis. Det har Stortinget ennå ikke gjort, men det er det Rødt har levert inn forslag om.

I årene fram til annen verdenskrig var det flere sentrale personer i fredsbevegelsen som var medlem i Nobelkomiteen. Ved innstillingen til komiteen ble det lagt vekt på kunnskaper i språk og internasjonal fredspolitik. Men i 1948 hadde Arbeiderpartiet hatt stor framgang og ønsket plassene fordelt mellom partiene ut fra antall representanter i siste valg, beleilig nok. I debatten i Stortinget framkom det sterk uro for at dette ville endre prisens profil og bringe inn andre hensyn enn dem som burde styre valget av vinnere av Nobels fredspris. Representanten Hambro uttalte, med tilslutning fra flere:

«Det er første gang man ved valg til Nobel-komiteen har betraktet denne komité, jeg hadde nær sagt som et partipolitisk bytte, hvor man som ved valg til mer politisk pregede tillitsverv skulle gå frem etter en geometrisk forholdstallsfordeling mellom partiene. Jeg kan ikke tenke meg noe som står sterkere i strid med Nobels ånd og de forutsetninger under hvilke Stortinget påtok seg å oppnevne det utvalg som skulle foreta utdelingen av prisen.»

Stortinget har 23. oktober 2017 fått et brev hvor Nobel Peace Prize Watch gjentar flere tidligere henstillinger, fra ti år tilbake i tid, om at systemet for valg av medlemmer må endres. I brevet vises det til avklaringer av oppgaver og ansvar innad i Nobelstiftelsen i de senere årene, hvor vedtak fra svenske myndigheter har understreket at prisene utdeles av Nobelstiftelsen, og at stiftelsens styre har det fulle og endelige ansvaret for alle prisene, også fredsprisen, og for at tildelingene er innenfor testamentets formålsbeskrivelse.

Stortinget mottok 29. november 2017 en offentlig henstilling fra 17 professorer fra de juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø som peker på de rettsreglene som gjelder i denne saken, nemlig at Stortinget plikter å ta stilling til Nobels intensjon med fredsprisen og sikre at Nobelkomiteen består av de best kvalifiserte ut fra fredsprisens formål. Sentralt i dette bildet er Nobels oppfatning av fredsforkjempere – de som skulle virke for nasjonenes forbrødring, for reduksjon eller avskaffelse av stående armeer og for fredskongresser.

Stortinget har tatt på seg en særegen oppgave som valgkomité for en privat svensk stiftelse. Det er litt på siden, vil vi si, av Stortingets funksjoner etter Grunnloven. Det bør, som Rødt har foreslått, utredes hva formålet med prisen er, og om denne utvelgelsesprosedyren er i tråd med de formål og de hensyn som Alfred Nobel la til grunn i sitt testamente. På veien dit, og til vi får et vedtak om det, vil Rødt støtte ethvert forslag som kan bidra til å tette skottene mellom Stortinget og komiteen, slik som de framlagte forslagene til dels vil gjøre. Men det viktige er å få en utredning og deretter få en helt annen type valgordning, mener vi.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:40:44]: Dette innlegget står for min egen regning. Jeg tar ordet fordi jeg var en av dem som fremmet Carl I. Hagens kandidatur, og jeg synes faktisk at denne saken er såpass viktig at flere burde ha mot i seg til å ta ordet istedenfor at vi får oppramsing fra de parlamentariske lederne.

Arbeiderpartiet har i denne saken drevet et uverdigg og politisk spill og brukt Stortinget som sin egen lekeplass. For å referere Groucho Marx: Jeg har mine prinsipper. Liker du dem ikke, har jeg andre.

Denne dobbeltmoralen summerer på greit vis Arbeiderpartiet og småpartiene i denne saken. Med et fikenblad har de på desperat vis lett etter muligheter for å hindre demokratiet i å virke, til stor applaus fra medie- ne, som ikke har noe meningsmangfold, det er den samme meningen som gjentas mangfoldige ganger.

Nobels fredspris er det norske folks pris. Den tilhører verken Jonas Gahr Støre, Trine Skei Grande eller medie- ne. Nåde dem som trekker inn folket i denne politisk korrekte prosessen. Nobelkomiteen skal ikke ha alternative røster. Medlemmene skal ha den samme innfalls- vinkelen til de store trender, til konflikter, til globale institusjoner, og de skal ha det samme verdenssynet. Carl I. Hagen vil ødelegge denne idyllen.

Det er blitt hevdet at med vararepresentant Hagen i komiteen vil utenlandske myndigheter mene at prisen har politiske bindinger. Ærlig talt, dette fikenbladet er så bitte lite at alt er synlig, og det som blottlegges, er ikke mye å være stolt av.

Her har Stortinget nominert tidligere statsministre og partiledere på rekke og rad, og så skulle Carl I. Hagens varaplass være utslagsgivende? Hvor informert tror egentlig salen at ambassadene fra utenlandske land er om forholdene i Norge? Tror de virkelig at Carl I. Hagens varaplass, med oppmøte to-tre ganger i året, skal være det som gjør at Norge virker ikke troverdig, og at de boikotter Norge? Det er en ganske underlig innstilling å ha, særlig når Carl I. Hagen ikke var i komiteen da boikotten fra Kina skjedde.

Mediene elsker å hevde at Carl I. Hagen er høy på seg selv. Det singler i glass. Er det noen som er høye på seg selv, er det mediernes kommentatorer, de som hausser opp hverandre, konkluderer helt likt og er helt innenfor. I morgen kommer de til å være helt enige igjen: Christian Tybring-Gjedde er en oppvigler. Han er en oppvigler i Stortinget, i eget parti, og selvsagt har de snakket med en eller annen som kan bekrefte akkurat dette.

Store deler av det norske folk ønsker Carl I. Hagen i komiteen. Hva betyr det? De som kommer innenfor,

forholder seg til folket hvert fjerde år, samme kan det være ellers.

Kristelig Folkeparti sier at i den påståtte medmenneskeligheten vil kanskje Carl I. Hagen få en pensjonsslipp i posten, men han skal altså dø i skam i det han har gjort i 30 år i norsk politikk, både for medier og for det norske folk. Venstres illojalitet i denne saken taler for seg selv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:44:01]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Videreutviklingen av Hæren og Heimevernet – Landmaktproposisjon (Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anniken Huitfeldt (A) [10:45:04] (komiteens leder og ordfører for saken): I dag skal vi vedta en plan, med enighet mellom de fleste partiene, om framtida for Hæren og Heimevernet. Både i Sverige og i Danmark har man tradisjoner for tverrpolitiske avtaler om forsvaret. Jeg er tilfreds med at vi også her hjemme har oppnådd bred enighet om en plan for landmakten, selv om resultatene ikke ble helt i tråd med Arbeiderpartiets syn. Vi har forhandlet sammen, alle partiene, og jeg vil benytte anledningen til å takke alle som deltok. Det var ikke åpenbart at vi skulle finne sammen på så mange punkter som vi faktisk gjorde.

Mens regjeringa foreslo å skaffe nye stridsvogner til Hæren tidligst i 2025, får Hæren med enigheten nye stridsvogner fra 2019. Heimevernet får 2 000 flere soldater, og vi vedtar en kvalitetsreform for Heimevernet, og nå må den fylles med innhold. Vi får også en ny vurdering av hvorvidt det er klokt å ta ned antall stående soldater i 2. bataljon på Skjold – om det er klokt å gjøre det

i den grad som regjeringa har foreslått. Vi støtter regjeringas forslag om oppbygging på Porsangmoen, etablering av Finnmark landforsvar og forslaget om flere inn-tak av vernepliktige i løpet av et år.

Gjennom denne avtalen får altså Hæren dedikert helikopterstøtte, med ledelse på Bardufoss. Alt blir ikke flyttet sørover, slik regjeringa foreslo. Den løsningen som stortingsflertallet nå tegner opp, er svært nær en modell som statsministeren flere ganger i løpet av valgkampen karakteriserte som en bløff. Så vi har utvilsomt bidratt til å flytte regjeringspartiene i riktig retning.

Helikoptre både på Bardufoss og på Rygge er dyrere – helt åpenbart – enn bare å ha helikoptre på Rygge. Arbeiderpartiet ønsket derfor mer penger til Luftforsvaret i 2018 for å kunne ansette flere, slik at vi kan tilføre spesialstyrkene tilstrekkelig løftekapasitet. Det fikk vi dessverre ikke penger til. Det konkrete forslaget kommer i revidert budsjett til våren, og vi har ikke bundet oss til å stemme for et forslag dersom vi ikke er fornøyd med det. Regjeringa må etter min mening utrede kjøp av brukte Bell-helikoptre som en del av arbeidet med dette forslaget.

Noen hevder at Arbeiderpartiet ville ha fått mer gjennomslag hvis vi hadde etablert et alternativt flertall uten regjeringspartiene. Det stemmer ikke. Det var ikke flertall på Stortinget for Arbeiderpartiets helikopterløsning, som var å vedta hærhelikoptre i 339-skvadronen på Bardufoss og helikoptre for spesialstyrkene i 720-skvadronen på Rygge.

Det gir liten politisk uttelling å legge ned forsvarsbasar og heller bruke penger på å investere i utstyr og dyre våpensystemer. Omstilling har likevel vært helt nødvendig for å bygge opp et moderne forsvar med økt kampkraft. På 1990-tallet snakket mange om de nye truslene, men i møte med de politiske beslutningsprosessene ble nesten alle baser fra den kalde krigens dager beholdt, uten at det ble bevilget nok penger til å drifte alle disse basene. Resultatet var helt klart at forsvarsevnen år for år ble redusert.

Regjeringas langtidsplan skal legge grunnlag for de fire påfølgende forsvarsbudsjetter. Regjeringa har dessverre bidratt til å undergrave forutsetningen for god økonomistyring og langtidsplanlegging i Forsvaret. Langtidsplanen for 2017–2020 ble lagt fram for sent til å påvirke forsvarsbudsjettet for 2017. Planen for Hæren og Heimevernet kom halvannet år for sent og får altså ikke konsekvenser for statsbudsjettet 2018. For første gang gjøres altså ikke langtidsplanen for Hæren og Heimevernet gjeldende for de to første årene i planperioden.

Slik jeg ser det, var det ingenting i denne landmaktproposisjonen som tilsier at den skulle bli så forsinket. Dette er tvert imot en hær vi kjenner godt fra før. Opp-

gradering av stridsvogner og nytt artilleri ble vedtatt allerede i 2012. Nå er det vedtatt igjen. Det forsvarer ikke så mange år med utredning.

Det var ikke noe mål i seg selv for Arbeiderpartiet å inngå en avtale med regjeringspartiene om landmakten. Når den framforhandlede løsningen var bedre enn regjeringas opprinnelige opplegg, valgte vi å gå inn for en bred enighet om landmaktens framtid. Vi kunne ha valgt å gå ned med flagget til topps, med et mindretall som støttet vår primærløsning. Men de som har stemt på oss, skal vite at selv om vi tapte valget, skal vi bidra til politisk gjennomslag framfor politiske markeringer som blir nedstemt i Stortinget.

Jeg er fornøyd med enigheten. Men med vedtakene vi fatter her i dag, er det åpenbart at rammen for langtidsplanen er for liten. I forliket i fjor la vi inn Kystjegerkommandoen – vi la den ikke ned, som regjeringa hadde foreslått – og Forsvarets verksted utenfor Horten. Det var bra. Nå har vi lagt inn egne helikoptre til Hæren, basen på Setnesmoen og flere HV-soldater. Regjeringa har framskyndet investeringer i nye kystvaktskip, og Stortinget har framskyndet stridsvogner. Og på toppen har regjeringa svært høye – ja, kanskje urealistiske – ambisjoner om hvor mye de kan få ut i form av interneffektivisering.

Alt i alt er dette gode vedtak, men de skal også gjennomføres – Forsvaret skal klare å gjennomføre alle disse vedtakene. Resultatet er at det ikke er nok midler til å øke kampkraften, som forutsatt i langtidsplanen. Derfor ber et enstemmig storting om en ny ramme for langtidsplanen i vår. Ekstra baser og nye investeringer må nemlig finansieres.

Hårek Elvenes (H) [10:51:42]: Først vil jeg takke saksordføreren for et godt saksordførerlederskap i forbindelse med landmaktproposisjonen.

Hæren har historisk spilt en avgjørende rolle i svært mange krigsoperasjoner opp igjennom tidene, fra slaget ved Marathon i antikkens Hellas til dagens bekjempelse av den islamske staten, IS.

I vårt forsvar er landmakten den eldste forsvarsgrenen og fortsatt den største. Selv om Hærens og landmaktens kapasitet ofte har vært avgjørende, lever ikke Hæren uavhengig av det øvrige Forsvaret. Forsvarevnen utgjøres av de samlede kapasiteter, forsvarsgrenenes evne til å samvirke og vårt forsvars evne til å samvirke med NATO.

Kjernen i landmaktens oppgave er å kontrollere eget lende og stoppe en eventuell motstander i framrykkningen mot et lende som kan være interessant. For å kunne gjøre det må man ha en operativ evne. Arbeidet med landmaktproposisjonen har vist at Hærens og landmaktens operative evne var svakere enn det man antok da

man jobbet med langtidsplanen. Operativ evne er mobiliteten, det er utholdenheten, det er kampkraften, og det er ildkraften.

Langtidsplanen for Forsvaret er et forsvarspolitisk taktskifte og innebærer en betydelig satsing på Forsvaret. Forsvarevnen skal nå gjenreises steg for steg. Til landmakten skal det investeres 180 mrd. kr i løpet av langtidsplanperioden, og hele 60 mrd. kr skal gå til investeringer. Men økte bevilgninger alene løser ikke landmaktens utfordringer. I langtidsplanen, herunder planen om utviklingen av landmakten, er det en finstemt balanse mellom økte bevilgninger, modernisering og effektivisering av landmakten.

Stortinget har sluttet seg til regjeringens forslag om landmakten i det alt vesentlige, ikke minst det å utnytte verneplikten bedre enn i dag. I dag er faktisk en del avdelinger ikke operative før innen seks–ni måneder etter at soldaten er kommet inn til førstegangstjeneste. Det medfører at Hæren har en lav operativ evne store deler av året. Dette vil nå bli endret ved at den grunnleggende soldatutdanningen tas ut av avdelingene og flyttes til Skjold garnison i Øverbygd. Dette i kombinasjon med flere innrykk og en aktiv reserve som skal øve flere ganger i året, gjør at vi får en hær som kan være stridsklar i løpet av kort tid.

Regjeringen vil øke den militære tilstedeværelsen i Finnmark. Garnisonen i Porsanger, som mer eller mindre har ligget i en møllpose siden den kalde krigen, går en ny vår i møte. Det skal opprettes en kavaleribataljon på 400 soldater. Det skal opprettes et jegerkompani på garnisonen i Sør-Varanger, og Hæren og Heimevernet blir satt under en felles landkommando i Finnmark, slik at det gamle Finnmark landforsvar nå blir gjenopprettet. Like om stortingshjørnet er også en sak om innkjøp av nytt artilleri, og Hæren får også nytt kampluftvern, som allerede er besluttet innkjøpt.

Regjeringen vil ha et heimevern som er godt utrustet, og et heimevern som er godt trent. I forliket ligger det at Heimevernet skal økes med 2 000 soldater. Innsatsstyrken har potensial til å kunne gjøre mer avanserte oppgaver enn områdestrukturen, og HV-17 skal styrkes og også øve mer sammen med Hæren i Finnmark.

Regjeringen har staket ut en ny kurs for forsvarspolitikken, og den langvarige forvitringen som har foregått i Forsvaret over mange år, er nå brakt til veis ende. Stortinget skal ha honnør for å ha vist seg på sitt mest ansvarlige i forbindelse med behandlingen av langtidsproposisjonen. Hele fem partier står bak det forliket, og man skal mange år tilbake for at så mange partier har sluttet opp om og står bak et forsvarspolitisk forlik i Stortinget. Det er gledelig. Det er viktig for dem som skal jobbe med Forsvaret, det er viktig for forutsigbarheten, og det reduserer muligheten for feilinvesteringer

betraktelig. Dette gjøres i erkjennelsen av at statens viktigste oppgave er å sørge for landets sikkerhet, og at Forsvaret er landets forsikring.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:57:10]: Stortinget vedtar i dag fremtidens landmakt. Vedtaket forplikter alle partiene, Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet samt småpartiene Kristelig Folkeparti og Venstre, til å arbeide for en styrket landmakt. Fremskrittspartiet skulle gjerne sett landmakten styrket utover det som ligger i proposisjonen som Stortinget vedtar i dag, men i stedet for å fokusere på eventuelle mangler velger jeg å fokusere på den historiske satsingen regjeringen legger opp til.

Landmakten har gjennom mange år blitt gradvis negliert. Opphør av den kalde krigen og avspenning mellom øst og vest bidro til omlegging og store endringer i den etablerte strukturen. Den største endringen var utvilsomt fjerning av førstegangstjenesten. Norsk ungdom skulle ikke lenger øve og forberede seg på krig, men bruke tiden på mer fredelige sysler. Den gradvise nedbyggingen av Forsvaret, inkludert landmakten, passet godt inn i det bildet norske myndigheter ønsket å skape, nemlig Norge som fredsnasjon, uten at noen evnet å forklare hva som ligger i et slikt begrep.

Forsvaret ble over mange år en av statsbudsjettets tapere, og med evig fred i sikte valgte ulike regjeringer heller å bruke pengene på stadig nye velferdsytelser. I den samme tidsepoken endret NATO-landenes forsvar seg fra å kunne mobilisere mange soldater på bakken til et forsvar basert på stadig mer avansert teknologi. Teknologisk overlegenhet skulle gjøre behovet for soldater mindre. De samme tendensene ser vi i dag.

Alle partier må ta sin del av skyld og ansvar for at Forsvaret ble nedprioritert, men det er liten tvil om at den røde regjeringen, og i særlig grad Arbeiderpartiet, bærer det største ansvaret – ikke av vond vilje, men fordi analysen som ble gjort, var gal.

I dag er de fleste partiene enige om at Forsvaret trenger å bli styrket betydelig. Utfordringen er imidlertid at dette ikke kan skje ved å skru på en bryter. Har man først bevisst eller ubevisst nedskalert Forsvaret, er det en tidkrevende trend å snu. Man kan selvsagt relativt raskt trenne flere soldater, men disse skal utrustes, og de skal passe inn i et konsept hvor ulike kampsystemer inngår. Og et kampsystem kan ikke kjøpes over disk, men krever mange år fra konsept til operativ bruk – gjerne 15–20 år.

Det gir Forsvaret betydelige utfordringer. Ny teknologi utvikles stadig raskere, og etter hvert som et prosjekt skrider frem, vil det hele tiden være ønskelig å oppgradere systemet. De fleste partier har nå innsett at Forsvaret trenger å bli styrket betydelig. Forsvarets aller fremste oppgave er å forsvare Norge mot ytre fiender. Vårt

medlemskap i NATO skal sikre at våre allierte etter noe tid kommer oss til unnsetning. Hvorvidt de er i stand til det, vil vi forhåpentligvis aldri få vite.

Landmakten skal understøtte de sikkerhets- og forsvarspolitiske prioriteringene i LTP, nemlig å styrke forsvar av Norge, styrke NATOs kollektive forsvar og bidra til internasjonal innsats. De første to punktene er lite kontroversielle, men det siste vil alltid være politisk be- tent. En synlig tilstedeværelse utenfor NATOs territorium med oppdrag å bekjempe ulike og gjerne skiftende opprørsgrupper, eller bekjempe terror, er i dag regelen snarere enn unntaket. Den utenrikspolitiske vurderingen av slike oppdrag berører ikke denne proposisjonen direkte, men er allikevel definerende fordi våre soldater må utstyres og trenes for oppgaver det er politisk forventet og ønskelig at de skal løse.

Som så ofte før vil de partiene som har fått gjennomslag for endringer i denne fremlagte proposisjonen, hevde at akkurat disse endringene vil være helt avgjørende for å opprettholde Forsvarets operative evne. Naturlig nok ønsker partiene å synliggjøre hvor de har fått gjennomslag i forhandlingene, noe også representanten Huitfeldt gjorde. Slik er mindretallspolitikk. Jeg velger uansett å fokusere på de store linjene, det som gir Forsvaret betydelig mer kampkraft.

Utviklingen av landmakten må ses i en helhet med øvrige kapasiteter i Forsvaret, fordi det er Forsvarets samlede operative evne som er avgjørende. Landmakten må derfor i større grad utvikles for å bidra i en fellesoperasjon ved å kunne operere integrert med støtte fra andre forsvarsgrener. Ambisjonen er at landmakten skal videreutvikles med en bredde av virkemidler, uten åpenbare svakheter en motstander kan utnytte.

Nye moderne stridsvogner er et slikt virkemiddel. I motsetning til oppgradering av eksisterende stridsvogner vil nye moderne stridsvogner kunne bekjempe fiendtlige stridsvogner, og de vil derfor være et viktig element i den mekaniske strukturen. Nytt rørartilleri vil også styrke landmakten betydelig. 24 nye skyts med lang rekkevidde vil naturlig nok bidra til å stanse eller forsinke en eventuell motstander. Nytt kampluftvern vil være avgjørende for forsvar mot angrep fra luften. Det er derfor en viktig kapasitet for egen beskyttelse. At norsk forsvarsindustri ved Kongsberg er verdensledende på dette feltet, gjør anskaffelsen til en vann-vann-situasjon.

Regjeringen hadde også ambisjoner om å skape en dedikert helikopterkapasitet for spesialstyrkene på Rygge. Grunnet forliket med Arbeiderpartiet og småpartiene Venstre og Kristelig Folkeparti om en delt helikopterløsning mellom Bardufoss og Rygge blir denne kapasiteten redusert. Det vil naturlig nok kunne redusere terrorberedskapen. De gjenværende Bell-helikoptrene på Bardufoss vil samtidig kun i mindre grad være i stand til å

understøtte Hærens behov. Ambisjonen på lang sikt må uansett være å innfase nye, dedikerte helikoptre til Hæren.

Elektronisk krigføring inngår i dag som et naturlig konsept i moderne krigføring. Norge har benyttet dette til egen fordel lenge. Den teknologiske utviklingen går stadig raskere, og den nye landmakten vil derfor få styrket evne til å gjennomføre elektroniske mottiltak.

Regjeringen styrker også mulig innsats på bakken. Fremskrittspartiets representant Wilsgård vil gå nærmere inn på det i sitt innlegg.

Systemanskaffelse i Forsvaret har en høy prislapp. Evner man derimot å se investeringene i Forsvaret i et samfunnsperspektiv, kan imidlertid regnestykket bli svært annerledes. Det er derfor viktig at Norge bruker investeringsmidler på en totalt sett best mulig måte for Norge. Andre land inkluderer ulike former for indirekte subsidier til egen forsvarsindustri i beregninger for å nærme seg NATOs 2-prosentmål. Jeg synes vi skal merke oss at når land indirekte subsidierer sin forsvarsindustri, bruker de disse tallene bevisst for å øke sin andel av BNP på forsvaret. Det vil si at Norges bruk på Forsvaret, faktisk ikke er så dårlig som man skal ha det til. 1,61 pst., som er ambisjonen i langtidsplanen, gjør at vi for det første bruker nest mest per innbygger på forsvar, og dessuten er vi veldig ærlige i vår vurdering av hvordan vi bruker disse pengene. Da kan man legge til at USA har et helt annet syn på det, for USA har et globalt ansvar og bruker altså 4,5 pst. på forsvar – jeg tror det er de siste tallene. Man har altså ikke bare som mål å forsvare NATO. De har hele verden som sin hjemmearena, og det vil som sagt koste mer penger og bety mer på BNP.

Det er derfor viktig å understreke at en sterk og kompetent forsvarsindustri er viktig for å opprettholde Forsvarets operative evne. Forsvaret må derfor benytte alle de muligheter som finnes for at norsk forsvarsindustri skal være med ikke bare i våre anskaffelser hjemme, men også i de anskaffelser vi gjør ute, slik at vi kan få forsvarsindustrien med på – kall det gjerne – industrisamarbeid. Før het det gjenkjøpsavtaler – det har man gått bort fra. Men industrisamarbeid på forsvarssiden er veldig viktig. Det er ikke viktig isolert sett for forsvarsindustrien, men det er isolert sett viktig for ringvirkningene som forsvarsindustrien har overfor andre næringer, dvs. tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser, som f.eks. Kongsberg og Nammo, og hundrevis av småbedrifter som deltar – om det gjelder romteknologi, cyberteknologi eller overvåking av flyplasser. Uansett gjør Kongsberg, Nammo og andre bedrifter en utrolig god jobb for å få velferden opp i Norge, så vi kan ha de pengene vi trenger for å kunne finansiere velferdstjenester og annet.

Mitt råd til regjeringen er at man er helt firkantet på de industrisamarbeidsavtalene som skal gjennomføres. Vi skal ha 100 pst. tilbake for de anskaffelsene vi gjør, slik at Forsvaret får bedre støtte på operativ evne og norsk industri, og folk flest får et bedre forhold til Forsvaret og til vår operative evne.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:05:52]: Å arbeide for eit samfunn der folket i landet faktisk styrer landet, er ein berebjelke i Senterpartiet sin politikk. Eit sterkt norsk folkestyre føreset ein godt fungerande og suveren nasjonalstat. Det er ikkje mogleg å sikre norske borgarar sin suverene rett til å styre landet utan at me evnar å forsvare oss. Dersom me ikkje har kapasitetar til å takle t.d. press mot grensa, trugsmål om hybrid krigføring eller omfattande og koordinerte terroråtak, evnar me verken å sikre borgarane eller å styre landet ut frå deira vilje. Å sikre nasjonal forsvarsevne sikrar politisk handlingsrom.

Forsvaret må utviklast innanfor ei ramme som sikrar at dei ulike elementa utfyller og forsterkar kvarandre og gir eit balansert forsvar i alle domene. Heile Forsvaret må vere i stand til å operere tett med nære allierte. På grunn av Noregs spesielle geografi må landmakta ha dagleg evne til moderne og fullintegreerte høgintensive operasjonar i heile landet, både åleine og med våre nære allierte. Noreg sin tryggleik er sterkt avhengig av forsvarsviljen og kompetansen til det norske folket. Å styrkje vernepliktinstituttet og dei strukturane i Forsvaret som held opptak av vernepliktige oppe, er difor viktig for Senterpartiet.

Senterpartiet vedtaksfesta som første parti NATOs 2-prosentmål. Det betyr at Noreg skal auke forsvarsløvingane til 2 pst. av BNP innan 2024. Målsetjinga har regjeringa ved statsministeren forplikta Noreg til overfor NATO på toppmøtet i Wales i 2014. Etter at Senterpartiet fatta sitt vedtak, har fleire parti følgd etter. Alle dei store norske partia gjekk i år til val på partiprogram der dei har vedtaksfesta NATOs 2-prosentmål. Like fullt vedtek Stortingets fleirtal, dei same partia, i dag ein plan for Hæren og Heimevernet som me veit ikkje møter NATO-målet.

Forsvarsministeren skreiv i svar til Senterpartiet at «å oppnå en situasjon der Norge faktisk bruker 2 prosent av BNP til forsvarsformål vil kreve betydelige rammeøkninger i de kommende årene, også ut over nivåene det planlegges for i denne langtidsplanen». Ein veit altså kva ein gjer.

I handsaminga av den utsette landmaktutgreiinga ville det i dag vore naturleg å ta konsekvensen av Noreg si forplikting til NATOs 2-prosentmål og auke dei økonomiske rammene. Det ville gitt økonomisk handlings-

rom til ei heilt naudsynt styrking av Hæren og Heimevernet.

Senterpartiet har i sitt alternative budsjett for både 2017 og 2018 føreslått å auke Hæren sitt budsjett med 1 mrd. kr. Det ville sikra igangsetjing av investeringar i naudsynte kapasitetar i Hæren, trening og øving for hærstyrken, og finansiert høgare oppsetjingsgrad i Brigaden. Problemet for Hæren i dag er for tronge økonomiske rammes, noko som tvingar fram fleire uheldige endringar i Hæren og Heimevernet.

Mellom anna har sjef for Hæren sjølv slått fast at langtidsplanen for Forsvaret prioriterer ned Hæren. I Dagens Næringsliv onsdag 28. juni sa han:

«Dersom de økonomiske rammene for utviklingen av landmakten blir stående, fører de til en de facto nedprioritering av Hæren og Heimevernet, og en dreining bort fra et balansert forsvar.»

I same kronikk slo hærsejefen fast at «Hærens erfaring fra siste langtidsplan» – altså 2013–2016 – «var at vi fikk omtrent halvparten av det som var planlagt til investeringer».

Når eg no høyrer representantane frå dei to føregåande partia snakke, skjønar eg kva tidlegare general Robert Mood snakka om i Politisk kvarter i går då han sa at ein snakkar som politikarar utan å forstå korleis dei som er lenger nede i organisasjonen, opplever kvardagen sin.

Senterpartiet har heile tida kjempa for å sikre Hæren naudsynte kapasitetar som artilleri, stridsvogner og kampluftvern, akkurat slik forsvarssjefen tilrådde i sitt fagmilitære råd hausten 2015. Landmaktutgreiinga slår fast at Noreg treng å vidareføre og styrkje sin mekaniserte brigade, slik Senterpartiet innstilte på under handsaminga av langtidsplanen i fjor vår. Å organisere Hæren som ein mekanisert brigade er nettopp det NATO oppmodar Noreg om å halde fram med å gjere.

Det er ei rekkje utfordringar med innstillinga slik ho no ligg. Det finst for det første ikkje ein moderne hær i verda i dag som ikkje har dedikert helikopterstøtte. Helikopter er viktig for Hærens evne til m.a. rekognosering, strategisk flytting av soldatar og utstyr til å evakuere norske soldatar. Planen – slik ein no legg opp til det – skal basere seg på alternative kapasitetar, som m.a. må vere å leige inn sivile helikopter til Hæren. Dette er eit blindspor. Trur ein verkeleg at dette vil fungere? Ein skal altså leige inn helikopter til Hæren som ikkje er bygde for krig, og som ikkje har utstyret som m.a. trengst for å oppdage og unngå missilar. Og kva med pilotane på desse helikoptera? Dei er slett ikkje trena for å fly i krigsoppdrag.

Senterpartiet har kjempa beinhardt for at Hæren på Bardufoss skal ha sin 339-skvadron, at ein skal ha ein skvadron som òg er leidd på Bardufoss, og som er dedikert hærstyrkane. Me ønskjer òg at me skal styrkje spesi-

alstyrkane sin mobilitet og operative evne gjennom auka helikopterkapasitet på Rygge. Men på kort sikt er det viktigaste grepet der å auke tilføringa av personellmessige ressursar.

Alt i 2012 gjorde Stortinget vedtak om å skaffe stridsvogner som kunne kommunisere med dei oppgraderte kampvognene CV-90. Men det har ikkje vorte følgt opp frå regjeringas side, og i saka me handsamar i dag, var det ikkje ein gong lagt opp til at ein skulle skaffe stridsvogner før etter 2025. Det har vorte litt betre i innstillinga, for no skal ein altså lease stridsvogner, men ein kjøper ikkje inn eigna stridsvogner. Det er høgst uklart kor mange stridsvogner ein ser føre seg å leige inn. Kva er prisen på desse stridsvognene? Kor lenge skal ein leige dei inn? Neste generasjons stridsvogner, som regjeringa snakkar om, kjem ikkje før om lag 20 år. Skal me leige stridsvogner i 20 år? Eg går ut frå at alle desse spørsmåla vert klargjorde i statsråden sitt innlegg her i dag.

Regjeringa reduserer Heimevernet med 7 000 soldatar samanlikna med det som skulle vore storleiken på Heimevernet fram til 2016. Sjøheimvernet vert òg lagt ned av fleirtalet i dag. Noreg er, så vidt eg veit, det einaste europeiske landet som no svekkjer heimevernet sitt. Senterpartiet vil derimot styrkje Heimevernet. På sikt vil me auke det til 50 000 soldatar, og me vil vidareføre Sjøheimvernet. I fjor føreslo Senterpartiet å auke budsjettet til Heimevernet med 300 mill. kr for å fullfinansiere eit heimevern og sikre alle soldatar oppgradert materiell og moderne våpen.

Det er bra at regjeringa vil styrkje HV-17 i Finnmark, me er samde i det, men at ein skal ta heimevernssoldatar frå distrikta elles i landet i ein krisesituasjon og flytte dei til Finnmark og dermed svekkje Heimevernet i resten av landet i ein slik situasjon, er ikkje rett framgangsmåte.

2. bataljon på Skjold skal baserast på mobiliseringsdisponert personell, er det sagt frå regjeringa. Det betyr i praksis at 2. bataljon ikkje lenger vil ha soldatar i aktiv teneste på Skjold, men at bataljonen baserer seg på å fly inn soldatar frå andre stader i landet dersom ein er i krise eller fryktar krig. Hovudtillitsvald i Norges offisersforbund, Pål Nygaard, har uttalt at regjeringa legg 2. bataljon

«(...) ned i en møllpose for å bli en mobiliseringsbataljon. Samtidig forutsetter de at den skal være på krigsfot innen 48 timer. Det er ikke mulig.»

At regjeringa skal kome attende til Stortinget med eit kostnadsestimat for å ha ein eller to oppsette kompani, har sær sars liten verdi. Maktar framleis ikkje regjeringa – etter å ha jobba med Forsvarets langtidsplan i mange år og utsett landmakta i eitt år – å seie oss kor mange senger ein har, og kva ein vil ha behov for på Skjold? Den argumentasjonen me får, er nesten ikkje til å tru.

Me lever i ei uroleig verd. Noreg er ei lun hamn i eit opprørt hav. Me håpar alle at me i Noreg også i framtida skal kunne leve i fred med omverda. Men på same måte som me – når me årleg betalar forsikringa vår – inderleg håpar at heimen vår ikkje skal brenne ned, må òg forsikringa for landet betalast. Den forsikringa er, saman med god internasjonal dialog, eit sterkt nasjonalt forsvar og ei styrking av den transatlantiske alliansen. Me må i dag dessverre slå fast at regjeringa og fleirtalet i Stortinget ikkje har vilje til å prioritere denne forsikringa for landet vårt høgt nok.

Presidenten: Skal representanten Navarsete ta opp forslaget?

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:15:50]: Ja, eg tek opp forslaga Senterpartiet har åleine, og dei vi har saman med SV.

Presidenten: Da har representanten Liv Signe Navarsete tatt opp forslaga hun refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [11:15:54]: SV står for en politikk for et sterkt nasjonalt forsvar. Det er nødvendig for å kunne sikre at Norge er i stand til å hevde sin suverenitet, for å sikre at Norge i større grad er i stand til å håndtere kriser av ulike typer selv, og for å bidra til avspenning i nord. Når norsk sikkerhet voktes av norske soldater, bidrar det til redusert spenning. Når vi viser at vi er i stand til å håndtere egen sikkerhet, bidrar det til redusert spenning.

Vi er også opptatt av et sterkt nasjonalt forsvar for å sikre mest mulig norsk uavhengighet. For sterk avhengighet av USA betyr også at vårt land blir prisgitt stormaktspolitikken i stor grad. Med den usikre politiske utviklingen vi nå ser i USA, er det mer aktuelt enn på lang tid. Det er også en viktig del av denne debatten at et forsvakt nasjonalt forsvar og en for stor avhengighet av USA gjør det vanskeligere for Norge å ta selvstendige beslutninger, f.eks. knyttet til deltakelse i kriger i utlandet, som folk i Norge er imot.

Hvis vi skal ha et sterkt nasjonalt forsvar, trengs balanse mellom forsvarsgrenene. Da kan vi ikke ha et forsvar som i praksis er et nisjeforsvar, basert på å levere ulike typer styrker til USA og NATO. Det er en av grunnene til at SV også er sterkt kritisk til den permanente tilstedeværelsen av amerikanske soldater på Værnes, som regjeringen har åpnet for.

Det alternative statsbudsjettet som SV fremmet i går, inneholder forslag om en betydelig styrking av både Hæren og Heimevernet i tillegg til Sjøforsvaret. Det oppnår vi gjennom på kort sikt å kutte deltakelsen i kriger for USA i Midtøsten og i Afghanistan, og på lengre sikt, både når det gjelder investering og drift, gjennom å ta

opp det som er de 52 elefantene i rommet, og som også må være en del av diskusjonen om landmakten, nemlig det overdrevent store kjøpet av rådyre amerikanske kampfly.

I debatten om landmaktproposisjonen kranget vi om 18 gamle helikoptre. Det er et tydelig tegn på den pengemangelen som preger Hæren og Heimevernet. Men penger til investeringer i et moderne forsvar finnes. Da må vi sørge for at det er balanse i investeringer og drift mellom ulike forsvarsgrener.

Hvis vi fryser kampflykjøpet på 40 fly – de som er bestilt til nå – vil vi spare 8 mrd. kr i investeringer og minst 290 mill. kr i årlige driftsutgifter i årene som kommer. Det vil gi mer penger til landmakten.

SV sto utenfor forliket om langtidsplanen nettopp på grunn av dette, og jeg mener at den proposisjonen vi nå har fått til behandling, viser at vi hadde rett. Kampflykjøpet er for stort, og det gjør at vi ikke har de ressursene som trengs for tilstrekkelige investeringer og tilstrekkelige driftsmidler til landmakten.

Vi er likevel glade for at vi har kunnet bidra til flertall på et par viktige områder i denne innstillingen. Det gjelder en mulig raskere modernisering av stridsvognene, som jeg er glad for at det er et bredt flertall bak. Det gjelder stopp i det kuttet i Heimevernet som flertallet ble enige om i forbindelse med langtidsplanen. Så er vi mer misfornøyd på andre områder, der SV ikke støtter flertallet i innstillingen. Vi hadde ønsket oss en framskynning av nytt rørtilleri. Vi går for en annen løsning når det gjelder Bardufoss. Jeg håper at det flertallet har kommet fram til, vil kunne bety at vi får noe som er vesentlig forskjellig fra det det ble lagt opp til i langtidsplanen. Men vi føler oss ikke sikre på det, og derfor står vi sammen med Senterpartiet om andre merknader og andre forslag, bl.a. å vurdere å kjøpe flere brukte helikoptre for å kunne tilgodese både Hærens og spesialstyrkenes behov.

Jeg håper at forsvarsministeren, selv om regjeringspartiene ikke slutter seg til det nå, også vil ha den løsningen i bakhodet når han nå skal vurdere ulike muligheter fram mot revidert.

SV har også gått imot endringene på Skjold, både fordi vi er opptatt av å ha stående styrker, og fordi vi mener at en effektiv hær må kunne opereres bredt og bevegelig. Det tilsier fleksibilitet i strukturen, og da er det også klokt å opprettholde en lett infanteribataljon. Derfor har vi fremmet forslag om å avvise regjeringens forslag om å gå bort fra dette og inn for mekanisering.

Med dette vil jeg ta opp det forslaget som SV er alene om i innstillingen.

Presidenten: Representanten Lysbakken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Abid Q. Raja (V) [11:21:29]: En stats hovedoppgave er borgernes sikkerhet og forsvar av landet. Å ha et godt, operativt, framtidsrettet forsvar er dermed vår viktigste oppgave.

Det viktige bakteppet når vi behandler landmakten i dag, er å nevne at forliket om langtidsmeldingen ble gjort uten at Venstre var med. Vi har likevel tatt ansvar og forhandlet med både regjeringspartiene og opposisjonspartiene for å komme fram til en enighet som vil være med og fylle vår viktigste oppgave, nemlig et godt forsvar for landet og borgernes sikkerhet. I slike forhandlinger må man også evne å gi noe, men i sum er vi i Venstre godt fornøyd med det som vil vedtas i dag.

Jeg skal i det følgende konsentrere meg om å knytte noen kommentarer til de punktene det har vært uenighet om. Det er helikoptre, stridsvogner, heimevern og 2. bataljon.

Når det gjelder helikoptre, har vårt primære syn vært at Bardufoss må opprettholdes som hovedhelikopterbase, inkludert 339-skvadronen, hvor «detachmentet» på Rygge videreføres. Vi i Venstre mener det er avgjørende at en løsning opprettholder denne hovedbaserollen for Bardufoss på en måte som ivaretar Hærens operative behov, herunder behovet for medisinsk evakuering. Det vi imidlertid er blitt enige med Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti om, er en delt løsning mellom Bardufoss og Rygge. Bardufoss videreføres som base med egen ledelse, budsjett- og resultatansvar. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2018 ber vi regjeringen legge fram en plan som sikrer dedikert helikopterstøtte til Hæren, herunder muligheten for alternativt supplerende kapasitet, samt sikrer økt helikopterkapasitet for spesialstyrkene. Det vi i det videre er opptatt av, er å sørge for en hensiktsmessig organisering av helikoptrene som ivaretar lokal ledelse og forvaltningen av disse.

For Heimevernet vil jeg også vise til Venstres alternative statsbudsjett, der vi prioriterte midler for å øke styrkevolumet på Heimevernet. Vi i Venstre mener Heimevernet gradvis bør opptrappes til 45 000 soldater, hvorav 5 000 til innsatsstyrkene. Heimevernet er en del av et balansert forsvar og er i dagens uforutsigbare trusselbilde – preget av terrorisme og hybridkrigføring – blitt en enda mer sentral del av Det norske forsvaret. Vi er derfor likevel fornøyd med at flertallet har besluttet å øke antallet heimevernsoldater med 2 000 – fra 38 000 til 40 000. Det er også viktig for oss at det vil gjennomføres en kvalitetsreform for Heimevernet med økte midler til utstyr og trening.

Under en kontrollhøring om objektsikring hadde jeg også flere oppfølginger om Sjøheimervernet. Vi i Venstre merker oss at det innenfor forsvarssjefens fullmakter arbeides med å kunne videreføre evnen til å ivareta enkel-

te oppdrag knyttet til objektsikring som Sjøheimervernet tidligere utførte.

Hva gjelder stridsvogner, har det for oss i Venstre hele tiden vært viktig med en økt bevilgning til Hæren for å kunne lease stridsvogner, for slik å oppgradere Hærens stridsvognkapasitet. Derfor er vi veldig fornøyd med at flertallet har blitt enige om å åpne for at Hæren skal lease eller låne stridsvogner allerede i 2019. Vi legger til grunn at landmakten skal ha en moderne stridsvognkapasitet, og vi har blitt enige om at regjeringen skal legge fram en sak om lån eller leasing av stridsvogner for å oppnå en raskest mulig oppgradering av brigadens stridsvognkapasitet.

For 2. bataljon på Skjold har vi i Venstre primært vært opptatt av at vi fortsatt skal ha en tilstedeværelse av vernepliktige. Vi er derfor fornøyd med at flertallet ber regjeringen levere en kostnadsoversikt for å beholde én stridsgruppe med ett til to kompanier vernepliktige på Skjold. Flertallet ber nå regjeringen komme tilbake med en kostnadsoversikt for å beholde 2. bataljon oppsatt med minimum én stridsgruppe med ett til to kompanier med støtteelementer på Skjold. Før endelig beslutning om endret sammensetning i 2. bataljon skal kostnadsoversikten foreligge, og vi ber også om en helhetlig vurdering av hvilken innvirkning det vil ha på rekruttering og operativ evne til Brigade Nord å oppsette minimum én stridsgruppe med ett til to kompanier med støtteelementer på Skjold.

Alt i alt viser gjennomgangen at det er noen forskjeller på våre primære standpunkter og hva vi til slutt har oppnådd flertall for, men slik min gjennomgang viser, har vi i Venstre mange grunner til å være fornøyd med dette. Det viktigste for oss har vært forutsigbarhet rundt Det norske forsvaret, og ikke minst at vi i Norge, sammen med våre allierte, skal ha evnen til å forsvare oss selv.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:26:31]: Kristelig Folkeparti er glad for at det no er inngått eit breitt politisk forlik om landmakta. Landmakta er og blir ein essensiell komponent i Noregs samla forsvarsevne. Derfor er det så viktig at Hæren og Heimevernet blir sikra gode, sikre og stabile vilkår for framtida. Det krev breie politiske løysingar.

Kristeleg Folkeparti støtta ikkje å forskyve behandlinga av landmakta. Langtidsplanen burde ha vore behandla som ein heilskap for å sikre rett vektning av investeringar og ei heilskapleg og balansert forsvarsplanlegging. Ingenting som har skjedd i ettertid, har godtgjort at ei slik tottrinnsbehandling var nødvendig eller fordelaktig.

Kristeleg Folkeparti var heller ikkje ein del av forliket rundt langtidsplanen. Kristeleg Folkeparti ønskjer å sat-

se forholdsvis meir på hær og heimevern enn det langtidsplanen la opp til. Det blir reflektert i vårt alternative budsjett for neste år, som styrkjer landmakta med ein halv milliard utover regjeringa sitt opplegg.

Samtidig var det absolutt positive sider ved regjeringa sin landmaktproposisjon. For eksempel er styrkinga av Forsvaret i nord både viktig og riktig. Det støttar Kristeleg Folkeparti fullt ut. Det er òg gledeleg at regjeringa gjekk tilbake på forslaget om å leggje ned HV-11, og at ein vel å behalde distriktsstrukturen i HV, slik Kristeleg Folkeparti gjekk inn for i forbindelse med langtidsplanen.

Den framtidige helikopterstrukturen har vore eit sentralt tema i dei forhandlingane som har vore førte rundt landmaktproposisjonen. For Kristeleg Folkeparti har det heile tida vore viktig å sikre både dedikert helikopterstøtte til Hæren i nord og å auke helikopterkapasiteten til spesialstyrkane. Derfor er me godt fornøgde med at det i dag blir gjort eit prinsippvedtak om ei delt løysing mellom Bardufoss og Rygge. Det er òg bra at Bardufoss flystasjon blir vidareutvikla som base med eiga leiing, eige budsjett og resultatansvar. Bestillinga frå Stortinget til regjeringa er klar: Legg fram ein plan for gjennomføring av ei slik delt løysing, slik at Stortinget kan ta stilling til dette i forbindelse med revidert budsjett til våren.

Dette er ein prosess Kristeleg Folkeparti vil følgje tett. Primært meiner me at Bardufoss må oppretthaldast som hovudhelikopterbase, inkludert 339-skvadronen. Ein moderne hær treng helikopterstøtte til flytting av mannskap og medisinsk evakuering.

Vidare er me svært glade for at Heimevernet blir styrkt betydeleg ved dette forliket i forhold til det som var føreslått. Ikkje berre skal det gjennomførast ei kvalitetsreform med auka midlar til utstyr og trening, talet på soldatar skal òg aukast i forhold til regjeringa sitt forslag, til minimum 40 000 HV-soldatar. I tillegg skal det gjerast ei fagleg vurdering av Heimevernet sitt behov for mannskap, utstyr og øvingar. Ein skal òg sjå på korleis ein kan vareta sikring av objekt i kystsona etter nedlegginga av Sjøheimevernet. Dette skal i si tid utgjere grunnlaget for nye politiske vedtak for å ruste Heimevernet for framtida.

Ja, Kristeleg Folkeparti såg gjerne ei ytterlegare styrking. Men dette er absolutt viktige steg i riktig retning. Heimevernet er viktigare enn nokon gong i ei tid med eit uføresieleg trusselbilde, prega av terrorisme og hybridkrigføring.

Eit tredje viktig punkt har vore Hærens stridsvognkapasitet. Her var ikkje det føreslåtte opplegget godt nok. Landmakta skal ha ein moderne stridsvognkapasitet, og det kan ikkje vente til 2025 eller seinare. Derfor er det

svært positivt at det blir lagt opp til ei løysing med lån eller leasing allereie i løpet av 2019.

Til slutt: Når det gjeld 2. bataljon på Skjold, er Kristeleg Folkeparti glad for at ein skal vurdere å behalde ei stridsgruppe med eitt til to kompani vernepliktige på Skjold.

Noreg satsar for tida stort på militære materiellinvesteringar. Me skårar høgt i NATO når det gjeld materiellfornyng. Me er eit av dei NATO-landa i Europa som bruker mest pengar på forsvaret per innbyggjar. Oppfølginga av den nye langtidsplanen gjer at forsvarsbudsjetta dei næraste åra vil auke ytterlegare. Det meiner eg er nødvendig, òg fordi Kristeleg Folkeparti vil ha betydelege nyinvesteringar i materiell til Hæren. Men kjøp av militært materiell er ikkje nok. Me må òg sørgje for nok midlar til drift, øving, trening og vedlikehald. Me treng eit forsvar i balanse også på den måten. Berre slik får me mest mogleg forsvar for pengane.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Bjørnar Moxnes (R) [11:31:31]: Norge er et lite land som er tjent med at etablert folkerett blir respektert. Det betyr at vi må jobbe for et best mulig samarbeidsforhold til alle land, naboland og andre. Vi ønsker respekt for egne grenser og egen territoriell og nasjonal integritet. Da må vi respektere det samme hos andre. Militær eskalering i grenseområder øker den sikkerhetspolitiske spenningen og må gjennomtenkes nøye før det iverksettes. Når Norge deltar i krigsventyr nær Russlands sørgrense, og er med i en militærallianse som også presser på den russiske vestgrensen, bør vi ikke undre oss over at temperaturen øker også i nordområdene.

En permanent stasjonering av US Marines på Værnes er et brudd på norsk basepolitikk og en endring av politikken Norge har ført siden annen verdenskrig. Og hvis den planlagte innfasingen av Poseidon overvåkingsfly innebærer at fly med amerikansk merking permanent vil fly fra norsk base over norsk og internasjonalt luftrom, vil det forsterke bruddet på denne basepolitikken.

Oppslag i mediene tyder på at det forberedes stasjonering av amerikanske soldater på Setermoen. Om dette planlegges ut fra en foreslått flytting av 2. bataljon fra Skjold til Porsanger, vil det også bidra til å flytte USA nærmere Russlands grense.

Siden det nasjonalt baserte territorialforsvaret av Norge nå er under kritisk masse, trenger vi en debatt om konkrete målsettinger for Forsvaret når vi trenger å bygge opp, innenfor økonomisk håndterbare rammer. En stat som ikke selv tar ansvar for å sikre egne grenser og sin egen uavhengighet, kan ikke forvente at andre skal stille opp for å forsvare det staten selv ikke tar ansvar for.

Det siste hundreåret er fullt av eksempler på at moderne stormakter handler ut fra sine egne interesser og enkelt overkjører mindre land uten å la seg hindre av inngåtte avtaler.

Rødt ønsker et sterkt og uavhengig forsvar av norsk territorium bygd på konvensjonelle stridsmidler og allmenn verneplikt. Vi mener at hærstyrkene, Heimevernet, Sjøforsvaret, sammen med overvåking av luftrommet, er viktigst for å hindre at en fiendtlig makt tar kontroll over landet. Derfor foreslo vi også i statsbudsjettet å styrke Heimevernet, Sjøheimevernet og Hæren med til sammen 1 mrd. kr.

Dagens oppstykkede forsvar er resultatet av to sikkerhetspolitiske premisser som har vært rådende i Norge siden Golfkrigen i 1991. Det første premisset er at Norge ikke er i stand til å forsvare eget territorium alene. Derfor må vi stille styrker til rådighet for andre, større makter i bytte mot at de skal komme oss til unnsetning om vi skulle trenge det. Det andre premisset er at en territoriell eller regional, lokal konflikt hvor som helst på kloden kan bli til en konflikt som vil true våre grenser og vår stabilitet på et senere tidspunkt, og at vi derfor må delta i intervensjoner sammen med andre for å hindre at slike konflikter kan true vår egen sikkerhet. Etter vårt syn er begge premissene feil, men dessverre har struktureringen, dimensjoneringen og sammensetningen av hærstyrkene vært styrt av disse to premissene og ikke av en seriøs vurdering av hva som trengs for å ha et framtidig militært forsvar av norsk område. Derfor er norsk forsvarsevne drastisk redusert.

Vi har fått en hær etter legoklossprinsippet, hvor evnen til sammenkobling med styrker fra NATO og Vestunionen dimensjonerer den norske hæren. Å kunne supplere strids-elementer fra andre land har vært viktigere enn å ha evnen til å føre langvarig strid i norsk terreng i samhandling med egne støtteelementer.

I dag bestemmes premissene for innkjøp og strukturering av de samme politiske partier og krefter som har gått til krig i Afghanistan og Libya under USAs strategiske ledelse. Det er de samme kreftene som strukturerer det norske forsvaret gjennom innkjøpsprogrammet av jagerfly F35, som i hovedsak er egnet som et framskutt angrepsfly i samvirke med tilsvarende styrker fra USA og NATO. Disse kampflyene er som en gjøkunge, som gjennom sin bruk av begrensede økonomiske ressurser minimaliserer mulighetene til å styrke hæravdelingene og frambringer en ubalanse mellom våpengrenene.

Rødt fremmer to forslag til saken, for det første at Stortinget ber regjeringen beholde Bell-helikoptrene på Bardufoss som støtte for Hæren, og at spesialstyrkene har rullerende trening med disse i Troms, og for det andre at Stortinget ber regjeringen utrede anskaffelse av egne moderne og digitaliserte stridsvogner satt opp mot

moderne Warthog A-10 som støtte for Hæren, og underlagt denne.

For øvrig støtter vi forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har teke opp dei forslaga som han refererte til.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:37:07]: La meg starte med å understreke at denne regjeringens forsvarspolitik har ett mål: Det er å styrke forsvarsevnen gjennom økte budsjetter, styrke forsvarsevnen gjennom modernisering og styrke forsvarsevnen gjennom å reformere Forsvaret.

Økt kampkraft og langsiktig økonomisk bærekraft er en rød tråd i regjeringens arbeid med Forsvaret. Dette har vi vist gjennom vårt arbeid med langtidsplanen og nå med landmaktproposisjonen, som skal debatteres her i dag.

Vi ser at det skjer store endringer internasjonalt. Utviklingen skjer innenfor både teknologi og kapasiteter. Dette påvirker hvordan vi, våre allierte og våre potensielle motstandere utrunder og organiserer militærmakten.

Hvordan landstyrkene bør utvikles, har vært gjenstand for debatt over lang tid. En grundig gjennomgang av vår egen landmakt har derfor vært helt nødvendig før vi nå skal ta viktige valg for framtida. La meg minne om at oppdraget om å utrede landmakten nærmere ble gitt av et flertall på Stortinget. Med landmaktproposisjonen svarer regjeringen på oppdraget og anbefaler en rekke konkrete tiltak som styrker Hærens og Heimevernets operative evne. Den er basert på grunnlaget fra langtidsplanen. Da staket regjeringen ut en ny kurs med en historisk satsing på Forsvaret.

Langtidsplanen baserer seg på at forsvarsbudsjettene vil øke gradvis hvert år framover. I 2018 alene styrker vi forsvarsbudsjettet med 3 mrd. kr, en konkret og presis oppfølging av beslutningene i langtidsplanen. Det er også betydelige midler som er satt av til Hæren og Heimevernet. Samlet for drift og investering er planrammen på 180 mrd. kr fram til og med 2034. Og som Stortinget vedtok, er det innenfor disse betydelig økte rammene landmakten skal videreutvikles.

Vi har et forsvar for at ingen skal kunne påtvinge oss sin vilje gjennom militær maktbruk. Dessverre er det slik at våre sikkerhetspolitiske omgivelser har endret seg i negativ retning de senere årene. Dette påvirker oss – både direkte og indirekte. En relevant og moderne landmakt er en viktig del av et troverdig forsvar av Norge. Samtidig er det viktig at landmakten ses i sammenheng med resten av Forsvaret. Det er summen av alle forsvarsgrenene – og vårt NATO-medlemskap – som gir oss en troverdig forsvarsevne for landet.

Militære fellesoperasjoner er som regel komplekse og omfattende. I stor grad handler dette om å gi en motstander så mange dilemmaer å håndtere samtidig at hans beslutningssystemer går i metning. Landstyrkene skal sammen med kapasiteter fra andre forsvarsgrener bidra til å skape disse dilemmaene. Med egne landstyrker vil vi også sikre befolkningen, landområdene og kritisk infrastruktur. Bruk av landstyrker gir et sterkt signal om politisk vilje og politisk forpliktelse.

Vi må være klare og forberedt på kortere varsel enn tidligere, og vi kan bli utfordret på flere måter samtidig. Skillene mellom krise og konflikt vil være uklare. Vi må organisere og utstyre landmakten slik at den på kort varsel kan løse oppgavene sammen med resten av Forsvaret og sammen med allierte. Langtidsplanen og landmaktproposisjonen tar viktige grep for å kunne møte denne utviklingen.

Vi er godt i gang med en opptrapping av forsvarsbudsjettet i tråd med langtidsplanen. Uenighet om noen få enkeltsaker må ikke skygge for at hovedlinjene i forsvarspolitikken har bred politisk oppslutning. Jeg er veldig fornøyd med at vi klarte å komme til enighet med Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, og at vi nå har et forlik om landmaktproposisjonen.

Landmaktutredningen bekreftet at Hæren og Heimevernet har utfordringer når det gjelder reaksjonsevne, og utfordringer når det gjelder kampkraft, mobilitet og utholdenhet – utfordringer som må løses. Landmaktutredningens hovedfunn er at det er mulig å få mer operativ evne ut av de ressursene som ligger i langtidsplanen. Resultatene fra utredningen har vist at det var nødvendig og riktig med spesiell fokusering på utvikling av landmakten. Arbeidet har gitt rom for nytenkning på viktige områder. Problemstillinger som er diskutert internt i Hæren i en årrekke, har nå fått en grundig fagmilitær prosess. Krevende spørsmål om volum, kvalitet, lokalisering og utrustning ble grundig behandlet. Det berger for at man også i Forsvaret kan samle seg om den hovedretningen som nå er valgt.

Regjeringen anbefaler en rekke konkrete tiltak som styrker Hærens og Heimevernets operative evne. Et av de aller viktigste tiltakene regjeringen har anbefalt, er å øke den operative evnen i Finnmark. Vi styrker den permanente tilstedeværelsen i nord. Hærens og Heimevernets avdelinger i Finnmark samles under én felles ledelse. Finnmark landforsvar får ansvaret for enhetlig planlegging og ledelse av landoperasjoner i Finnmark. Hærens og Heimevernets innsats i Finnmark blir dermed tettere integrert, og koordineringen foregår lokalt. Videre anbefaler regjeringen å opprette en fullt oppsatt kavalerbataljon på Porsangmoen, basert på vernepliktig personell. Dette kommer i tillegg til vedtaket Stortinget allerede har gjort om å styrke grensevakten med ett

kompani. Disse grepene vil samlet gi en betydelig økt evne til tidlig innsats. Det vil skape en høyere terskel for å utfordre norsk suverenitet i nord. Vi viser evne og vilje til å forsvare Norge og allierte i nord, og dette bidrar til å avverge og forebygge militær aggresjon. Jeg vil samtidig understreke at denne styrkingen er helt i tråd med norsk nordområdepolitikk. Det skal være en normalsituasjon at norske landstyrker er lokalisert i hele landet.

Jeg vil gjerne få trekke fram et annet av tiltakene som anbefales, nemlig verneplikten. Dagens ordning med utdanning og trening av vernepliktige er tilpasset en annen sikkerhetspolitisk situasjon. Styrkeproduksjon og styrkeoppbygging har vært tilpasset lange varslingsstider. Derfor tar regjeringen nå nødvendige grep for å utvikle ordningen for økt beredskap. Vi skiller ut rekrutt- og fagutdanningen fra de operative avdelingene og oppretter egne utdanningsavdelinger. Vi fordeler mannskapene over flere innrykk og differensierer lengden på førstegangstjenesten. Stillinger som krever mer utdanning og opplæring, får 16 måneders tjeneste for å øke nytteeffekten av soldatutdanningen. Disse endringene vil revitalisere verneplikten, samtidig som de er avgjørende for å løse landmaktens utfordringer med reaksjonsevne. Differensiering og en lengre førstegangstjeneste gir økt kampkraft og en mer målrettet og kostnadseffektiv styrkeproduksjon. Vi innfører også en aktiv reserve som trenes regelmessig i inntil tre uker årlig sammen med dem som til daglig tjenestegjør i de operative avdelingene. Reserven skal kunne være stridsklar i løpet av få dager. Dette bidrar til at brigaden har høy operativ tilgjengelighet gjennom hele året.

Foruten investeringene i de øvrige forsvarsgrenene gjør vi store investeringer i Hæren og Heimevernet. De vil alle bidra til å styrke kampkraften i møte med det moderne trusselbildet. Artilleri er en viktig kapasitet nær sagt uavhengig av hvilken hær man kan se for seg. Dagens artilleriskyts er nedslitt, og regjeringen anbefaler anskaffelse av 24 nye skyts i det pågående artilleriprojektet. Denne saken ligger nå til behandling i Stortinget i Prop. 12 S for 2017–2018, omgrupperingsproposisjonen.

Regjeringen valgte allerede før landmaktutredningen å starte anskaffelse av kampluftvern til Hæren, noe vi ikke har hatt siden 2004. Luftvern er svært viktig for landmakten. Regjeringen vil på sikt anskaffe ytterligere systemer til kampluftvernet og i tillegg gi de mest utsatte avdelingene i Finnmark bærbart luftvern.

I arbeidet med landmakten har vi tatt hensyn til mange sammenhenger og avhengigheter. Det er lett å henge seg opp i enkeltvedtak og kjepphester, men jeg ber Stortinget huske på helheten også når vi diskuterer enkelttiltak. Regjeringen la først fram en langtidsplan og deretter en landmaktproposisjon i balanse. Jeg vil un-

derstreke betydningen av at den økonomiske bærekraften opprettholdes. Det skal være balanse mellom forsvarsstrukturen, oppgavene og ressursene. Hvis ikke vil ikke Forsvaret kunne levere det som kreves for å løse Forsvarets oppgaver slik vi forventer. Det er noe regjeringen vil vektlegge når vi implementerer de beslutningene Stortinget fatter i dag.

Som i alle forhandlinger vil man oppleve at resultatet blir et kompromiss, og noen vil hevde at det ikke er de fagmilitært anbefalte løsningene som vinner fram i de politiske diskusjonene. Det er viktig for meg å få fram at selv om det har vært uenighet rundt noen av tiltakene, er det i dag en bred enighet om behovet for å satse på forsvar. Regjeringen har gjennom arbeidet med landmakten tatt tak i spørsmål som har vært diskutert over svært lang tid, og legger nå til rette for en tydelig kurs framover for Hæren og Heimevernet.

Regjeringens forslag vil videreutvikle en relevant og moderne landmakt som en sentral komponent i Norges forsvarsevne. Regjeringen vil komme tilbake med et opplegg og detaljering rundt løsningene som ligger i innstillingen. Med vedtakene som nå gjøres, er jeg er sikker på at vi skal finne gode løsninger som vil videreutvikle Hæren og Heimevernet på en måte som vil styrke deres evne til å løse sine oppgaver sammen med resten av Forsvaret og våre allierte.

Avslutningsvis vil jeg igjen minne om at vi har startet en stor satsing på Forsvaret. Å videreutvikle, modernisere og endre Forsvaret er en krevende jobb, og ikke alle er enig i alt hele tida. Det ligger i vår natur at vi vil bevare det bestående. Men det bestående i forsvarspolitikken er ikke bare struktur og baser. Det vi skal bevare, er samfunnet vårt, vårt liberale demokrati, et fritt Norge hvor vi hevder suverenitet og har territoriell kontroll både på land, til sjøs og i lufta. Forsvaret er verktøyet vi har for få dette til. Det er avgjørende at vi fortsetter videreutviklingen for at Forsvaret skal kunne møte framtidens trusler og utfordringer. Vi må fortsette å styrke vår evne til å håndtere det uforutsette.

Langtidsplanen som ble besluttet for om lag ett år siden, heter «Kampkraft og bærekraft». Landmaktproposisjonen bygger videre på dette. Regjeringen har lagt fram en innretning som viderefører nødvendig bredde i landstrukturen. Vi anbefaler en styrket tilstedeværelse i nord. Vi skal investere i moderne materiell. Sist, men ikke minst, endrer vi praktiseringen av verneplikten for å øke beredskapen og den operative evnen.

Til sammen utgjør langtidsplanen og landmaktproposisjonen nå én plan for Forsvaret som skal ivareta sikkerheten for Norge og trygghet for befolkningen i årene som kommer. Regjeringen forplikter seg til å fortsette satsingen på Forsvaret og til å gjennomføre de endringene vi skal beslutte her i dag. Det forplikter også

Stortinget. Vi politikere må være uredde og ta ansvar for gjennomføringen av planen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [11:47:19]: Jeg er også opptatt av helheten i denne planen. Nå ligger det langt flere elementer inne enn det som lå i det opprinnelige forslaget som regjeringa kom med, der ramma var satt til 2,7 mrd. kr.

Jeg har to spørsmål til statsråden. Det ene er: Vil vi få en oppdatert kostnadsramme for hele Forsvaret i revidert nasjonalbudsjett, slik alle partier nå ber om? For det er åpenbart at dette blir dyrere enn det vi opprinnelig vedtok. Det andre er: Vil vi også få en vurdering av innkjøp av brukte Bell-helikoptre i revidert, slik at Stortinget kan ta stilling til det? For det er åpenbart at forslaget om innleie av helikoptre møter mye motstand også på det folkerettslige plan.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:48:17]: Nå skal jo denne proposisjonen vedtas senere i dag, så å gi alle svarene akkurat nå på det som skal utredes, synes jeg er litt prematurt. Jeg mener det er åpenbart at vi leverer på kostnader når vi skal informere Stortinget – hva det har å si for totalrammen.

Når det gjelder hvilken type helikopter som eventuelt skal brukes, mener jeg det er for tidlig å si noe om det. Vi skal gå inn og gjøre en grundig jobb med det vedtaket som gjøres i Stortinget i dag, selvfølgelig, og så skal vi komme tilbake med kunnskap og forslag i så henseende, når vi finner tida rett for det.

Anniken Huitfeldt (A) [11:49:01]: Jeg synes kanskje det er litt defensivt å vente til Stortinget har vedtatt det det nå er enstemmighet om i salen. Vi må jo diskutere det som ligger på bordet, og det som ligger i innstillinga. Det som ligger her, er at Stortinget ber om en oppdatert kostnadsramme for Forsvaret. Jeg tror at alle vi som sitter her, vet at dette blir dyrere enn 7,2 mrd. kr – eller 7,75 mrd. kr i 2017-kroner. Jeg bare spør konkret: Vil vi få en slik sak til Stortinget i revidert? Det andre er: Vil statsråden gi en kostnadsoversikt over hvor mye det koster å kjøpe brukte Bell-helikoptre, slik jeg nå ber om?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:49:45]: På første spørsmål var svaret ja forrige gang, og så er svaret ja når jeg svarer for andre gang.

Til det andre spørsmålet: Jeg mener det faktisk er for tidlig å svare på hva slags type helikopter vi skal komme med i den vurderingen. Dette er et komplekst spørsmål, det er representanten klar over – så nært har hun jobbet med akkurat denne saken. Vi skal komme tilbake med

vurderinger av det vedtaket som gjøres i Stortinget – selvfølgelig.

Cecilie Myrseth (A) [11:50:36]: Det kunne vært interessant å gå videre på det spørsmålet som nettopp ble stilt, om nye helikoptre, og om det er sånn at man kunne tenke seg å vurdere andre typer helikoptre til Hæren enn dem man har. Men det får vi ta på et senere tidspunkt.

Det sies ofte at man satser mye, og at det er økninger til Hæren gjennom den politikken som regjeringen fører. Men i det budsjettforliket man nettopp har inngått, ligger det visselig et kutt til Hæren på 11 mill. kr, men at HV får en ekstrabevilgning på 3 mill. kr. Da er spørsmålet: Er dette et kutt, eller er det en økning? Det ville være interessant å få høre.

Så vil jeg oppfordre ministeren til å ta med seg den sterke motstanden som er, mot bruk av sivile helikoptre.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:51:30]: Først til det med kutt: Når vi sier at vi satser på Hæren, er det ikke sånn at hvis vi hiver inn en million til, så er det umiddelbart økt satsing. Vi satser på Hæren. Vi flytter altså landstyrkene nordover, vi etablerer oss i Finnmark, vi tar Forsvaret tilbake til Finnmark, og vi forsvarer Norge fra russergrensa og sørover, inkludert alle havområdene. Jeg registrerer at det av og til er problematisk for Troms-representantene å sette seg inn i det bildet, men for Finnmark-representantene og for en del andre representanter er det viktig at vi forsvarer hele landet, inkludert alle havområdene.

Når det gjelder spørsmålet om helikoptre – og sivile helikoptre – er det sånn at det har vært en tredelt bruk av Bell-helikoptrene. Man har også hatt en sivil beredskap i Troms. Den forutsetter vi skal overtas når vi får nye redningshelikoptre, når vi får annen helikopterkapasitet til stede. Så er det sånn at Hæren også i dag leier inn sivile helikoptre for å gjøre oppdrag av og til, hvis man skal flytte personell eller materiell. Det er ikke noe nytt, og det har vi sagt at vi også skal vurdere i denne saken.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:52:49]: Statsråden seier at ein satsar på Hæren. Ja, det gjer dei ved å flytte rundt på ulike element, men det forliket som skal vedtakast i dag, tilfører ikkje Forsvaret ei einaste krone ekstra, verken i 2018 eller for ramma for langtidsplanen. Innleige av helikopter har vore nemnt her, men ikkje veit ein kostnad, ikkje veit ein kor lenge ein skal ha dei, ikkje veit ein om dei kan stille i strid – det kan dei ikkje, i høve til folkeretten.

Eg vil fokusere på stridsvogner, for ein kjøper heller ikkje inn eigna stridsvogner. Det er heilt uklart kor mange stridsvogner ein ser føre seg å lease eller leige, kva prisen er på dei, kor lenge ein skal leige dei. Den nye gene-

rasjonen stridsvogner som regjeringa snakkar om, kjem altså ikkje før om 20 år, seier industrien. Skal me lease stridsvogner i 20 år? Eg oppfordra statsråden til å seie noko om denne problemstillinga i sitt innlegg, men det gjorde han ikkje. Kan statsråden gjere greie for kva ein eigentleg planlegg for å skaffe moderne stridsvogner raskt?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:54:00]: I debatten rundt stridsvogner har det satt seg hos mange av debattantene, registrerer jeg, en forståelse av at Hæren ikke har stridsvognkapasitet i dag. Men det har vi, så det er ikke snakk om at vi skal innføre en helt ny kapasitet.

Vedtaket som skal gjøres senere her i dag, er at regjeringen skal legge til grunn at landmakten skal ha en moderne stridsvognkapasitet, og en ber regjeringen legge fram en sak om lån eller leasing av stridsvogner tilgjengelig fra 2019 for å oppnå en raskest mulig oppgradering av brigadens stridsvognkapasitet. Vi skal gjøre den jobben. Vi skal gi gode svar. Men å avkreve de svarene fra talerstolen før vi er ferdig med å behandle saken, og før vedtakene er gjort – nei. Det er mulig det er for sent for Senterpartiet, men jeg synes faktisk det ville vært litt prematurt å ta den vurderingen fra talerstolen. Jeg mener vi skal gjøre denne jobben grundig og ta Stortinget på alvor. Da følger vi det vedtaket som gjøres i Stortinget i dag.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:55:10]: Eg vert overraska når eg høyrer statsråden påstår at me har moderne stridsvogner i dag. I 2012 vart det gjort vedtak om å skaffe nye stridsvogner. Det var linka til vedtaket om å oppgradere CV-90 kampvogner på ei digital plattform. I dag har me stridsvogner som ikkje kan kommunisere på ei digital plattform, og så seier statsråden at vi har moderne stridsvogner i dag. Det er aldeles utruleg å høyre. Me får ikkje moderne stridsvogner før me får ikkje nødvendigvis ein ny generasjon, men i alle høve oppgradert dei stridsvognene me har i dag, og hærsejfen ønskjer seg det. Men igjen sit ein på toppen og lét vere å lytte til dei som har skorne på, som veit kva ein treng, og som kan gå i gang med å skaffe det som Hæren faktisk treng i dag.

Eg vil utfordre igjen: Meiner statsråden at me har moderne stridsvogner i dag, og når vil han skaffe dei og ikkje berre lease inn? Det er vel ingen hær elles i noko moderne land rundt oss som leasar stridsvogner. Kva tid vil han skaffe stridsvogner?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:56:19]: Representanten Navarsete ønsker nok inderlig at jeg hadde sagt at vi hadde moderne stridsvogner, men det sa jeg ikke. Jeg antar at det var et brennende ønske også, siden hun

repeterte det fire ganger i spørsmålstillingen sin. Jeg sa at vi har stridsvognkapasitet i dag. Alle er enige om at de 52 Leopard-ene vi har, er eldre, at de trenger modernisering, at de ikke har pansring god nok, at de ikke kommuniserer bra nok. Men det er det som er løsningen i landmaktproposisjonen. Vi har gått igjennom det prosjektet og konkludert med at det å bruke veldig mye penger på å løfte dem til noe som er like under bra, ikke er riktig bruk av penger.

Så skal vi vurdere det vedtaket som gjøres, med tanke på hvordan vi kan være helt sikre på at vi har stridsvognkapasitet i perioden framover. Vi skal se på det som er lagt inn i forbindelse med lån og leasing. Men jeg har ikke sagt at vi har en moderne stridsvognkapasitet – det ville ikke være riktig – jeg har sagt at vi har stridsvognkapasitet. Og alle er enige om at den må bli bedre.

Audun Lysbakken (SV) [11:57:39]: Statsrådets svar avdekker veldig tydelig at det fortsatt er stor usikkerhet etter de punktene man har klart å bli enige om i Stortinget, både når det gjelder helikopterkapasitet, og når det gjelder hvor raskt vi kan få modernisert stridsvogner og andre viktige kapasiteter for landmakten. Da må vi snakke om elefanten i rommet, nemlig at vi behandler denne landmaktproposisjonen etter at Stortinget har slått fast noen mål for bl.a. innkjøp av kampfly som gjør at vi er i en økonomisk situasjon der det krangles om beskjedne investeringer og gamle helikoptre.

Mitt spørsmål er om statsråden har tenkt å bli stående igjen som den forsvarsministeren som gjennom overinvestering i rådyre fly, overinvestering i Luftforsvaret, kjørte Forsvaret i luksusfellen og sørget for at det ble pengemangel for hær og heimevern, eller om han har tenkt å gjøre en ny vurdering av å fryse kampflykjøpet på 40.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:58:38]: Denne forsvarsministeren har tenkt å bli stående igjen som den statsråden som forvaltet, ivaretok og forbedret vårt forhold til NATO. Vi baserer forsvarspolitikken vår på forsvarskraften vår, på å være en pålitelig alliert i NATO-alliansen.

Jeg registrerer at SV er ute og sier at vi kjøper inn tolv ekstra fly for at vi skal kunne være ute og krige for USA rundt omkring i verden. Det er feil. Det antallet fly er beregnet ut fra hva vi trenger på egne baser, hva vi trenger for å trene hjemme. Så er det tatt med tolv ekstra fly, og dem trenger vi for å trene med våre allierte ute, i mye større grad enn at vi trenger dem for å være ute og – som SV sier – krige for USA. Dette handler om at vi skal ha så gode mannskaper og godt materiell og være så godt samtrent med våre allierte at vi opprettholder forsvarskraften og den avskrekkingen vi trenger i en mer turbulent verden. Dette handler rett og slett om forsvarskraft,

og jeg skal være den forsvarsministeren som står igjen og sier at jeg ivaretok det gode forholdet vi har til våre allierte i NATO.

Abid Q. Raja (V) [11:59:56]: Jeg vil gratulere forsvarsministeren med at vi her på Stortinget er kommet fram til en god løsning om landmakten. For Venstres del er vi også veldig godt fornøyd med leasing-biten. Det vil iallfall gjøre at vi vil kunne ha en noe mer moderne stridsvognkapasitet.

Mitt spørsmål til statsråden knytter seg til at vi også er enige om at vi skal innhente en helhetlig faglig vurdering av Heimevernets behov og bemanning, trening og utstyr for å løse oppgaver, samt hvordan man sikrer vakthold av objekter i kystsonen best etter nedleggelsen av Sjøheimevernet. Mitt spørsmål til statsråden i forlengelsen av det – dette har vi også hatt i kontrollkomiteen i forrige stortingsperiode – er: Hvordan tenker statsråden vi best kan ivareta de oppgaver Sjøheimevernet hadde, og hvordan vil statsråden sikre at vesentlige objekter i kystsonen er godt sikret?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:00:50]: Dette er flere spørsmål i ett. Det ene handler om objektsikring og de prosessene vi har hatt når det gjelder hvordan vi sikrer objektene våre. Der bruker Forsvaret, inkludert Heimevernet, ganske mye midler på å bli bedre og flinkere framover. Vi skal også rapportere til Riksrevisjonen på den delen. Så det er en pågående prosess der man er mye bedre i dag enn det man var i 2013, og der vi skal bli enda bedre i framtida. Det innebærer hvordan vi skal bruke teknologi, hvordan vi skal bruke mannskaper – om vi har mannskaper som har riktig trening og riktige «skills» til dette.

Den andre delen når det gjelder Heimevernet: Der opplever jeg at vi vet mye, og så skal vi ta den kunnskapen videre med tanke på de spørsmålene vi har fått fra Stortinget – hvordan vi skal bruke Heimevernet. Jeg opplever også at vi skal være mer konkrete på hvilke deler av Heimevernet vi da eventuelt skal bruke for objektsikring i kystsonen – hvis det er et slikt oppdrag som skal være aktuelt.

Vi skal komme tilbake med gode svar på disse spørsmålene, så jeg regner med at vi skal gjøre både Venstre og andre partier på Stortinget fornøyd med den løsningen som velges.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Cecilie Myrseth (A) [12:02:07]: Jeg må selvfølgelig starte med å svare på påstanden som kom fra ministeren, om representantene fra Troms. Jeg vil forsikre både ministeren og alle andre om at alle vi som sitter i denne salen, representerer hele landet, og vi diskuterer

nå landets forsvar, ikke forsvaret for Troms og heller ikke for Finnmark. Men så kan jeg legge til at man også fra Troms' side støtter opp om en oppbygging i Finnmark, så vi har et godt samhold mellom Troms og Finnmark når det kommer til forsvar.

Det er mange i nord som er opptatt av Forsvaret. Det handler om tryggheten for innbyggerne, det handler om å ha en god beredskap, og at vi skal ha en militær tilstedeværelse og alliert trening i Norges viktigste utenrikspolitiske område. Valgkampen har i nord i stor grad handlet om forsvar. Og hvorfor det? For Troms' del handler det om at Troms er hær fylket i Norge, vi har levd side om side med Forsvaret over lang tid. Det er på grunn av sin sentrale og strategiske beliggenhet, ikke på grunn av distriktpolitiske hensyn, som noen har villet påstå. Det er altså de fagmilitære argumentene som har styrt, og som styrer argumentasjonen fra Troms.

Helikoptrene har hele tiden vært utsatt for dragkamp, uenighet og debatt. Så har jeg registrert at det har pågått en debatt, spesielt kanskje her nede i sør, og en argumentasjon om at behovene til Hæren vil være med på å svekke terrorberedskapen. Det avviser jeg også på det sterkeste og vil vise til at man får nye politihelikoptre. Det man trenger, f.eks. på Rygge, er et ekstra crew. Trenger man flere helikoptre, burde ministeren vurdere det.

Høyre og Fremskrittspartiet har hele tiden argumentert hardt for hvorfor man ikke trenger dedikert helikopterstøtte til Hæren på Bardufoss. Man har stått hardt på for at man skal flytte Bell-helikoptrene sørover. Man har også sagt at Hæren kan bruke redningshelikoptre, som man jo ennå ikke har i indre Troms. Man har også sagt at man kan bruke restkapasiteten til Kystvaktens NH90-helikoptre. Det finnes vel ikke noe sånt som restkapasitet. Arbeiderpartiet har hele tiden vært tydelig på at når landmakten skulle behandles, trenger Hæren egne dedikerte helikoptre som skal være lokalisert på Bardufoss med egen ledelse. Det følger vi også nå opp.

Regjeringen vår la fram en utredning. Da hadde vi fire krav. Vi ønsket å ha en stående bataljon på Skjold. Vi har sagt at Hæren skal ha egen dedikert helikopterstøtte på Bardufoss, dvs. en deling av helikoptrene. Arbeiderpartiets primære ønske er at man ønsker det organisert i to skvadroner. Man ønsker altså framskynding av nytt materiell, stridsvogner – man må ha mer penger i budsjettet 2018.

Hva er det egentlig som har stått på spill, og som står på spill? Hva hadde skjedd dersom man ikke hadde fått til en enighet? Ja, da hadde man hatt en svekkelse av Hæren på Skjold. Man hadde også blitt det første landet i verden uten dedikert helikopterstøtte.

Jeg skal innrømme at vi ikke har kommet helt i mål, men vi har kommet et såpass langt stykke på vei at Arbeiderpartiet har valgt å ta ansvar og gå inn i et bredt for-

lik. Man har nå slått fast at Hæren skal ha egne dedikerte helikoptre på Bardufoss. Man har slått fast at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med et forslag som innebærer akkurat det. Det må man komme tilbake til i revidert. Arbeiderpartiet kunne også valgt å bli rasende. Vi kunne stått på utsiden og kritisert. Men hva hadde det hjulpet? Det er ikke noe annet flertall i dette stortinget som kunne ha sikret det noe bedre enn det man nå har gjort. Da hadde alt forsvunnet fra Bardufoss.

Hvorfor er helikoptrene så viktig? Jo, det handler også om beredskapen i nord. Det handler om at Hæren trenger å øve med helikoptrene daglig, både når det kommer til evakuering, og når det kommer til flytting av tropper. Men vi har også en situasjon i den nordlige landsdelen med vær og andre forhold, som f.eks. vinter, skred, ras. Ja, det er alvorlig, sier politiet, dersom man hadde mistet den kapasiteten som Bell-helikoptrene er.

Og så hører jeg debatten om sivile helikoptre. Miljøet på Rygge sier at de ikke ønsker det. Jeg vil bare si at jeg støtter den sterke motstanden som er mot bruk av sivile helikoptre, også til Hæren. Vi kan ikke ha sivile helikoptre om det skulle være en skarp situasjon. Har man behov for flere helikoptre, får man se på muligheten for innkjøp av flere Bell-helikoptre.

For å avslutte: Dette vedtaket er ikke optimalt, men vi har kommet et viktig skritt i riktig retning. Vi har ikke garantert at vi kommer til å støtte opp om forslaget som kommer i revidert. Det betyr at regjeringen nå må leve-re.

Kristian P. Wilsgård (FrP) [12:07:41]: La meg først få benytte anledningen til å takke Venstre, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet for gode og løsningsorienterte forhandlinger. Dagens behandling av landmakten vil gi mer kampkraft og et bedre rustet forsvar for nasjonen. Landmakten blir styrket, og Forsvarets totale kapasiteter vil bli styrket.

Som følge av forliket må også de økonomiske rammene til langtidsplanen styrkes. Derfor er det viktig at styrkingen ikke bare realiseres gjennom revidert nasjonalbudsjett, men også gjennom budsjettene i de kommende årene for å sikre at den vedtatte aktivitet og struktur blir finansiert. Her hviler det et særskilt ansvar blant de partiene som inngikk forliket.

Forlikets fire hovedelementer omhandler alt fra helikopterstøtte til Hæren og spesialstyrken til økt kampkraft for Heimevernet og de mekaniserte bataljonene. Like fullt vil jeg understreke viktigheten av å ivareta spesialstyrkens operative evne for å imøtekomme kravene om en tilfredsstillende terrorberedskap. Helikoptrene til Hæren må i så måte ikke gå på bekostning av spesialstyrken, men heller være et tillegg.

Det er viktig å merke seg at tilstedeværelsen og aktiviteten i nord styrkes i sin helhet. Dette vil bidra til økt norsk suverenitetshevdelse og ikke minst en styrket forsvarsevne totalt sett. Både Hæren og Heimevernet får økt kampkraft og vil utgjøre et langt større avtrykk i nord enn det dagens struktur tilsier.

Landmaktproposisjonen legger også til grunn at Brigade Nord videreutvikles som en fullmekanisert brigade med tre like og mekaniserte manøverbataljoner, men med forskjellig oppsettingsgrad. Landmaktproposisjonen vil gi en styrket 2. bataljon på Skjold, som også omgjøres fra en infanteribataljon til en mekanisert bataljon basert på mobiliseringsdisponibelt personell. Dette vil styrke brigaden og gi den økt operativ fleksibilitet. 2. bataljons tilstedeværelse vil opprettholdes ved at grunnleggende soldatutdanning i regi av Hærens våpenskole tas ut av de operative avdelingene og nå samles på Skjold.

Heimevernet styrkes også med 2 000 soldater, noe som utgjør totalt 40 000 soldater, som følge av forliket. Dette vil styrke Heimevernets evne til å løse oppdrag samt sikre større robusthet i organisasjonen. I tillegg til dette legges det opp til å styrke HV-17 i Finnmark ytterligere for å imøtekomme utfordringene med rekruttering.

Arbeidet med å oppnå mer kampkraft i Heimevernet er allerede godt i gang. Etterslepet innenfor vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger er i stor grad hentet inn i 2017. Det pågår en omvæpning i Heimevernets områdestruktur, som sikrer at de har tilgang på moderne våpen. Det anskaffes også nye feltvogner til Heimevernet. Dette gir økt mobilitet og er en forutsetning for å kunne løse oppdrag på kort varsel. I så måte har vi allerede bygget grunnmuren. Nå starter arbeidet med å reise strukturen gjennom landmaktproposisjonen.

En viktig styrking i nord er at det etableres en fullt oppsatt kavaleribataljon på Porsangmoen. Kavaleribataljonen er en delvis mekanisert avdeling satt opp med CV90 for å ha en selvstendig stridskapasitet, samtidig som det anskaffes bærbart luftvern til avdelingen. Dette vil gi økt tilstedeværelse og reaksjonsevne for operasjoner lengst nord i landet.

I sum har vi styrket strukturen og rammen til Forsvaret, og jeg vil i aller høyeste grad kunne påstå at landmaktproposisjonen lever opp til langtidsplanens forutsetninger om økt kampkraft og bærekraft for det norske forsvaret.

Martin Kolberg (A) [12:12:46]: Først vil jeg bare gi en kommentar til en del av denne debatten som knytter seg til innleie av sivile helikoptre i militærets tjeneste. Det må jeg si er en veldig rar sak, slik jeg i det hele tatt forstår militær tjeneste. At uarmerte, ubevæpnede sivi-

le helikoptre skal kunne håndtere militær tjeneste i en krisesituasjon, er for meg veldig uforståelig. Jeg synes det er behov for at statsråden og for så vidt også representanter for regjeringspartiene hadde konkretisert noe mer hvordan de kan forsvare et sånt standpunkt. Min følelse er at det er en konstruksjon som de har kommet til fordi de ikke vil løse det på annet vis. Det synes jeg bør bli sagt fra denne talerstolen. At sivile helikoptre som ikke er egnet til slik tjeneste, skal være måten å løse dette på, mener jeg bør påpekes.

Det andre jeg har lyst til å si, er en kommentar til Tybring-Gjedde, som hadde en historiebeskrivelse av den rød-grønne regjeringens politikk og bygging av Hæren som ikke bør bli stående. Jeg skal ikke si mye om det, men jeg vil bare gjøre representanten Tybring-Gjedde og alle andre oppmerksom på at antallet ansatte i Hæren ble fordoblet fra 2005 til 2013. Det er den motsatte historien av den Tybring-Gjedde fortalte.

Når jeg tar ordet utover det, er det for å komme fram med en side ved denne saken og denne behandlingen som ennå ikke er berørt i debatten, og som fortjener å bli nevnt fra Stortingets talerstol. Vi er alle enige om at den demokratiske styringen av Forsvaret er basert på kontinuerlig langtidsplanlegging. Hvert fjerde år vedtar Stortinget langtidsplaner. Planen gjelder i utgangspunktet for de fire påfølgende budsjettårene, men får naturlig følge for de resterende 16 årene i tyveårsperioden.

Denne regjeringen har dessverre undergravet langtidsplaninstituttet. Den nåværende langtidsplanen for forsvarssektoren var fra Statsministerens kontor varslet framlagt på senvinteren 2016. Planen kom først i juni 2016. Dermed var det umulig for Stortinget å vedta en langtidsplan med virkning for det første forsvarsbudsjettet i fireårsperioden – altså statsbudsjettet for 2017. Langtidsplanen for 2016 var også ufullstendig, som vi vet – Hæren og Heimevernet ble satt på vent til en ny utredning.

Landmaktplanen vi nå behandler, kommer dessverre så sent at det heller ikke får konsekvenser for statsbudsjettet i 2018. Fra Arbeiderpartiets side var vi villig til å bruke mer penger på Hæren og Heimevernet allerede i 2018. Det ville ikke Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. I budsjettforliket har de tvert imot kuttet i forsvarsbudsjettet – de har kuttet i forsvarsbudsjettet! Med den forsinkede landmaktplanen er vi også i en situasjon for Hæren og Heimevernets vedkommende der forsvarsplanen for 2017–2020 ikke er blitt gjort gjeldende for verken statsbudsjettet for 2017 eller for 2018. Dette er det grunn til for Stortinget å være betydelig oppmerksom på. Det er et alvorlig bidrag til å undergrave langtidsplaninstituttet.

Vi hører stadig, og det overrasker meg som ny i utenriks- og forsvarskomiteen, synspunkter fra forsvarshold,

og spesielt fra Hærens kretser, vil jeg si, om at det er for- sømmelser ute og går, og at de føler seg meget stemoder- lig behandlet. Det er ingen grunn til å underslå at det er mange fra Hæren som gir uttrykk for det overfor Stortinget – sammenlignet med andre forsvarsgrener som vi også har snakket om. Kanskje det noen ganger vil være en overdrivelse, men det kommer ikke uten grunn.

Denne regjeringen har satt Hæren og Heimevernet på vent under henvisning til de økonomiske midlene som de ikke får på de tidspunktene de burde hatt dem. Stortingsvedtatte materiellinvesteringer ble også utsatt som en konsekvens av dette. Jeg mener det er nødvendig å få sagt dette fra Stortingets talestol når vi behandler dette. Det finnes en manglende realisme i dette når det gjelder gjennomføringene, fordi de nødvendige bevil- ningene ikke er gjort på riktig måte og på riktig tids- punkt.

Hårek Elvenes (H) [12:18:16]: Mangel på finansiering har ført et forsvar inn i en situasjon der de mål og de oppgaver som Stortinget har definert for Forsvaret, ikke har blitt fulgt opp med penger. Det har foregått over mange år, men det var denne regjeringen som avdekket situasjonen i Forsvaret og oppdaget en etterlatt, ubetalt regning på 170 mrd. kr. Det kunne ha vært avdekket tid- ligere, bl.a. av den rød-grønne regjeringen, men det ble det ikke. Liv Signe Navarsete uttalte til AldriMer.no:

«Jeg var selv med på å behandle de to forrige lang- tidsmeldingene for Forsvaret. Alt så veldig bra ut. Vi tenkte ikke at det var nødvendig med så stort fokus på Forsvaret.»

Man skulle tro at man tok lærdom av sine feilgrep, men den gang ei. I forbindelse med langtidsplanen presterte Senterpartiet å legge fram en langtidsplan som var underfinansiert med 15 mrd. kr. De fortsetter på samme måte. De legger fram et forslag til landmakt som de salderer med et kutt i myndighetsapparatet på 5 mrd. kr, uten sideblikk til konsekvenser og nærmere analyser. Så sier representanten Navarsete at nødventi- ge investeringer i Hæren ikke er blitt gjennomført. Ja, mon tro hva grunnen til det er? Langtidsplanen fra 2009 til 2019 skulle øke med 800 mill. kr i planperioden. Fra 2013 til 2016 var det ingen økning. Konsekvensen av det var at investeringer som skulle ha vært gjort, ikke har blitt gjort fordi det var for lite penger. Forsvarsbudsjettet i 2018 skal faktisk økes med 3,8 mrd. kr, og allerede i statsbudsjettet for 2017 ser man konsekvenser av lang- tidsplanen.

Så til dette med helikopter: Det er hevet over enhver tvil at vi har for få militære helikoptre i dag til å kunne gi spesialstyrkene den transportkapasiteten som spesial- styrkene bør ha, og for å ivareta de oppgavene som Bell i dag gjør for Hæren, og sivile oppgaver. Men man må hel- ler ikke overdrive Bell-helikoptrenes kapasitet. Dette er

et lite helikopter, det er gammelt helikopter, og det er et ubevæpnet helikopter, som kun kan operere innenfor trygge områder. Og så må jeg minne Stortinget om at i en krigssituasjon skal faktisk spesialstyrkene med sine helikoptre befinne seg der striden måtte være. Jeg kon- staterer at verken Arbeiderpartiet eller Senterpartiet har lagt mer penger på bordet til helikopter. Nå vel, Arbei- derpartiet opererer med et beløp på 100 mill. kr. Hva det beløpet skulle brukes til, kan vel egentlig bare Arbei- derpartiet svare på selv. Det skulle visstnok gå til pilotut- danning. Vi har to plasser på pilotutdannelsen i USA til neste år. Det tar ti år å utdanne piloter. Det er ikke pilo- ter isolert sett det er mangel på, men det er en kombina- sjon av helikopterskrog, piloter og mekanikere for å ha et konsept som går rundt.

Så til SV: Hvis poenget var å gjøre seg mindre avhen- gig av USA, burde man ha bestilt flere kampfly. Jeg min- ner SV om at det faktisk var SV i regjering som anbefalte Stortinget å kjøpe nye kampfly, for øvrig en klok anbefal- ing. Den frimodigheten som finnes i SV og Rødt til å til- sidesette fagmilitære råd, er direkte oppsiktsvekkende. Er det noe forsvarssjefen har sagt, er det at å redusere an- tall kampfly er det siste han vil. Dessuten er antall kamp- fly på 52 basert på en faglig vurdering der det er tre sett av oppgaver som skal ivaretas, en analyse som ble revi- dert senest i 2015.

Til slutt – og det er ikke nevnt: Hærens manøverbatal- joner skal alle nå mekaniseres. Vi får altså en hær som vil ha bedre utholdenhet. Hva vil det si? Jo, vi får flere stil- linger som er besatt, vi har flere soldater å bruke, vi får en aktiv reserve. Vi får en hær som har en bedre reaksjons- evne. Hva vil det si? Jo, vi får en hær som vil være strids- klar i løpet av få dager, i forhold til få måneder i dag. Og, til slutt, vi får bedre kampkraft. I så måte gjelder Napole- ons ord fortsatt: Ilden er alt, resten er ingenting. Det skal kjøpes nytt artilleri, nye langtrekkende missiler og nye stridsvogner.

Vetle Wang Soleim (H) [12:23:50]: Å forsvare landet er statens viktigste oppgave. Derfor er det bra at den lø- ses av denne regjeringen. Ved inngangen til denne peri- oden er det verdt å løfte blikket litt for forsvarspolitik- ken. I årets statsbudsjett er forsvarssektoren en av to vinnere, sammen med samferdsel, når det gjelder øk- ning i budsjettet. At Forsvaret er en vinner i denne re- gjeringens statsbudsjett, er heller ikke noe nytt. I hvert budsjett denne regjeringen har lagt fram, har Forsvaret fått tilført svært tiltrengte midler til både drift og vedlike- hold og til nødvendige investeringer.

Da Høyre overtok Forsvarsdepartementet, sto det dårligere til med Forsvaret enn det vi trodde. Daværende forsvarsminister Eriksen Søreide gjorde det til et viktig mål å åpne opp forsvarsdebatten og gjøre det kjent for

folk, så langt vi kunne, hva slags tilstand Forsvaret var i. Etter mange års underfinansiering av Forsvaret har vi nå snudd nedbyggingen og startet gjenoppbyggingen. Med langtidsplanen for Forsvaret setter vi våre styrker i stand til å møte det moderne trusselbildet med nytt, fungerende utstyr og flere timer til øving og trening. Nå ser vi at trenden i Forsvaret snur. Beredskapslagre fylles opp, det øves og trenes mer, nytt utstyr og kapasitet anskaffes, og forsvarssjefen løftet selv fram at han ser grunn til optimisme – ord vi ikke har hørt på en lang stund.

I dag behandler vi en sak om landforsvaret, og det er tydelig for meg at den jobben som nå er gjort, var viktig og riktig. Vi ser nå at det var helt rett av regjeringen å lage en egen utredning for landmakten, spesielt når vi vet at teknologien utvikler seg i et rivende tempo. Strid i dag handler mye om teknologi, og derfor er det så viktig at vi bruker tid på å kjøpe det rette utstyret for fremtiden. Vi har sett altfor mange eksempler på anskaffelser som ikke har holdt seg over tid.

Vi vet samtidig at trusselbildet vi står overfor, også har forandret seg i et voldsomt tempo. Skal vi klare å matche de truslene kongeriket kan stå overfor, må vi ha oppdaterte analyser og planverk som ligger til grunn, og det har vi nå. Nettopp derfor opprettes nå Finnmark Landforsvar, for økt tilstedeværelse og kampkraft i nord. Arbeidet som har blitt gjort, har vært faglig forankret og gjennomført meget godt av Forsvaret og forsvarssjefen, med brigader Aril Brandvik i spissen.

Det har vært interessant å se det politiske arbeidet som har foregått fram til i dag. Jeg er glad for at vi har fått på plass et bredt forlik i Stortinget som danner grunnlaget for en trygg gjennomføring av den forsvarspolitikken vi har blitt enige om. Men Senterpartiet har i dette arbeidet satt seg selv helt på sidelinjen når det gjelder norsk forsvarspolitik. Når man står utenfor ansvarlige forlik, har man også mer å love velgerne, for det får ingen konsekvenser for faktisk politikk. Når Stortinget klarer å danne et bredt flertall for forsvarspolitikken, er det forunderlig at Senterpartiet, som har som mål å være et ansvarlig forsvarsparti, faktisk ikke føler på ansvaret for å komme fram til et kompromiss. Senterpartiet finansierer sine lovnader med kutt i barnevernet og luftige forslag i sitt alternative budsjett som ikke innehar realisme. Det er ingen grunn til å stole på at Senterpartiet faktisk kan finansiere sine løfter.

En av de tingene Gjørvi-kommisjonen var veldig tydelig på, var at antiterrorkapasiteten måtte forsterkes. Når mennesker teller, må vi faktisk ha den rette kapasiteten på rett sted til rett tid. Når regjeringen og Forsvaret ønsket å prioritere helikoptre til Rygge, var dette nettopp for å bygge opp et spesialstyrkemiljø med tyngde. Spesialstyrkene er i de fleste oppdrag helt avhengig av å ha den løftekapasiteten som helikoptrene representerer.

Jeg har merket meg at Senterpartiet har ingen plan, intet ønske, ingen visjoner for den skarpeste delen av vårt forsvar, nemlig spesialstyrkene. Det er urovekkende, all den tid vi vet hvilket ansvar de har – og hvilke oppgaver de har å løse – for vår alles sikkerhet.

Dette arbeidet har bekreftet flere grunnleggende svakheter ved dagens hær. Styrkene har ikke den reaksjonsevne, kampkraft og mobilitet som er nødvendig. Det er alvorlige begrensninger ved landmaktens evne til å løse sitt oppdrag. Slik kan det ikke fortsette. Derfor gjør vi noe med det. Et bredt flertall i Stortinget sikrer at vi får en hær som skal være klar til strid i løpet av kort tid. Norge får en hær som skal trene mer, og som får bedre utstyr. Dette er en god dag for Norges landforsvar.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Sandra Borch (Sp) [12:28:52]: Det har vært knyttet høye forventninger til behandlingen av landmakten. Da langtidsplanen ble vedtatt tidligere i år, var det knyttet stor usikkerhet til hovedbase for helikopter på Bardufoss. Dette er en av sakene som har engasjert mest i valgkampen i Nord-Norge, og flere partier i denne salen har gjennom valgkampen vært tydelig på at dette skulle man komme tilbake til nettopp i behandlingen av landmakten.

Forventningene i Forsvaret og i Nord-Norge var store, men igjen ser vi at usikkerheten rundt Bardufoss fortsatt lever videre. Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Arbeiderpartiet er enige om å utsette avgjørelsen om helikopter på Bardufoss til våren. Senterpartiet ønsker et tydelig vedtak på dette. Det som nå er forslag til vedtak, er utydelig og svakt, og det sier ingen ting om hvor mange helikoptre det skal være på Bardufoss og på Rygge. Det sier ingen ting om hvor hovedbase skal være. I forslaget til vedtak går det fram at Hæren skal sikres dedikert helikopterstøtte, men man sier også at man skal se på muligheten for «alternativ supplerende kapasitet». Dette kan ikke forstås som noe annet enn at man åpner for innleie av sivile helikoptre, noe Forsvaret har advart kraftig mot.

Dette er ingen ting annet enn en ny usikkerhet rundt Bardufoss. Senterpartiet ønsker et tydelig vedtak i denne saken, men nok en gang ser man at enkelte andre partier velger å forhandle dette bort. Jeg kan ikke annet enn å si at jeg er skuffet over at Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, som i valgkampen garanterte for helikoptrene og for helikoptermiljø på Bardufoss, nå har forhandlet dette bort. Vi hadde faktisk hatt flertall i denne salen i dag om de hadde stått ved sine lovnader.

Denne landmaktproposisjonen og innstillingens forslag til vedtak er utydelig. Senterpartiet har klare forventninger til tydelige vedtak, og vi legger i dag fram –

alene og sammen med Sosialistisk Venstreparti – fem tydelige forslag som skaper ro og forutsigbarhet for Forsvaret. Dette er ikke noe annet enn en skuffelse for Nord-Norge og ikke minst for Forsvaret og Norges forsvarsevne. Bare for å ha det sagt: Senterpartiet kommer til å følge denne saken videre med argusøyne.

Erlend Larsen (H) [12:31:35]: Det er mye som kunne ha vært gjort. En rekke avdelinger og militær kompetanse burde ha vært tatt vare på. Forsvaret burde ha blitt forsterket før. Det er mye en kan kritisere partier og politikere for, men alt dette er historie. I dag vedtar vi en viktig utvikling for framtiden.

Jeg setter veldig stor pris på at så mange partier står samlet om landforsvarets utvikling. Det sikrer en nødvendig stabilitet over tid, uansett om det er Høyre eller Arbeiderpartiet som leder framtidige regjeringer. Det trenger Forsvaret. I tillegg synes jeg kompromisset har gitt mange gode løsninger for forsvaret vårt.

Jeg er veldig glad for at Heimevernet utvikles videre som en selvstendig enhet, og at det ikke sauses sammen med Hæren. Heimevernet har en rekke kvaliteter som ville ha blitt borte dersom det skulle ha blitt en del av Hæren.

Jeg synes det er bra at mobiliserbare hæravdelinger gjenoppstår. For et land som Norge er dette en god og økonomisk metode for å ta vare på kampkraft. Samtidig skaper rep-avdelinger en viktig kontakt mellom folk og forsvar. Det har alltid vært en viktig del av norsk forsvarstradisjon at folket står samlet bak Forsvaret.

Jeg er veldig tilfreds med at Stortinget kom til en løsning hvor Brigade Nord får fast dedikert helikopterstøtte. En hær trenger taktisk helikopterstøtte for å skape dybde i forsvaret. Samtidig sender vi ikke soldater i strid uten nødvendig evne til evakuering og sanitetsstøtte.

Nå ser det ut til at Hæren blir tilført nytt artilleri, stridsvogner og kampluftvern. Det vil styrke våre muligheter til å løse tunge stridsoppdrag. Det er også veldig positivt at garnisonen i Porsanger og Heimevernet i Finnmark blir tilført bærbart luftvern.

Samtidig skal vi huske på at Norge alltid vil være avhengig av støtte fra NATO. Ideelt sett burde vi også ha deltatt i det nye europeiske forsvarssamarbeidet som kalles PESCO. Vi skal være oppmerksom på at 16 måneders førstegangstjeneste vil ta to skoleår. Dette kan føre til at gode soldatemner velger bort tjeneste i avdelinger hvor vi ønsker dem.

Jeg tror med andre ord at dette kompromisset er det beste vi kan få til slik rammene er i dag. Det blir med andre ord gjort mye for å styrke Forsvaret, men det er fremdeles mye som gjenstår. Flere av partiene i Stortinget har sagt at de vil øke bevilgningene til Forsvaret slik at det kommer opp på 2 pst. av brutto nasjonalprodukt innen

2024. Jeg håper vi kan følge opp den ambisjonen og gjennom det fortsette å styrke vår kollektive forsikring.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:34:14]: Det mest grunnleggende for ethvert land, ethvert samfunn, er å sikre sine innbyggere trygghet, altså beredskap. Blir det uro rundt det grunnleggende, folks trygghet og beredskapen, blir alle andre politikkområder egentlig underordnet.

Nå har vi vært igjennom en ganske lang tid med ro etter den kalde krigen, men vi ser at vi får mer og mer kompliserte sikkerhetsutfordringer. Vi må derfor se på beredskapen bredt, egentlig på alle samfunnsområder der Forsvaret er en helt naturlig tung del, men vi må også se på hvordan vi organiserer politiet, hvordan vi organiserer den sivile beredskapen, hvordan vi organiserer matberedskapen – den brede totalforsvarstenkningen, som har vært en viktig del av måten vi har tenkt forsvar på i Norge.

Landmakten er avgjørende viktig, både Hæren og Heimevernet. Vi ønsket en behandling av landmakten våren 2012, men regjeringen mente at man ikke hadde kommet langt nok i hvilke anbefalinger man skulle ha for en framtidig landmakt, og man gjorde noe helt nytt – man utsatte debatten i litt over ett år. Derfor er det skremmende å høre dagens forsvarsminister i debatten til nå, for man skulle tro at forsvarsministeren hadde klare svar når man har brukt litt over ett år ekstra.

La meg begynne med helikoptre. Jeg tror nesten alle som har kompetanse om moderne hær, er enig i at man trenger helikoptre. Regjeringen har vært de som har vært mest imot nettopp helikopterkapasitet til Hæren. Når Frank Bakke-Jensen blir utfordret på det i dag, klarer han ikke å svare på hva løsningen skal være, selv om man nå har brukt over ett år ekstra. Det er svært svakt av en statsråd ikke å ha et klart svar på det.

Når det gjelder stridsvogner, er Frank Bakke-Jensens svar: Jo, vi har noen og femti stridsvogner. Det var det første svaret. Etterpå sier han at de ikke er gode nok. Det var det andre svaret. Så blir han utfordret: Hva skal man gjøre med disse stridsvognene når de ikke er gode nok? Nei, der er det ingen svar – når de skal komme, om de skal leies eller leases. Det skal han komme tilbake med svar på, selv om han allerede har brukt halvannet år ekstra.

Forsvarsminister Frank Bakke-Jensen blir utfordret av Venstre på heimevern: Hva skal skje med objektsikringen langs kysten? Da kommer jammen meg det samme svaret igjen: «Jeg skal komme tilbake med gode svar.» Det var interessant å høre talen som Odin Johansen holdt på Akershus festning tidligere i høst: Vi må ha et forsvar som fungerer – nå. Vi må ha en hær som fungerer – nå. Vi må ha et heimevern som fungerer – nå.

Vi kan ikke ha en statsråd som hele tiden skyver foran seg de viktige svarene og de viktige avklaringene så vi kan ha et godt heimevern, en god hær og et forsvar som forsvarer hele landet. Vi trenger en helt annen satsing og en helt annen klarhet fra regjeringens talsmann når det gjelder forsvar.

Audun Lysbakken (SV) [12:37:30]: Bare en kort stemmeforklaring siden det er levert to løse forslag fra Rødt.

Vi oppfatter at forslag nr. 7, selv om det er litt uklart, skiller seg fra det som Senterpartiet og SV har fremmet, der vi går inn for en delt løsning, som også gir helikopterkapasitet på Rygge. Derfor vil vi stemme mot det, selv om vi også er veldig tydelige på at vi ønsker å opprettholde kapasiteten på Bardufoss.

Når det gjelder forslag nr. 8, oppfatter jeg at forsvarsministeren allerede har fått et ganske bredt mandat til å utrede ulike løsninger for stridsvognene. Det er ikke oss imot at også dette perspektivet trekkes inn i det, men jeg opplever at forsvarsministeren allerede har fått en klar bestilling på å utrede en modernisering, og at han har frihet til å komme til Stortinget med de forslagene han mener er nødvendig. Vi får debattere det da. Derfor vil vi også stemme mot det forslaget.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:39:07]: Det var «eine grausame Salbe», som det heiter, frå representanten Elvenes i høve Senterpartiet og vår forsvarspolitik. Eg trur at av dei som har skoa på av dei som er i Forsvaret i dag, er det vel så mange som synest Senterpartiet har ein truverdig forsvarspolitik, som dei som har tillit til at regjeringa vil bringe Forsvaret så mykje framover som dei snakkar om. Det er noko som heiter at du skal heve røsta når du har dårlege argument, og representanten Elvenes var ganske høgttalande og sparka i alle retningar i innlegget sitt. Det er lov, men om det er så konstruktivt, kan ein vel diskutere.

Politikk handlar om å bryte meiningar, og om kompromiss, men òg om å påverka, slik at ein byggjer opinion og på den måten flyttar fleirtalet i den retninga ein ynskjer. Etter at Arbeidarpartiet gjekk i forlik med regjeringa og støttepartia om langtidsplanen i fjor, mista opposisjonen ei viktig røyst for å flytte regjeringskonstellasjonen i den retninga me ynskjer. Difor har Senterpartiet stått som det tydelege opposisjonspartiet.

Då landmaktproposisjonen vart lagd fram, peika me straks på fire kampsaker: Me skulle oppretthalde 339-skvadronen på Bardufoss med lokal styring, som i dag, og ei delt løysing med det behovet som spesialstyrkane har, ei gradvis opptrapping av Heimevernet i staden for ein reduksjon, og me ville oppretthalde Sjøheimevernet i det same, investere no i moderne digitale stridsvogner, og ein 2. bataljon som ikkje var ribba for folk.

Då er det interessant å sjå at når fleirtalet i dag legg fram sine forslag og har hatt forhandlingar om det, er det nøyaktig på dei same punkta. Kan det vere ein samanheng? Ikkje veit eg. Men eg trur at det er viktig å ha ein opposisjon som utfordrar regjeringa. Der alle tenker likt, vert det ikkje tenkt særleg mykje.

Senterpartiet si oppgåve i forsvarspolitikken, om me er i mindretal her i dag, er å vere ei tydeleg røyst for den politikken me trur på, og dra dei andre nærare.

Statsråden sa i innlegget sitt i dag at han vil verte hugsa som den som bringa oss nærare NATO. Eg undrast på det når han legg fram ein plan som ikkje er i tråd med det NATO ynskjer seg av Noreg i tida framover.

Me har fått kritikk fordi me ikkje er med i forliket, men Senterpartiet kan ikkje vere med i eit forlik som er så «wishy-washy», som kan tydst i så mange retningar, som er så utydeleg, og som eigentleg seier, som statsråden har sagt i dag, at ein skal kome tilbake til det på eit anna tidspunkt.

Ola Elvestuen (V) [12:42:24]: Som mange har uttalt, er statens viktigste oppgave å ivareta våre egne borgeres sikkerhet. I Norge må vi gjøre det som partner i NATO og utvikle Forsvaret i sammenheng, som partner i NATO.

Fra Venstres side har vi helt siden langtidsplanen ble utarbeidet, hatt én bekymring, og det er at de strategiske kapasitetene vi investerer i – med kampfly, med marine overvåkningsfly, med ubåter – ville ta for stor del av Forsvaret, og at vi ville miste muligheten for å ha et balansert forsvar med en sterk nok landmakt.

Da vi behandlet langtidsplanen, var det derfor viktig da vi gikk inn – der var det også et kompromiss med de samme fem partiene – at vi fikk sikret Kystjegerkommandoen, at vi fortsatt har et kystforsvar i Norge. Så har vi vært bekymret for om det som ble lagt til i langtidsplanen, de 180 milliardene, ville være nok for å oppnå alt man ønsker, og alle de kapasitetene man trenger i landmakten.

Da er det viktig å si at i landmaktproposisjonen er det mye som er positivt – at man legger til grunn mekaniserte manøverbataljoner, at Telemarkbataljonen får en aktiv reserve, at man skal ha en kavaleribataljon i Porsanger og en felles ledelse med Heimevernet og Hæren i Finnmark. Dette er bra og positive tiltak.

Vi har fra Venstres side hatt fire elementer vi har gått inn i, som vi ønsker skal styrkes.

- Det er mer stridsvogner, at det er behov for å få moderne stridsvogner før tidligst i 2025, som det står i proposisjonen.
- Det er å stoppe nedtrekket i Heimevernet og se framover på hvilke behov det er i årene framover.

- Det er å sikre at Hæren fortsatt har en helikopterkapasitet, en støtte inn mot Hæren.
- Og det gjelder 2. bataljon, om det er mulig å styrke 2. bataljon med vernepliktige.

Så har vi gått inn i forhandlinger, og vi mener at vi har kommet fram til gode løsninger på alle de fire områdene. Det er forskjellen fra Senterpartiet, at der Venstre har gått inn på de samme elementene, så klarer vi å få til en endring. Vi fikk til en endring i Kystjegerkommandoen og en styrking av Hæren og Heimevernet i fjor høst, og vi har fått til en endring av alle disse elementene i landmaktutredningen og landmaktproposisjonen, som vi har til behandling i dag. Det er tross alt det som er det viktige. Det viktigste er de resultatene vi ser på bakken. Det er klart at dette er vedtak som må følges opp i budsjettet som kommer til våren. Men det som nettopp er styrken, er at det er disse fem partiene som står bak vedtakene, og så er det fire partier som også har budsjettansvar.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:45:56]: Dette synes jeg har vært en god debatt, men det er noen litt merkelige trekk ved den.

Det er ikke som Senterpartiet hevder, at vi ikke har levert noe etter to år, at spørsmålene kom for to år siden, og ennå har vi ikke svarene. Vi har levert svarene. Vi leverte proposisjonen – det var vårt svar på de utfordringene som lå her.

Så har proposisjonen gått til forhandlinger i Stortinget. At det da kommer nye forslag om at vi skal vurdere ting, respekterer vi, og så skal vi behandle dem seriøst.

Når representanten Slagsvold Vedum mener at vi ikke har gjort noe, at vi ennå står uten svar, at dette er spørsmål som er stilt for lenge siden, og at vi aldri har hatt noen framdrift i dette, er det feil. Det er den typen retorikk som har ført oss inn i det – på mange måter – uføret vi er i. Man har brukt alle kreftene på tom retorikk i stedet for å være konstruktive.

Når representanten Navarsete tidligere sa at hun ikke var klar over at det sto så dårlig til med Forsvaret, forteller det hva slags ansvar man har tatt tidligere når man har sittet i posisjon.

Til dem som er bekymret over at vi ikke oppfyller NATO's mål: Satsingen vår på langtidsplanen og landmaktproposisjonen er for en stor del i tråd med planene til våre allierte – helt i tråd med det øvingsmønsteret vi skal ha med våre allierte.

Jeg vil avslutningsvis til denne typen debatter si: Jeg er veldig glad for at Forsvaret er til debatt igjen. Jeg er veldig glad for at det er engasjement for Forsvaret. Og jeg er helt enig med Liv Signe Navarsete når hun sier at vi skal være en stemme litt på siden, at vi skal lytte til de andre. Det er helt rett, en debatt trenger det. En debatt trenger

flere meninger, og en debatt trenger brytninger. Da får vi de beste løsningene. Men vi skal være også klar over hva slags strukturer vi jobber med. Hva slags struktur er Forsvaret? Og når den ene representanten etter den andre går på talerstolen her i dag og sier at hær sjefen har sagt at vi ikke har den hæren vi trenger, skal vi også være klar over at det første hær sjefen sa, var at han stilte seg bak prioriteringene til forsvarssjefen: Jeg stiller meg bak prioriteringene til forsvarssjefen, og så vil jeg som hær sjef få lov til å tilføye at for mine folk, for mine avdelinger, har jeg disse behovene. Men alt handler om å prioritere – alt handler om å prioritere.

Når vi henter fagmilitære råd, henter vi dem fra forsvarssjefen. Det er mange pensjonerte generaler og admiraler som har en sterk stemme der ute i dag. Det er litt forunderlig av og til å lytte til dem om hva slags bilde de nå har av sin gjerning den gangen. Men for at vi skal opptre seriøst, er det faktisk sånn at vi følger rekkene. Det er forsvarssjefen som stiller med et fagmilitært råd til politisk behandling, og så legger vi fram en proposisjon for Stortinget som blir behandlet her. Sånn har det vært, og sånn skal det være.

Presidenten: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [12:49:19]: Representanten Navarsete sa at vi fikk en 2. bataljon ribbet for folk. Det er jo fri fantasi. Vi får en 2. bataljon som vil være stridsklar i løpet av få dager, en 2. bataljon som vil være meget sterkere enn den vi har i dag. I tillegg vil den være mekanisert. Det betyr at den vil være hjul- og beltedrevet, og at den vil være pansret. Er det en 2. bataljon ribbet for folk?

Så til representanten Borch: Forsvaret i Nord-Norge vil bli styrket. Flyene flyr mer. Kystvakten seiler mer. Vi har en ubåt som er konstant seilende i Norskehavet og Barentshavet. Forsvaret av Finnmark er styrket betraktelig gjennom en kavaleribataljon på garnisonen i Porsanger. Det er styrking av HV og et jegerkompani på garnisonen i Sør-Varanger. Nord-Norge er, som resten av landet, opptatt av den nasjonale forsvarsevnen. Det er det som har vært retningsgivende for regjeringens politikk.

Anniken Huitfeldt (A) [12:50:44]: Jeg er tilfreds med at vi har fått en bred enighet. Men det fordrer at forsvarsministeren følger opp de vedtakene som er gjort, og jeg kan ikke si at jeg er fornøyd med måten denne regjeringa har fulgt opp forlik, heller ikke på forsvarsområdet.

Ett punkt er Kystjegerkommandoen. Jeg synes det er rørende at Elvestuen ville være med og ta ansvaret for

det forliket om forsvar som vi inngikk for en tid tilbake, men det sier vel hvor godt dette forliket var. Her skulle man utrede og se på kystjegerne sammen med marinejegerne og spesialstyrkene. Det er ikke gjort. Vi ba om en utredning når det gjaldt Bell-helikoptre – om hvor mye det koster å ha en del Bell-helikoptre stående på Bardufoss, eller kjøpe nye hærhelikoptre. Vi fikk bare utredning av det ene. Nå må man gå videre med den jobben og utrede hva en delt Bell-helikopterløsning mellom Rygge og Bardufoss koster.

Så jeg kan ikke si at forvaltningen av vedtakene på forsvarsområdene har inngitt tillit. Når vi allikevel inngikk en bred enighet, var det fordi vi fikk mange kort på bordet. Svakheten er hele tida at pengene ikke ligger her. Det blir snakket om at hær og heimevern skal prioriteres. Da må jeg bare si at i det siste forliket på Stortinget som budsjettkameratene inngikk med regjeringspartiene, ble Heimevernet kuttet med 3 mill. kr og Hæren med ekstra 11 mill. kr – bare på noen timer en natt før budsjettenigheten ble vedtatt. Dette inngir ikke tillit, for det er helt avgjørende for Forsvaret at den strukturen vi vedtar, betales fra dag én. Det er helt åpenbart at det må komme en ny forsvarsramme til Stortinget våren 2018. Dette er ikke nok penger.

Jeg synes vi har hatt en god diskusjon. Det er greit at det er enighet på en del områder. Jeg vil også avslutte med å si at SV var enig på vesentlige punkter når det gjaldt stridsvogner, men det står og faller på om penge kommer. Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre var ikke villige til å gi penger fra dag én. Det er en stor svakhet ved den enigheten vi har oppnådd her i dag. Vi kan ikke fortsette å planlegge forsvar på den måten. To år må landmakten vente på at langtidsplanen gjøres gjeldende for dem. Det holder ikke. Vi må tilbake til ansvarlig langtidsplanlegging i Forsvaret der vi får planer for fire hele år.

Til slutt en liten visitt til Hårek Elvenes' historiebeskrivelse av forsvarsutviklingen i Norge, en historiebeskrivelse som er mer politisk, og som i hvert fall ikke står til laud innen historiefaget: Det er helt åpenbart at de endringene som vi gjorde fra 2000, har ført til en langt bedre planlegging i Forsvaret, hvor man har satt en basestruktur i forhold til den økonomien man har.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrrensa til 1 minutt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:54:04]: Det har vore hevda fleire gongar at eg skal ha sagt at ein ikkje klar var over at det stod så dårleg til med Forsvaret. Det er ei veldig fantasifull tolking av det eg sa, for det som låg i utsegna mi, var at det var ein heilt annan sikkerheitspolitisk situasjon i tida då den langtidsplanen vart drøfta –

og det var i 2009, 2010 og 2011. Dersom nokon av Høgre sine representantar meiner at det ikkje var det, at den sikkerheitspolitiske situasjonen i dag ikkje er endra sidan den gongen, får dei seie det, men då fylgjer dei i alle fall ikkje med i timen.

Så til røystinga i dag: Senterpartiet kjem til å røyste for våre eigne forslag, men me kjem òg til å røyste for I, V og VII i tilrådinga frå fleirtalet, for det er i alle fall nokolunde tydeleg. Resten er såpass utydeleg og kan tolkast i så mange retningar at Senterpartiet vel ikkje å støtte dei.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:55:18]: Det var ankomsten til representanten Kolberg som gjorde at jeg ba om å få ordet en gang til når det gjelder spørsmålene rundt dette med helikoptre.

Debatten om Bell-helikoptrene i Troms har vært forskjellig. På den ene siden har vi diskutert den sivile beredskapen som disse helikoptrene har tatt. Fylkesmannen og politimesteren i Troms har vært ute og vært bekymret for at vi, når den kapasiteten forsvinner, tar ned den sivile beredskapen. Derfor har vi sagt at vi ikke tar bort disse helikoptrene før vi har alternativ helikopterkapasitet til stede. Den sivile delen skal dekkes. Den vil dekkes ved at vi kan ha NH90 fra Kystvakten, og, primært, vi får nye redningshelikopter, som også skal dekke den delen. Så er den borte.

Så har det vært en debatt om å flytte hærstyrkene med helikopter. Vi må være klar over at da snakker vi om en helt annen helikopterkapasitet, da snakker vi om store helikoptre som kan ta en helt annen last enn det Bell gjør.

Og så til den tredje delen, at vi ville kraftsamle Bell-helikoptrene på Rygge som støtte for spesialstyrkene, og at vi da kunne sette inn sivile helikoptre som støtte for Hæren i en del av de oppdragene de kan gjøre i nord: Det er ikke unikt, det er ikke farlig, og det er heller ikke slik at det ikke er mulig å bruke sivil helikopterkapasitet når man øver en hær i fredstid.

Så til de forskjellige utredningene som har vært. Vel, det har vært lagt fram tall for de forskjellige kostnadene. Det er nok ikke helt korrekt, det som representanten Huitfeldt kommer med her. Jeg er helt enig, en planprosess skal være så god at alle forsvarsgrenene kan forholde seg til den. Men vi må være klar over hva slags arbeid vi startet da vi startet det. Jeg er helt enig med Liv Signe Navarsete i at sikkerhetssituasjonen har endret seg, men vi bygde i forbindelse med langtidsplanen for 2009–2012 primært et forsvar som skulle forsvare oss i Libya og i Afghanistan. Nå må vi bygge et forsvar som skal forsvare oss hjemme. Nå bygger vi et forsvar som forsvarer oss fra russegrrensa og sørover, inkludert alle havområdene.

Jeg ser at representanten Huitfeldt er overrasket – jo, vi hadde en langtidsplan som så et helt annet trusselbilde da. Det var primært slik at vi skulle ha styrker der vi skulle være ute med allierte. Vi bygde ikke veldig mye forsvar hjemme. Det er en god regel å bygge forsvar i gode tider. Vi gjorde ikke det i de årene.

Anniken Huitfeldt (A) [12:58:03]: Jeg vil bare at forsvarsministeren skal få med seg det som var et avgjørende initiativ i NATO – som ble tatt av daværende statsminister Jens Stoltenberg sammen med daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre – som het Nærområdeinitiativet i NATO. Det ble lansert i 2008, og det handlet om at det etter at vi hadde vært mange år i utlandet, var viktig å fokusere mer på arbeidet vårt i nærområdene. Det resulterte bl.a. i en god del forslag om investeringer i Hæren, og i 2012 ble det vedtatt en rekke investeringer i Hæren.

Jeg husker hva Høyre mente om proposisjonen den gangen: Den var ikke forpliktende nok til hær og heimevern. I de siste fem årene har Høyre i grunnen forholdt seg til det, skjøvet på investeringene og utredet videre. Det var det ingen grunn til. Tvert imot er den landmaktproposisjonen som vi har fått oss forelagt her, ganske lik den hæren som vi kjenner fra før.

I våre dager skal vi ha et forsvar som både kan delta internasjonalt og styrke og støtte arbeidet mot terror internasjonalt, og forsvare seg i våre nærområder. Kampflyene handler også om forsvar i våre nærområder. Så den historiefortellingen som her blir presentert av forsvarsministeren, er rett og slett ikke korrekt. Den er like lite korrekt som den historiefortellingen Elvenes presenterte, at det først etter at denne regjeringa tiltrådte, i 2013, ble satset på forsvar.

Det som har vært helt grunnleggende for forsvarsplanleggingen de siste årene, er at det må være et forhold mellom den strukturen vi vedtar, og de pengene som kommer. Hæren var – som representanten Kolberg var inne på – på sitt aller svakeste i 2005, da den rød-grønne regjeringa tok over. Den rød-grønne regjeringa doblet antall ansatte i Hæren og la fram en proposisjon med flere investeringer – som ble skjøvet på, som ble skjøvet ut i tid.

Jeg er glad for at vi har fått en enighet på flere områder her i dag – om stridsvogner, som vi har ventet på. Det er ikke noe å rope hurra for at man skal investere i nytt artilleri – det vedtok Stortinget i grunnen i 2012 – men det er viktige investeringer, som tar Hæren framover. Men dette er ingen revolusjon fra regjeringas side. Dette er en sakte opptrapping, som det er bred enighet om på Stortinget.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:00:53]: Jeg mener det er en feilkobling å tro at nærområdeinitiativet automatisk førte til at vi startet å bygge et nytt forsvar igjen. Det er også slik at nåværende generalsekretær i NATO, Jens Stoltenberg, som statsminister sto på Rena og sa at omstillingen i Forsvaret er ferdig – før vi overtok.

Jeg er helt enig i at langtidsplanlegging er viktig. Jeg er også klar på at endring av sikkerhetssituasjonen underveis har gjort at vi har måttet dreie underveis. Det har vært en lengre jobb. Det er en god jobb. Og det er ikke slik at ingenting skjedde de første årene fra 2013 med hensyn til investeringer i og utvikling av Forsvaret. Men vi er nødt å eskalere det, for vi trenger et annet forsvar – for en annen tid. Det gjør vi.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:02:01]

Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til forsvarsministeren: «Skipsfarten er av avgjørende betydning for å sikre global handel og verdiskaping. Norden ligger langt fremme når det gjelder å utvikle teknologi for mer miljøvennlig skipsfart. Det norske presidentskapet for Nordisk råd har en ambisjon om å styrke Nordens konkurransefortrinn på dette området i 2018. Bergen og Oslo havn har en aktiv politikk for å tilrettelegge for landstrøm. Det er etablert et samarbeid i Østersjøen mellom Tallin, Helsinki, Stockholm og Turku for etablering av landstrøm for ferger. Dersom de nordiske havnene gikk sammen om felles krav til cruiseskip, håndtering av avløpsvann, drivstoff, miljødifferensiering av avgifter, tekniske løsninger for landstrøm med mer, ville vi ha en stor mulighet til å innta en ledende posisjon i utviklingen av mer miljøvennlig skipsfart.

Vil statsråden ta initiativ til et slikt samarbeid mellom nordiske havnebyer?»

Ruth Grung (A) [13:03:11]: Den 17. oktober i år ble Brennpunkt-dokumentaren «Shit O'hoi» sendt på NRK. De ville, i FNs internasjonale år for bærekraftig turisme, se nærmere på avtrykket som cruisetrafikken legger igjen i våre områder.

Det handler om utslipp til luft, avløpsvann fra kjøkken, bad og vaskerom, såkalt gråvann, kloakk og rester av tungolje – som alt går mer eller mindre rett i havet. Det skjer i de mest sårbare arktiske områdene, i de tre verdensarvfjordene våre, Geirangerfjorden, Nærøyfjorden og Aurlandsfjorden, og langs hele kysten.

Dette kan umulig være forenlig med våre interesser som fiskeri- og sjømatnasjon, vår merkevare ren natur og våre miljøambisjoner – eller bra for oss som bor og lever her.

Forskningsleder Carlo Aall ved Vestlandsforskning viser til at cruise er den reisemåten som skitner til mest, og at cruisetrafikken er den type turisme som vokser mest. Norden er et attraktivt område med unik natur og stabile forhold. Vi må derfor regne med at flere ønsker å legge cruiseruter til våre områder.

Det er flere utfordringer med cruisetrafikken og maseturismen, men i dag vil jeg fokusere på miljøavtrykket fra sjøtransporten, og hvordan Norge og Norden kan bruke handlingsrommet til å styrke vår globale posisjon, svare på miljøutfordringene og skape økt aktivitet og verdiskaping her i landet og i resten av Norden.

De nordiske land ligger 25 år foran resten av verden i produksjon av fornybar energi, men vi er ikke like langt framme med å ta i bruk bærekraftig energi, spesielt innen transport og industri.

Som stor sjøfartsnasjon har vi evnet å utvikle teknologi for mer miljøvennlig sjøtransport. Rolls-Royce er verdensledende på LNG-motorer, Fjellstrand i Hardanger utviklet og bygde den første batterifergen, og en rekke norske rederier og verft har utviklet og bygd skip i verdensklasse, som skårer høyt på funksjonalitet, miljøteknologi og design. Norge har en svært sterk maritim klynge som etterlyser en ambisiøs og tydelig strategi for mer miljøvennlig sjøtransport.

Det norske presidentskapet for Nordisk råd har en ambisjon om å styrke Nordens konkurransefortrinn på dette området i 2018. For å bli en ledende global aktør må vi også utvikle et tilstrekkelig hjemmemarked for utprøving av nye produkter og løsninger.

Norden representerer den tolvte største økonomien i verden. Alle de nordiske landene har mye kyst og lang erfaring med sjøtransport. Det er stor konkurranse om anløp og utfordrende å være først med å stille krav. Men står vi samlet, får vi større makt og økt gjennomslagskraft. En ambisjon bør være å utvikle en mer moderne og helhetlig havneinfrastruktur og felles miljøkrav for alle nordiske havner.

Bergen Havn og Oslo Havn har tatt grep. Bergen Havn leder i dag et prosjekt for måling av miljøavtrykket til skip når de ligger ved kai. I dag eksisterer det et internasjonalt system for å måle miljøavtrykket under fart, men det er helt frivillig å melde seg inn. Bergen Havn ønsker et obligatorisk system som skal være utgangspunkt for miljødifferensierte avgifter når båtene ligger ved kai.

Bergen Havn og Oslo Havn har også installert landstrømanlegg med god støtte fra Enova. Nesten alle supplyskip benytter seg i dag av landstrøm når de ligger ved kai i Bergen by. Det samme gjelder for store deler av nærskipsflåten. Seatrans er et av selskapene som leder an i utviklingen, og Hurtigruten mener at de skal klare det i løpet av desember. Cruisebåtene trenger større kapasitet, og det er derfor gledelig at Enova i budsjettforliket

nå har fått mulighet til å støtte landstrømtiltak også for cruisebåter. Jeg må minne om at Bergen er den fjerde største cruisehavnen i Nord-Europa.

Det norske regelverket tillater at man dumper kloakk 300 meter fra land. Internasjonal lov er mye strengere og krever at urensset kloakk fra cruisebåter kan dumpes 12 nautiske mil fra land. Det bør være forbud mot utslipp av kloakk, både urensset og rensset, langs kysten vår. Det bør også stilles krav om at kloakk og avløpsvann pumpes inn i det ordinære avløpssystemet når båtene ligger ved havn.

Videre burde det stilles krav om forbud mot utslipp av eksosvaskesystemer, krav til NO_x-utslipp og kun drivstoff med lavt svovelinnhold. Norden burde ha en felles strategi om å ligge lengst framme i verden når det gjelder å stille miljøkrav og bruke økonomiske virkemidler i havnene for å få fortgang i omstillingen. Målet er at kun de mest miljøvennlige skipene sendes til våre områder – fordi den økonomiske gevinsten for rederiene blir vesentlig.

For de fleste skip vil det være mulig å tilpasse seg landstrøm. Kravene bør også gjelde fiskeflåten og brønnbåter. Teknologit utviklingen går raskt, og alle framtidige skip vil i økende grad benytte LNG, hybridløsninger med batteri, og det planlegges nå også for å bygge skip som går på hydrogen.

I Østersjøen er det etablert et samarbeid mellom Tallin, Helsinki, Stockholm og Turku for etablering av landstrøm for den fergetrafikken som går mellom disse havnene. Norden kan ikke satse på alt, men vi bør kunne prioritere de områdene der vi har tydelige fortrinn når det gjelder å ta en global posisjon, og der vi i tillegg til å løse miljøutfordringer vil kunne skape nye lokale arbeidsplasser og øke verdiskapingen.

De nordiske havnene burde gå sammen om felles krav til cruiseskip, håndtering av avløpsvann, drivstoff, miljødifferensiering av avgifter og tekniske løsninger for landstrøm. Felles havnepolitikk vil også bidra til å få mer gods fra vei til sjø.

Så spørsmålet er: Vil statsråden ta initiativ til et slikt samarbeid mellom nordiske havnebyer?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:09:50]: Først vil jeg få lov til å takke interpellanten for at vi får et viktig og godt forarbeidet spørsmål til det nordiske samarbeidet. Jeg vil også i innlegget mitt gå litt gjennom ting som skjer på andre arenaer og andre samarbeidsplattformer med hensyn til dette spørsmålet. Så skal jeg prøve å levere antydninger til et svar på slutten.

Dette er et spørsmål som bør stå høyt på agendaen både i Norge, i Norden og i EU. Utvikling av miljøvennlig skipsfart er ikke bare viktig for å redusere klimagassut-

slipp og forurensning, men også for å fremme konkurransekraften til hele den norske maritime næringen.

Skipsfarten er også avhengig av havneinfrastruktur som tilbyr klima- og miljøvennlige tjenester, og her må private investeringer i miljøvennlige skip gå hånd i hånd med investeringer i miljøvennlig infrastruktur i havnene. I tillegg til vårt lokale og nasjonale engasjement er det viktig med et nordisk, europeisk og globalt perspektiv. Det er derfor positivt at det norske presidentskapet i Nordisk råd har en ambisjon om å styrke Nordens konkurransefortrinn på dette området i 2018. Det passer også bra med vårt eget formannskap i Nordisk ministerråd i 2017, hvor nettopp det å styrke Nordens grønne konkurransekraft har stått sentralt.

Dersom norske og nordiske havner ønsker å samarbeide om felles løsninger, vil det kunne ha flere positive virkninger. Det er imidlertid grunn til å understreke at norske havner ikke er statlige. De aller fleste havnene er kommunalt eid. Havnene er foretak som drives på kommersielt grunnlag, noe som også gjelder Bergen Havn og Oslo Havn, som var nevnt i innlegget til representanten. Det betyr i utgangspunktet at det er havnene selv og eierne deres som må ta initiativ til å drive et bredere samarbeid.

Når det gjelder miljødifferensiering av avgifter og vederlag for tjenester, har norske havner full adgang til å innføre dette dersom de ønsker det. I Norge fastsettes vederlag for havnetjenester på kommersielt grunnlag.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for landstrøm i flere norske havner. Dette kan bidra til både reduserte klimagassutslipp og bedre luftkvalitet lokalt. De siste årene har vi sett en stor satsing på landstrøm gjennom Enova. Enova lanserte et landstrømprogram i 2016 og ønsker gjennom satsingen å legge til rette for varige markedsendringer, slik at det blir rutine å koble skip til strøm når de ligger i havn.

For få år siden var det kun enkelte havner som hadde landstrøm tilgjengelig. Siden 2016 har Enova gjennom fire runder tildelt over 340 mill. kr i støtte til totalt 50 landstrømprosjekter. Utlysningene under landstrømprogrammet er utformet som en konkurranse der søkere konkurrerer om en gitt pott med støttemidler. Enova vurderer søknadene ut fra hvor mye støtte som kreves for å utløse prosjektet, og hvor stort potensialet for bruk er.

Enova gir tilskudd til ombygging av skip som er nødvendig for at de kan kobles til landstrøm. Så langt har imidlertid NOx-fondet gitt støtte til de fleste ombyggingsprosjektene. Enova fortsetter sin betydelige satsing, og regjeringen har lagt til rette for større aktivitet gjennom Enova enn noen gang.

I forbindelse med at statens avtale med Hurtigruten om leveranse av sjøtransporttjenester på kystruta Ber-

gen–Kirkenes løper ut om få år, har Samferdselsdepartementet lyst ut konkurranse om ny avtale. I anbudsdokumentene stilles det krav om at skipene som betjener ruten, skal være tilpasset for bruk av landstrøm og benytte seg av landstrøm i de havnene der infrastrukturen ligger til rette for det. Enova har tildelt støtte til landstrøm til flere havner som er en del av kystruta Bergen–Kirkenes. Det gjelder Bergen, Trondheim, Tromsø og Ålesund, og – om jeg får lov å skyte inn – også lille Båtsfjord har fått tilskudd fra Enova for å tilrettelegge for landstrøm til store skip som kommer innom der.

Når det gjelder felles tekniske standarder for landstrøm, har EU tatt en aktiv rolle. EU-direktivet om infrastruktur for alternative drivstoff for transport ble vedtatt i EU 22. oktober 2014. EU-direktivet er ikke innlemmet i EØS-avtalen, men Norges posisjon er at direktivet er EØS-relevant og akseptabelt.

Det betyr at når direktivet innlemmes i EØS-avtalen, vil kravene i direktivet gjelde også for Norge. Det vil også medføre at alle nordiske land får det samme rettslige rammeverket å forholde seg til, noe som i seg selv vil tilrettelegge for styrket samarbeid.

Hovedforpliktelsen i direktivet er å utarbeide et nasjonalt virkemiddelrammeverk som fastsetter nasjonale mål for hensiktsmessig etablering av infrastruktur for alternative energibærere til transportformål, herunder infrastruktur for havner. En annen viktig forpliktelse i direktivet er å implementere en rekke felleseuropeiske tekniske standarder og krav til tilgjengelig brukerinformasjon.

Ifølge direktivet skal behovet for elektrisitetsforsyning for fartøy vurderes med en prioritet i havnene som inngår i det transeuropeiske transportnettverket, og elektrisitetsforsyning i havner som etableres eller fornyes fra 18. november 2017, skal være i samsvar med tekniske standarder som direktivet spesifiserer.

Direktivet legger til grunn at det skal tas hensyn til lønnsomhet og miljøgevinster ved vurdering av hvor utrullingene geografisk skal iverksettes. Selv om direktivet foreløpig ikke gjelder for Norge, har Enova lagt til grunn de standardene som direktivet angir i sin støtteordning for landstrømanlegg i Norge.

For å oppnå en kostnadseffektiv utbygging av infrastruktur for alternativt drivstoff er det en forutsetning at dette er markedsdrevet. Ved å innføre felles standarder og brukerinformasjon tilrettelegger det offentlige for et mer velfungerende marked gjennom like rammevilkår og bedre konkurranse.

Fra regjeringens side har vi i vårt formannskap for Nordisk ministerråd i 2017 tre hovedprioriteringer. Den første er Norden i omstilling, den andre er Norden i Europa, og den tredje er Norden i verden. For Norden i omstilling har vi lagt vekt på å utnytte vår felles kunnskaps-

base og innovasjonsevne til å fremme nordisk konkurransekraft i det grønne skiftet. Ved å koble sterke kunnskaps- og næringsklynger i de nordiske landene vil vi kunne stå sterkere rustet for å gjennomføre grønn omskifting og styrke vår posisjon på det europeiske og globale markedet.

Ruth Grung (A) [13:15:50]: Jeg savnet en litt mer konkret oppfølging, for havn og skipsfart er internasjonalt. Miljøutfordringene er internasjonale. Skal vi klare å handle – vi er tolvte største økonomi, og vi er enda større som sjøfartsnasjon – og skal vi klare å ta en global posisjon, er vi nødt til å være smartere enn vi er i dag.

Jeg ser ingen motsetning mellom det at havner er lokalt eid og det å lage en felles struktur rettet mot miljø-differensiering knyttet til utfordringene. I den situasjonen vi i dag står i, er faktisk næringen mer frampå enn vi som offentlige aktører er. De ønsker et mer ambisiøst lederskap når det gjelder å stille miljøkrav og vise at en har ambisjoner, for de ser at det gir konkurransefortrinn. Det har vært gjort når det gjelder LNG, og det gjøres på andre områder.

Vi ser også i større grad at kundene ser på hele verdikjeden og hvor grønn den er, fra produktet blir skapt til det kommer fram til kunden. Både nærskipsfart, langttransport og fergetransport ønsker å være med i et så stort bilde.

En må huske at havneinfrastruktur er avgjørende for logistikken for å få konkurransekraften fram i sjøtransporten. Det samme gjelder logistikken for varene. Jeg har fått tilbakemelding fra Rederiforbundet om at en stor del av kostnadene er knyttet opp mot effektiviteten ved havner, og at havneavgiftene er med på å styre hvilke havner de bruker. En må klare å samarbeide med kommunen og oss som sitter her i Stortinget og utformer et regelverk, som gjør at vi pusher det fram i lag. Og ikke minst savner jeg et svar når det gjelder å ta initiativ og samarbeide med Østersjøen, som har enda større lokale miljøutfordringer enn oss, og som har stått i spissen og samarbeider på tvers av aktuelle nordiske land og Baltikum. Vi kunne tatt initiativ til å samarbeide om å finne samme tekniske løsninger og miljødifferensierte avgifter.

Jeg vil minne om at Stortinget har vedtatt en ambisjon om nullutslipp for alle skipstyper innen 2030. Det nærmer seg, og da trenger vi større handlekraft enn det jeg hørte i innlegget.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:18:52]: Stortingets debattopplegg for interpellasjoner gir heldigvis statsråden mulighet til å komme med et mer handlekraftig innlegg nummer to.

Spørsmålet dreier seg primært om nordisk samarbeid i så måte, og det jeg redegjorde for i innlegget i stad,

er en del av initiativene som allerede er i gang – hva vi gjør nasjonalt. Så skal vi være klar over at veldig mye av det nordiske samarbeidet blir påvirket av at vi har noen land som er medlem av EU, og gjennom EØS-avtalen er vi på mange måter tilsluttet samarbeidsprosjektene i EU. Når EU vedtar miljøstandarder og direktiver, påvirker det hvordan vi utøver næring i Norden.

Sist vi var i Stockholm med Nordisk råd, ble det tatt initiativ til å se på skipsfart i Arktis i et nordisk samarbeidsperspektiv. Det sa vi i Ministerrådet ja til, jeg synes det er et godt prosjekt. Det prosjektet skal gå i gang. Vi ba dem ta hensyn til at vi akkurat har vedtatt Polarkoden, den ligger i bunnen for hvordan vi skal regulere vår skipsfart i Arktis. Den blir liggende der, og så skulle man rett og slett gå inn og se hvilket regelverk som finnes, hvilke muligheter som finnes – der vi har Enova, finnes det andre ting i de andre nordiske landene – og hvordan man kan samle seg, slik at man for det første får et felles lovverk, men også det som jeg mener er viktigere, at vi får et felles regelsett i denne sammenhengen, sånn at markedsdelen og konkurransedelen i dette er med på å løfte miljøaspektet i skipsfarten i Norden. Jeg tror det er et veldig godt prosjekt. Når vi får samlet dette, viser det seg gjennom andre prosjekter vi har hatt, at det er åpenbart at det finnes veldig mye likt lovverk rundt omkring som kan brukes. Og så kan det hende vi får innspill om at vi må justere ting vi har gjort tidligere, for å gjøre dette likere, lettere og bedre i et nordisk perspektiv. Men jeg tror det prosjektet skal være veldig bra med hensyn til spørsmålsstillingen som representanten tar opp.

Arne Nævra (SV) [13:21:28]: Jeg også takker for det initiativet som interpellanten har tatt i denne saken, og for statsrådets positive holdning til å løfte dette opp i Nordisk råd og på nordisk plan. Og veldig sterkt relatert til Norden som område kan en meget vel løfte blikket og se utover internasjonalt i et enda større perspektiv, altså globalt – og også innover, altså mot det nasjonale. Det var jo det statsråden gjorde i sitt innlegg.

Når vi tenker globalt, har FNs sjøfartsorganisasjon, IMO, spilt en rolle, men en ikke så veldig stor rolle. Det synes jeg er veldig leit. De bør spille en nøkkelrolle internasjonalt, for dette er altså FNs sjøfartsorganisasjon, under FNs paraply. Det går veldig sakte der i gården.

Men de har gjort noe. Ballastvannkonvensjonen trådte i kraft internasjonalt i høst, den 8. september. Det kommer strengere svovelkrav fra 2020, og det er vedtatt at skip kun kan bruke drivstoff som har mindre enn 0,5 pst. svovel fra 2020. I dag er grensen 3,5 pst.

Nettopp IMO har nå godkjent et forslag fra Norge, USA, Japan og Marshalløyene om bindende krav til rapportering av utslipp av klimagasser fra internasjonal skipsfart. Det trer i kraft fra 2018 – men det er fortsatt

bare rapportering. Vi må få kvantifiserbare utslippsmål så snart som mulig.

På mange måter er skipsfarten blitt en hellig ku. Det gjelder faktisk både skattlegging og krav til utslipp. Det har vist seg veldig vanskelig å få til bindende avtaler, eller i det hele tatt å spore vilje til internasjonale avtaler i det systemet. Det står egentlig i skarp kontrast både til bilindustrien, som er i front for å utvikle lavere utslipp og bedre teknologi, og til flybransjen.

Det er noen frivillige initiativer som er bra. AECO, Association of Arctic Expedition Cruise Operators, er en internasjonal organisasjon for cruiseoperatører oppe i Arktis, bl.a. rundt Svalbard. De gjør mye, men det dekker ikke alle skip, og det er en frivillighetssak. Vi vet hva det innebærer.

Polarkoden er også viktig og ble nevnt av statsråden.

Også Stortinget sier noe om dette, bl.a. i innstillingen til Meld. St. 22 for 2016–2017, Hav i utenriks- og utviklingspolitikken:

«Komiteen viser til at internasjonal skipstransport ikke har blitt pålagt reguleringskrav under Parisavtalen og således er utelatt fra EUs klimamål. Manglende regulering bidrar til vekst i utslipp fra skipstrafikken, og andelen av klimagassutslippene antas å øke i årene fremover. Komiteen mener Norge må være en pådriver for miljøvennlige løsninger i skipstrafikken og for at den internasjonale skipstrafikken får krav om utslippskutt.»

Vi vet at Norge er en sjøfartsnasjon – fortsatt – som blir lyttet til når det gjelder internasjonal skipsfart. Hva Norge sier, blir lagt merke til. Så mitt spørsmål til statsråden er: Vil han bidra til at IMO blir en slagkraftig organisasjon og til å få forpliktende mål om reduksjon av utslipp i skipsfarten? Det er et veldig viktig spørsmål, og det er viktig å få avklart hva statsråden ser av virkemidler, pådriverfaktorer, for å få dette til.

Men siden statsråd Bakke-Jensen selv la opp til litt om tiltak nasjonalt, vil jeg bare legge til at vi i SV har vært pådriver for å få til satsing på landstrøm, miljøkrav ved anbud osv. Om ikke lenge – før jul – vil Stortinget få anledning til å si hva de mener om utslippskrav, ikke minst i forbindelse med de to Dokument 8-forslagene som kommer hit til Stortinget i form av innstilling fra transportkomiteen, om kystruteanbudet. Det er veldig viktig, det er signaler, og det gjelder for ti år framover fra 2021. Så det er utrolig viktig, og jeg vil poengtere at det gjelder ikke bare miljøet, selv om det er viktig for meg. Det gjelder næringslivet, som det ble sagt fra interpellanten selv. Det er en viktig faktor for å selge norsk teknologi, og det er en viktig faktor i det grønne skiftet.

Ruth Grung (A) [13:26:33]: Takk til SV.

Jeg har holdt mange interpellasjoner i Stortinget, i forrige periode hovedsakelig om helse. Det er litt spesielt når det handler om kanskje vår tredje største næring, næringen der vi kanskje har størst potensial for å kunne bidra internasjonalt til å løse utfordringer knyttet til miljø – for transport kommer det alltid til å være – at det er den debatten færrest representanter deltar i. Jeg vet ikke hva jeg skal ta det som tegn på. Er det fordi sjøfarten og kysten er for dårlig representert, at vi gjør en dårlig jobb, eller er det det nordiske perspektivet som ikke appellerer godt nok? Jeg tror vi har en felles jobb å gjøre med å løfte opp en næring som har veldig stor betydning, og som trenger rammebetingelser for å bli pushet framover og få utnyttet potensialet. Som jeg sa i mitt tidligere innlegg: Når jeg møter næringen, opplever jeg at de ligger mer i front enn det vi som premissleverandører, som snakker flott om de globale utfordringene knyttet til klima, gjør.

Det er helt rett at flere av de andre medlemmene i Norden er EU-medlemmer, og de får gjennom det muligheter til å påvirke også IMO i større grad. Vi er en stor sjøfartsnasjon. Taler vi med én stemme, har all erfaring så langt vist at vi klarer å påvirke, og det har vi også gjort. Det er et tålmodighetsarbeid, men det er den veien det går, så det gjelder å rigge oss sånn at vi klarer å påvirke i langt større grad enn det vi har gjort til nå. Jeg kommer i hvert fall til å fortsette både gjennom nasjonal politikk og i Nordisk råd å løfte opp denne problemstillingen videre.

Min medrepresentant var inne på det med kystruten. Det kommer til å bli en debatt om den i desember. Men der er det også en klar tilbakemelding fra næringen at de savner at regjeringen gikk i dialog når det gjelder det mulighetsrommet som var en symbolsak for Norge, at de da ville ha bygget skip som var de mest miljøvennlige, og som tok hele handlingsrommet og dro det videre framover.

Det er litt spesielt når det er innen cruisetrafikken man nå snakker om hydrogen, mens vi ligger etter. Vi klarte det da vi bygget batteriferjen Ampere, vi burde også klare det når det gjelder hurtigruten eller kystruten.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:29:32]: Ja, representanten har helt rett – Norden er i verden. Det handler rett og slett om at vi gjennom et nordisk samarbeid kan markere oss bedre. Jeg synes representanten la det fram bra når det gjelder mulighetene vi har for å påvirke IMO, som nordisk og gjennom EU, så jeg bare slutter meg til det som ble sagt.

Representanten Nævra omtaler skattlegging av skipsfarten som en hellig ku. Jeg tror også vi skal ta med at en del av bildet er nok at hvis vi ikke hadde hatt de

skatteordningene for norsk skipsfart som vi har hatt de seneste tiårene, hadde vi hatt en annen teknologisk standard på internasjonal skipsfart. Vi er en betydelig sjøfartsnasjon, og vi har stått for betydelige forbedringer teknologisk innenfor norsk skipsfart gjennom mange år. Ja, sett fra noens ståsted kan kanskje skattleggingen ses på som en form for verving, men det har også teknologisk hatt veldig mye å si for at vi har utviklet det maritime clusteret vi har i Norge i dag. Det er verdensledende.

Jeg mener NO_x-fondet er en god modell for denne typen innordninger, for der setter vi av penger som næringen selv kan bruke til forbedringer. Vi bare kontrollerer at de pengene brukes til forbedringer. Det er en god sak.

Når det gjelder hurtigrute-anbudet, er det helt utenfor mitt ansvarsområde. Det var for så vidt det med IMO også, det ligger under Samferdselsdepartementet. Men da kan jeg være litt friere, for dere kan vanskelig arrestere meg etterpå. Jeg ser at finansministeren ser på meg – det skal ikke koste en krone. Jeg har mange års erfaring med å jobbe med anbud når det gjelder samferdsel, primært fly. Jeg er helt enig i at det er et veldig godt verktøy for å stille klimakrav, å innrette anbudene slik at vi kan stille strengere klimakrav. Men det som er viktig, er at man tuner anbudet i forhold til realitetene. Jeg har registrert noen av innspillene som har kommet ute, og jeg deler nok ikke representantens syn, at det er en hel næring som krever strengere klimatiltak i akkurat det hurtigrute-anbudet. Jeg tror vi også skal huske på at et anbud betinger at det er innrettet slik at vi får en konkurranse, det skal kunne være flere tilbydere. Der tror jeg ikke vi er akkurat nå når det gjelder Hurtigrute-anbudet, at vi bare kan peke på den øverste visjonen og si at det skal stå, det kan man levere i dag. Det er jeg ikke så sikker på. Det er en viktig rute for kysten, for både persontransport, godstransport og reiseliv. Da tror jeg vi skal være litt edruelige når vi stiller krav til hva som kan leveres fort.

Dette er helt utenfor mitt ansvarsområde, men da fikk jeg svart på det uten at noen kan skyte meg ned.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er omme.

Sak nr. 4 [13:32:40]

*Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i eien-
domsmeglingsloven (forenklinger)* (Innst. 47 L (2017–
2018), jf. Prop. 158 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [13:33:04]

*Innstilling frå finanskomiteen om Endringer i regn-
skapsloven mv. (forenklinger)* (Innst. 46 L (2017–2018),
jf. Prop. 160 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingrid Heggø (A) [13:33:55] (ordfører for saka): Framlegga i denne proposisjonen omfattar endringar i rekneskapslova m.m., som skal leggja til rette for forenklingar for dei rekneskapspliktige. Det er brei einigheit i komiteen om at både samfunnet og bedriftene tener på at bedriftene nyttar tida si til produksjon og nyskaping i staden for rapportering. Så er det usemje om nytteverdien og samfunnskonsekvensane av dei forskjellige endringane. Forenklingane må òg vera reelle og ikkje medføra at viktig informasjon ikkje vert utarbeidd og rapportert for ettertida.

Avgrrensa rekneskapsplikt: Her er det brei politisk einigheit om å støtta dei føreslegne endringane. Eg går ut frå at mindretalet som ikkje støttar dette, sjølv vil argumentera for sitt syn.

Det same gjeld brei støtte til å fjerna kravet til opningsbalansar og mellombalansar ved stiftelse, fusjon, fisjon og omdanning frå AS til ASA, og òg at ASA kan unnlata å utarbeida mellombalansar for fusjon dersom alle aksjeeigarane som deltek i fusjonen samtykker i dette.

Komiteen har òg merkt seg at regjeringa ikkje foreslår å utvida plikta til å utarbeide delårsrekneskap og har ikkje ytterlegare merknader til det.

Når det gjeld eventuelt fritt val av rekneskapsåret, føreligg det ikkje forslag om slik endring i det vi handsamar her i dag. Her er usikkerheita stor om nytten av dette og om nytten er større enn kostnadane for staten og verksemda. Men som sagt, dette er ikkje tema i dagens endringsforslag.

Det same gjeld forslag om å tilpassa norsk rekneskapsregulering til internasjonalt anerkjende rekneskapsprinsipp. Det er ikkje noko vi bestemmer her i dag, og her er uroa stor frå mange parti, både om dette reelt er ein stor forenklingssprosess eller ikkje, og om interesene og behova til norske bedrifter vert godt nok varetekne i eit framtidig tilpassingsforslag.

Det store avvikande punktet er forslaget om å fjerna kravet om årsmelding for små føretak. Revisorforeninga peikar på at dei opplysningane som vert gjeve i årsmeldinga er standardiserte, repeterande frå tidlegare år, og av svært liten verdi for brukarane av rapportane.

Dette meiner Arbeidarpartiet det er mykje rett i, men vi finn likevel grunn til ikkje å kunna godta at rapportering om samfunnsansvar berre vert sett ein strek over. Rapporteringskravet om samfunnsansvar har faktisk vore ein av forsane til Noreg, noko vi har fått mykje skryt for internasjonalt. For fleire bedrifter er dette også med på at styret må vurdera miljøpåverknadene, tenkja over likestilling, sjukefråvær og liknande. Men utvilsamt er det å fjerna kravet til årsmelding for alle små føretak er ei stor forenkling for bedriftene.

Det er å ikkje kasta barnet ut med badevatnet vi er opptekne av. Difor går Arbeidarpartiet inn for endring av § 3-3, under føresetnad av at rapporteringsplikta om samfunnsansvar vert vidareført. Samfunnsansvar, beskriving av sjukefråvær, arbeidsmiljøforhold, arbeidsulykker mv. er det viktig å få synleggjort også i framtida, likeeins arbeidet med miljøforbetring for norske bedrifter.

Så får det vera opp til regjeringa å koma tilbake til Stortinget med forslag om korleis akkurat dette punktet kan vidareførast og ivaretakast utan at vi må ha krav om årsrapport for alle små føretak.

Elin Rodum Agdestein (H) [13:38:05]: Først takk til saksordføreren for redegjørelsen om proposisjonen og komiteens arbeid med saken.

Ett av regjeringens store prosjekt er å forenkle for næringslivet. Forenklingsarbeidet er vidareført og forsterket siden regjeringa Solberg tiltrådte i 2013 – i et nært samarbeid mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti på Stortinget.

Som et ledd i dette arbeidet satte regjeringa i 2014 ned et utvalgt, Regnskapslovutvalget, som skulle gå gjennom regnskapsloven og se på hvordan man kunne modernisere og forenkle regelverket. Saksordføreren har redegjort for mandat, arbeid og anbefalinger, og jeg skal ikke gjenta det her, men knytte noen kommentarer til de forslagene som regjeringa fremmer i proposisjonen.

Hovedmålet med å endre regnskapslovgivninga er altså en forenkling for næringslivet – frigjøre tid og kapasitet som i dag brukes på administrative prosesser, på skjemavelde og på rapportering til andre formål i bedriften. Det gir mulighet for en bedre ressursbruk, som kan gjøre at man vidareutvikler bedriften, og som i neste omgang kan gjøre at det skapes flere jobber.

Gjennom de forenklingforslagene som fremmes i denne proposisjonen, og som et flertall i komiteen stil-

ler seg bak, vil små selskaper og enkeltmannsforetak kunne avlegge forenklet årsregnskap etter en regel om begrenset regnskapsplikt. Det innebærer at et forenklet årsregnskap kan utarbeides på bakgrunn av regnskapsarbeid som allerede gjøres for å tilfredsstille regler i bokføringsloven og i skatteloven. Det vil gi betydelige innsparinger, på om lag 20 pst. av dagens kostnad, knyttet til en slik forenklet løsning for de selskapene som velger å benytte seg av den muligheten. Så skal opplysninger om grunnlag for vidare drift framgå av en egen note knyttet til årsregnskapet. Det skal også etableres en egen regnskapsstandard for formålet. Kravet om å utarbeide årsberetning fjernes, og kravet til åpningsbalanse ved etablering eller endring av selskaper, f.eks. ved fusjon, vidareføres heller ikke. Den informasjonen forefinnes allerede i utarbeidet dokumentasjon, f.eks. i forbindelse med stiftelsesdokument. Og det er her den største besparelsen ligger.

Forslag om å etablere adgang til å velge et annet regnskapsår enn kalenderåret vil departementet komme tilbake til på et senere tidspunkt, bl.a. begrunnet i at nødvendig systemstøtte først vil være tilgjengelig i 2022.

Regnskapslovutvalget har også vurdert behovet for eventuelle nødvendige endringer for å tilpasse norsk regnskapsregelverk til EØS-regelverket – mer presist: det konsoliderte regnskapsdirektivet.

Regnskapslovutvalgets forslag om å utarbeide en ny regnskapslov og en tilpasning til den internasjonale regnskapsstandarden for små og mellomstore selskaper, den såkalte IFRS for SMEs, er også noe regjeringa vil komme tilbake til Stortinget med. Det er usikkert om dette forslaget vil innebære noen reell forenkling, og det kan føre til en stor omlegging av regnskapspraksisen for små bedrifter og regnskapsbrukere.

Samlet besparelse for næringslivet med de foreslåtte forenklingene vil avhenge av hvor mange foretak som vil benytte seg av mulighetene som åpner seg, men vil anslagsvis ligge på i underkant av en milliard kroner årlig, ifølge kalkyler fra Nærings- og fiskeridepartementet. Bare endringer knyttet til åpningsbalansen innebærer besparelser på rundt 233 mill. kr, mens besparelser som følge av bortfall av krav om utarbeidelse av årsberetning kan ligge på i størrelsesorden 750 mill. kr årlig.

Med disse forenklingene er regjeringens mål om å redusere næringslivets kostnader med 15 mrd. kr innen 2017 sammenlignet 2011-nivået nådd. Det er et stort framskritt som vil gjøre hverdagen for tusenvis av små og mellomstore bedrifter og enkeltpersonforetak her i landet langt enklere, og, som vi har sett, vil det gi store kostnadsbesparelser. Endringene vil kunne omfatte ca. 95 pst. av nåværende årsregnskap som er levert til Brønnøysundregistrene, altså majoriteten av norske bedrifter. Høringsuttalelsene fra NHO bekrefter også at

dette er blitt svært godt mottatt i bedriftene. Lovvedtaket vil bli gjort gjeldende fra 1. januar 2018 – altså omfattende regnskapsåret for 2017.

Alle som har tilknytning til næringsvirksomhet i en eller annen form, skjønner intuitivt hva disse endringene vil bety av lettelser når det gjelder regnskapsrutiner, og ikke minst når det gjelder de til dels betydelige kostnadene som i dag er knyttet til utarbeidelse av årsregnskap og årsberetning for små selskaper. Vedtakene vi gjør i denne saken i dag, vil være årets store julegave fra regjeringen og flertallet i denne salen til norske bedrifter.

Knut Magne Flølo (FrP) [13:43:25]: Eg skal ikkje bruke mi tilmålte taletid, men streke under at her gjer regjeringa det som er lova – forenkling og rasjonalisering som vil ha innverknad på tusenvis av små og mellomstore aksjeselskap rundt om i det ganske land. Dette er ei handsrekning til gründerar og privatpersonar som ønskjer å skape aktivitet og verdier. Det er det viktige signalet. Eg går ikkje inn på det som føregåande talarar har snakka veldig bra om, og gjev full støtte til dei andre partia i komiteen – sett bort frå dei raude, som ikkje vil vere med på noko som helst for å endre på ting. Det må ein ta med seg. Dei er veldig opptekne av å bruke og lovar ut milliardar av kroner, men vere med på å forenkle og gjere det interessant for gründerar, det vil ikkje dei vere med på.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:45:03]: Senterpartiet støtter arbeidet med å gjøre forenklinger for næringslivet for å redusere administrative og byråkratiske ordninger og redusere kostnadene som næringslivet har. Det er kostnader som blir påført tidvis gjennom nasjonale regler, men også ved at vi tilpasser oss internasjonale regler, ikke minst gjennom EØS-avtalen, uten å ha en god nok vurdering av hva som er rett for den enkelte virksomhet, og hva som er rett ut fra nasjonale forhold.

Til de konkrete forslagene som ligger i saken – for det første spørsmålet om avgrenset regnskapsplikt: Vi støtter forslaget, samtidig merker vi oss at ulike høringsinstanser har ulike syn på dette – ikke minst Revisorforeningen, som også viser til at inntil det foreligger en regnskapsstandard, har ikke dette forenklingsforslaget noe materielt innhold. Men vi støtter forslaget og intensjonen i det.

Så til spørsmålet om årsmelding for små foretak: Senterpartiet støtter forslaget om å fjerne kravet om årsmelding for små foretak. Det vil alltid være slik når en snakker om avbyråkratisering, når en snakker om å redusere på krav, når en snakker om forenkling, at det vil kunne ha noen konsekvenser. Det vil være ulike vurderinger å gjøre. Men skal en ha et forenklingsarbeid, må en også være villig til å ta de valgene. Dette er snakk om en foren-

kling som vil kunne berøre over 285 000 foretak. Ifølge Nærings- og fiskeridepartementet er det også beregnet en innsparing på 735,3 mill. kr. Jeg må si at det var en imponerende presis beskrivelse av innsparingspotensialet, men uansett er det en betydelig innsparing for berørte bedrifter.

Til spørsmålet om fritt regnskapsår, som det ikke foreligger noe forslag om å innføre i denne saken, vil jeg likevel fra Senterpartiets side klart gi uttrykk for at vi stiller spørsmål ved hvorvidt det er fornuftig å gå videre på det. Vil et fritt regnskapsår føre til forenkling? Vil det føre til mindre byråkrati? Vil det føre til enklere forhold for dem som skal forholde seg til det i ulike sammenhenger, enten det gjelder det som går på å føre god statistikk, eller det går på skatteetatens mulighet til å ivareta sine oppgaver på en god måte? Dette er spørsmål som det definitivt bør gås i dybden på før en går inn for et fritt regnskapsår.

Når det gjelder spørsmålet om regnskapsprinsipp og regnskap, er Senterpartiet veldig opptatt av at det er tilpasset norske forhold og behovene som norske bedrifter har. Vi ser ingen grunn til at vi i Norge skal forsere et arbeid med å tilpasse norske regnskapsprinsipp til internasjonalt regelverk og internasjonale regnskapsprinsipp uten en nøye gjennomgang av hva som tjener norske interesser, norsk næringsliv, og hvorvidt det vil bedre forholdene for dem. Vi markerer en klar tilbakeholdenhet på det området, men for øvrig støtter vi de forslagene som jeg har gått igjennom i mitt innlegg.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:49:23]: Jeg har lyst til å understreke at SV mener det må være et mål at kravet til næringslivet om rapportering må være så enkelt som mulig. Derfor går vi inn for mye her, men ikke alt. Vi på Stortinget må ivareta flere hensyn. Vi skal ivareta behov for tilstrekkelig informasjon om økonomiske forhold, vi skal bygge opp om næringslivets samfunnsansvar og forsterke miljøinnsatsen, og derfor støtter vi ikke alle forslagene som er til behandling i dag.

Det finnes ingen som ønsker rapportering for rapporteringens del, men dette er inntil videre lovfestet rapportering som skal fremme åpenhet etter prøvbarhet og samfunnsansvar. Så når regjeringen her bruker ordet «forenkling», skjuler det i realiteten hoveddelen av forslaget. Det er ikke en reell forenkling, men snarere en fjerning av en samfunnsnyttig rapportering. Her har regjeringen etter SVs mening hengt seg opp i sine tallfestede mål om såkalt forenkling, men de ser bort fra at forslagene deres kommer til å ha mer alvorlige og langsiktige konsekvenser som kan få samfunnsmessige kostnader på lengre sikt.

Forslaget om å fjerne kravet om årsregnskap vil gjøre det vanskeligere for allmenheten å få innsikt i grunn-

leggende økonomiske forhold, f.eks. for utenforstående å kunne oppdage uregelmessigheter i det enkelte selskap, og kan føre til at det blir lettere å bedrive økonomisk kriminalitet.

Forslaget om å fjerne kravet om årsmelding betyr at offentligheten risikerer å gå glipp av informasjon om ting som arbeidsforhold, likestilling mellom kjønn og bedriftenes miljøpåvirkning.

Et tema som har vakt særlig oppsikt, er at bedriftene nå slipper å rapportere når det gjelder nettopp disse områdene, og dette er ofte den eneste anledningen bedriftene har til å gå gjennom disse sentrale temaene. At mange bedrifter har behandlet dette overflatisk og summarisk er ikke etter vårt syn et argument for å fjerne kravene, men et argument for å forbedre regelverket. Det er egentlig ganske oppsiktsvekkende at så mange partier i dag mener dette er et godt forslag. Jeg imøteser absolutt hvordan rapportering om samfunnsansvar skal ivaretas med denne endringen, som også Arbeiderpartiet stemmer for. Det er også interessant hva Arbeiderpartiet vil gjøre dersom denne forutsetningen ikke blir oppfylt.

Det er også oppsiktsvekkende at forslagene kommer uten at en tilstrekkelig har utredet og diskutert de samfunnsmessige konsekvensene av forslagene. Det betyr at vi ikke vet hvordan det kommer til å slå ut på sikt. Så istedenfor en føre var-tilnærming har regjeringen en håper det går bra-tilnærming. Jeg tror vi med sikkerhet kan slå fast at gevinsten for den enkelte bedrift kommer til å være ganske minimal, mens de potensielle skadevirkningene kan være større. Og når vi i resten av politikken forsøker å styrke innsatsen for miljøet, for åpenhet og mot økonomisk kriminalitet, er det ganske åpenbart at dette vil kunne være et steg i feil retning. Vi trenger mer ansvarlighet og åpenhet i næringslivet, ikke mindre.

SV kommer også til å støtte forslaget fra MDG om bedre rapporteringskrav.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:53:06]: EU har vedtatt nye rapporteringsregler for samfunnsansvar. Flere land har fått på plass nye lover som skal styrke selskapers samfunnsansvar. I Norge vil flertallet nå gjøre det stikk motsatte. Regjeringen får i dag antakelig flertall for å fjerne årsberetningskravet for alle små selskaper. Dette undergraver arbeidet med selskapers samfunnsansvar.

Jeg er selv en seriegründer og har drevet mange små selskaper, og kravet om årlig årsberetning er ikke bare byråkrati, men det er en viktig påminnelse om hva som kreves av foretaket for å utvise godt samfunnsansvar. Det er en anledning for refleksjon, og det er en betydelig svekkelse med hensyn til miljøet og bedrifters samfunnsansvar at regjeringen nå fjerner kravene til de fleste norske foretak om miljørapportering og rapportering om tiltak for å forhindre negativ miljøpåvirkning som

en del av regnskapsloven. Er det virkelig regjeringens intensjon å svekke samfunnsansvar i norske bedrifter? Nær 98 pst. av alle norske selskaper defineres som små, og nå fjernes kravet om rapportering om arbeidsmiljø, ytre miljø, likestilling og antidiskriminering for alle disse selskapene.

Det er bred enighet i dag om at næringslivet skal ta samfunnsansvar, dersom målet er å nå en bærekraftig utvikling. Dette er reflektert i FNs bærekraftsmål, i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, i OECDs retningslinjer for et ansvarlig næringsliv og, som nevnt, i EUs nye rapporteringsregler for samfunnsansvar. Formålet med samfunnsansvarsrapportering og årsberetninger er å skjerpe styrets oppmerksomhet og ansvarsbevissthet, bevisstgjøre selskapets administrasjon og dermed ha en positiv effekt på selskapets arbeid på disse områdene, som det står i innstillingen fra 1997–1998.

Vi kan være enig i at dagens krav om årsberetning og rapportering i henhold til § 3-3 i regnskapsloven ikke er effektivt. Derfor er det viktig å gjøre bevissthet rundt bærekraft enkelt og lønnsomt. Det er viktig for både risikoreduksjon og forretningsmuligheter, med mindre bedriften trenger hjelp til å identifisere hva den bør forholde seg til og rapportere om. Og her kommer det: Noe så enkelt som å identifisere bedriftens største fotavtrykk, eller det som er vesentlig for selskapets ressursbruk og miljøpåvirkning, f.eks. at foretaket gjør en egen såkalt vesentlighetsvurdering og rapporterer om denne i regnskapet, er en svært enkel ting som ville bidratt stort til bevissthet blant bedriftene.

Når dagens regler ikke fungerer etter hensikten, bør det utredes hva som kan gjøres for å oppnå formålet, ikke se bort fra formålet. Håndhevingen av reglene, slik vi har for tradisjonell, finansiell rapportering, ville være en god start. Rapportering om samfunnsansvar har interesse for aksjeeiere, investorer, kredittgivere, ansatte i virksomheten, myndighetene og allmennheten. Trenden er at selskapene i økende grad stilles overfor krav om dokumentasjon om hvordan de håndterer sitt samfunnsansvar – ikke minst stadig mer bevisste forbrukere stiller krav til hvordan næringslivet opptrer i spørsmål knyttet til miljø og sosiale forhold. Långivere og investorer stiller stadig større krav og legger større vekt på virksomhetens bærekraft i vid forstand når det skal foretas investeringsbeslutninger. Offentlige innkjøpere stiller i større grad krav om dokumentasjon på miljø, likestilling, menneskerettigheter og arbeidsmiljø når de utlyser anbudskonkurranser.

Denne såkalte forenklingen kan dermed føre til at små selskapers konkurransekraft blir betydelig svekket. Konsekvensene av denne lovendringen er ikke utredet, verken for selskaper eller for samfunnet. Miljøpartiet De

Grønne er derfor veldig kritiske til et vidtrekkende tiltak om bare å fjerne kravet til at styret i foretaket skal ha skriftlig rapportering en gang i året og stå ansvarlig for det som står der om arbeidsmiljø, likestilling og miljøpåvirkning. I dag er det slik at om det viser seg at det ikke er korrekt rapportert, kan det få juridiske konsekvenser.

Miljøpartiet De Grønne støtter forenkling for norske bedrifter, men her heller regjeringen barnet ut med badevannet. Det hadde vært mye bedre å gjøre tilpassning av rapporteringskravene for små foretak, slik at regnskapslovens formål med rapporteringskravene til arbeidsmiljø og miljøpåvirkning oppfylles, istedenfor at man fjerner rapporteringskravene helt.

Jeg tar derfor opp vårt forslag om at regjeringen må komme tilbake med forslag til hvordan rapporteringskravene i regnskapsloven § 3-3 om arbeidsmiljø og ytre miljø kan oppfylles ved hjelp av ulike standarder og initiativ bedre tilpasset små foretak.

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp forslaget han refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [13:58:21]: Fremskrittspartiet snakker om gründere på inn- og utpust. For oss i Rødt er det vel så viktig å ta hensyn til de virkelige verdiskapene i selskapene, altså de ansatte. Derfor er det oppsiktsvekkende, synes vi, at departementet fremmer lovendringsforslag som berører over 90 pst. av norske aksjeselskaper, uten å drøfte med ett eneste ord hva endringene betyr for de ansatte som jobber i selskapene. På ett punkt er ordet «ansatt» gjengitt, og det er i en gjengivelse i proposisjonen av LOs hørings svar til saken. Dette er altså et departement som er styrt av et parti som sier de er til for folk flest. Den manglende ivaretagelsen av de ansattes interesser og deres synsvinkel preger mange av de framlagte lovendringsforslagene, og det er en viktig grunn til at Rødt går imot samtlige av dem.

Kategorien små foretak har en misvisende betegnelse fordi den omfatter nesten alle regnskapspliktige foretak. Den omfatter alle ikke-børsnoterte regnskapspliktige foretak som oppfyller to av tre kriterier – en salgsinntekt på maksimalt 70 mill. kr, eiendeler balanseført med maksimalt 35 mill. kr og antall ansatte i regnskapsåret med maksimalt 50 årsverk. Veldig få norske foretak er så store. Et foretak som sysselsetter 50 ansatte på fulltid, og som har en omsetning på 70 mill. kr, vil av de fleste bli ansett som en ganske stor bedrift. Derfor er forslaget om å unnta disse foretakene plikten til årsberetning et vidtrekkende forslag.

Forslaget om begrenset regnskapsplikt er gitt en særlig snever avgrensning. Forslaget gjelder regnskapspliktige enkeltpersonforetak, altså foretak som i regnskapsåret har hatt samlede eiendeler med en verdi over 20 mill. kr eller et antall ansatte som er høyere enn 20 årsverk. Det gjelder også regnskapspliktige ansvarlige selskaper som har flere enn fem andelseiere, har hatt en salgsinntekt på 5 mill. kr eller mer og et gjennomsnittlig antall ansatte tilsvarende fem årsverk eller mer. Det er et ganske lite antall foretak som tilfredsstiller alle disse betingelsene, men det er foretak av til dels betydelig størrelse som vil oppfylle disse kriteriene.

Den begrensede regnskapsplikten betyr at foretakets årsregnskap skal basere seg på skatterapporteringen av årsresultat og balanse. Siden skatterapportering i stor grad bygger på sjablongregler, vil Rødt påpeke at det konkrete innholdet ofte er ganske meningsomt. I den skattemessige balansen kan eiendeler, bl.a. såkalte tomme positive saldoer, oppføres, f.eks. kan varebiler være oppført med et beløp selv om foretaket ikke har noen varebiler i det hele tatt. Dette er etter vårt syn en forholdsvis meningsløs regnskapsrapportering. Det å ødelegge informasjonsverdien av regnskapet til et mindre antall ganske store foretak er etter Rødts oppfatning en veldig dårlig idé. Derfor går Rødt imot innføring av begrenset regnskapsplikt.

Når det gjelder årsmelding for små foretak, peker vi på hørings svarene fra både LO og Fagforbundet, som begge understreker at årsberetningen er et viktig dokument som informasjonskilde for ikke-regnskapskyndige brukere av regnskap. Beretningen inneholder verbale beskrivelser av situasjonen i foretaket samt lovpålagt informasjon om sykefravær, arbeidsmiljøforhold, arbeidsulykker osv., som er viktig informasjon for ansatte i et foretak. I tillegg er det mulig for styrerepresentanter å formulere synspunkter på virksomheten i årsberetningen. I en del tilfeller har dette vist seg å være viktig for ansattes styrerepresentanter.

For å oppsummere: Rødt finner det sterkt kritikkverdig at proposisjonen fullstendig utelater de ansattes, verdiskapernes, behov for innsikt i hva som skal skje med selskapet der de jobber, og ser på det i seg selv som en tungtveiende grunn til å gå imot proposisjonens forslag om endringer i selskapslovgivningen.

Statsråd Siv Jensen [14:03:29]: I denne proposisjonen foreslår regjeringen lovendringer som innebærer forenklinger og reduserte kostnader for regnskapspliktige. Jeg er glad for at et klart flertall i finanskomiteen går inn for forslagene. Nærings- og fiskeridepartementet har anslått potensiell årlig besparelse for de tre forenklingstiltakene i proposisjonen til opp mot 1 mrd. kr. Jeg tar sikte på å sette i kraft lovendringene 1. januar.

Forslaget om å fjerne kravet om årsberetning vil redusere økonomiske og administrative byrder for små foretak. Nærings- og fiskeridepartementet har anslått potensiell årlig besparelse bare for dette forslaget til drøyt 700 mill. kr. Årsberetning har for svært mange små foretak ofte preg av å være en pliktøvelse, og det brukes gjerne standardformuleringer som i liten grad oppfattes å være tilpasset foretaket. Men jeg vil understreke at selv om små foretak ikke lenger vil være pålagt å utarbeide og offentliggjøre årsberetning, må de selv sagt fortsatt være seg bevisst sitt ansvar etter bl.a. arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, miljøinformasjonsloven og forurensningsloven.

Fordelen med en regel om begrenset regnskapsplikt er at fremstillingen av informasjon for regnskapsformål vil være tilnærmet kostnadsfri for den regnskapspliktige, da den bygger på arbeid som er gjort for å oppfylle pliktene etter bokførings- og skatteregelverket. Årsregnskap etter en regel om begrenset regnskapsplikt skal offentliggjøres og vil ha god informasjonsverdi. Et krav til full regnskapsplikt vil normalt ha liten ekstraverdi for små foretak.

Hovedargumentet for ikke å videreføre krav til åpningsbalanse er at nytten vurderes som liten, da informasjonen allerede fremgår av andre kilder. Stiftere, ansatte og aksjeeiere finner informasjonen som er viktig for dem, i stiftelsesdokument, dokumenter utarbeidet i forbindelse med kapitalforhøyelse, fusjonsplan, fisjonsplan og styrets redegjørelse. Fusjonsplan og rapport fra styret skal alltid gjøres kjent for de ansatte i selskapene. En adgang til å velge annet regnskapsår enn kalenderåret ville kreve nødvendig systemstøtte, som ikke vil kunne være på plass før tidligst i 2022. Dette spørsmålet må vi derfor komme tilbake til senere.

Oppsummeringsmessig er jeg veldig glad for at et så bredt flertall slutter seg til disse forenklingene. Vi må være opptatt av systematisk å gjennomføre forenklinger som gjør at den floraen av små bedrifter som vi tross alt har i dette landet, kan bruke sine knappe ressurser på å utvikle bedriften fremfor å rapportere på alle krav som man fra tid til annen mener at små bedrifter også skal rapportere om. Det betyr ikke at bedriftene løper fra sitt samfunnsansvar selv om vi gjør forenklinger i regnskapslovgivningen. Jeg mener at alle bedrifter – enten de er små eller store – som ønsker å overleve i vår knallharde konkurranse, må operere etter gode standarder. Det gjør de fleste av dem.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [14:07:05]: Vi er heilt samde med statsråden i at forenkling er bra for næringslivet, og at dei bør bruka tida si på andre ting enn å sitja å rapportera.

Ser statsråden at det er ein verdi at styret tek stilling til dette dei før har rapportert i årsmeldinga, som går på miljøpåverknad, som går på likestilling, som går på sjukefråvær o.l.? Vil statsråden ta med seg det innspelet som Arbeidarpartiet har kome med, om å finna ei tenleg ordning, slik at styret framleis går gjennom dette med samfunnsansvar, men utan at ein behøver fortsetja med å påleggja dei full årsmelding?

Statsråd Siv Jensen [14:07:45]: Vi må skille litt på hva som egentlig diskuteres – nå har vi lagt frem et forslag om å forenkle regnskapslovgivningen. Det representanten egentlig spør om, er hvordan et styre skal forvalte sine oppgaver overfor en bedrift – hvilke spørsmål er det relevant å stille, hva er man opptatt av å fokusere på? Jeg mener at enhver person som lar seg velge til å sitte i et styre, har et selvstendig ansvar for å utøve jobben sin, stille relevante spørsmål for hvordan man skal videreutvikle et selskap. Det vi diskuterer her i denne saken, handler om å forenkle regnskapslovgivningen, særlig for små bedrifter. Det mener jeg er et godt forenklingstiltak som ikke svekker det andre vellet vi har av lover og regler som stiller krav til bedriftene våre, enten de er små eller store.

Ingrid Heggø (A) [14:08:40]: § 3-3 i rekneskapslova pålegg å rapportera om samfunnsansvar. Det er den vi no går inn for å ta bort. Poenget er at eg deler synet til statsråden om at det slett ikkje er sikkert at ei årsmelding er riktig måte å rapportera dette på. For det vert ei oppramsing, og ein går gjerne inn og ser på kva ein har skrive før, og så seier ein at likestillinga er i orden og indre og ytre miljøpåverknad er heilt på plass. Men det vi er på jakt etter, er at EUs nye krav òg må oppfyllest i framtida. Derfor ber vi ministeren sjå litt på korleis ein kan få søkjelys på samfunnsansvar så vi oppfyller òg dei nye krava som EU stiller, samtidig som Noreg framleis vil liggja i fremste rekkje når det gjeld å rapportera nettopp på desse krava.

Statsråd Siv Jensen [14:09:39]: Jeg kan mer enn gjerne komme med utfyllende informasjon til Stortinget om det, men jeg har lyst til å si: Jeg merker meg at det er et bredt flertall som er enig i de forslagene som ligger i denne proposisjonen. Så har jeg også merket meg at Arbeiderpartiet har en egen særmerknad knyttet til det som representanten nå nettopp tar opp. Så merket jeg også fra innlegget til representanten Stoknes en henvisning til EU-regelverket.

Men la meg understreke at selv om vi nå gjør forenklinger for små selskap, skal også store foretak fortsatt utarbeide redegjørelser om samfunnsansvar i årsberetningen eller i et annet offentlig dokument. Det følger av regnskapsloven. Store foretak skal redegjøre for hva

foretaket gjør for å ta hensyn til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, sosiale forhold, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Det er altså strenge krav som listes opp. Det at vi nå gjør forenklinger på dette området, er en reell forbedring for de regnskapspliktige, uten at brukerne mister opplysninger av vesentlig verdi. Men som jeg sa i innlegget mitt, fritar det ikke selskapene fra å forholde seg til annen lovgivning. Det ligger fortsatt fast.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:10:59]: Som jeg sa i mitt innlegg, støtter Senterpartiet forslaget om å fjerne kravet til årsberetning. Samtidig er det viktig at små foretak fortsatt ivaretar hensynet til samfunnsansvar. Jeg vil be statsråden nok en gang bekrefte at det er et fokus som også statsråden ønsker å ha.

Så til regnskapsprinsipp: Finansdepartementet tar ikke stilling til lovutvalgets hovedforslag om å tilpasse norsk regnskapsregulering til internasjonale regnskapsprinsipp. Men er statsråden enig i at det er viktig at en som hovedregel tar hensyn til hva som er behovene for norske bedrifter, norsk offentlighet og norske forhold, og at det blir lagt til grunn når en vurderer dette spørsmålet videre?

Statsråd Siv Jensen [14:11:52]: Først til spørsmålet om samfunnsansvar: Jeg tror ikke det er noen uenighet i denne salen om at alle bedrifter som opererer i Norge, skal ta sitt nødvendige samfunnsansvar. Vi kan heller diskutere hvordan og på hvilken måte man skal pålegge bedriftene å følge det opp. Jeg tror egentlig at i dette spørsmålet er Senterpartiet veldig enig med regjeringen i at dette er en god forenkling som ikke fritar bedriftene fra å utøve sitt samfunnsansvar.

Så til det siste spørsmålet: Det er flere spørsmål som regjeringen ikke har tatt stilling til ennå, og som vi vil komme tilbake til knyttet til regnskapslovgivning. Men jeg mener at regjeringen i alt den foretar seg, skal være opptatt av å legge til rette gjennom lovgivning på en best mulig måte og sikre norske bedrifter, norske interesser, norske forhold. Der tror jeg heller ikke det er noen uenighet oss imellom.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:12:56]: Fram til forrige uke var jeg fagansvarlig på BI innen grønn vekst og konkurransekraft, og mitt spørsmål gjelder det å fjerne årsberetningen med krav om samfunnsansvartalelser. Mener finansministeren at en slik formell påminnelse om en årlig vesentlighetsvurdering av miljø og sosiale risikofaktorer ikke vil hjelpe bedrifters konkurransekraft?

Statsråd Siv Jensen [14:13:27]: Jeg merket meg at representanten Stoknes egentlig både i gårsdagens debatt

og i dag har fremhevet sin erfaring som seriegründer. Jeg tror de aller fleste som starter opp bedrifter i Norge, er opptatt av at bedriften skal lykkes. Skal de lykkes, må de overleve i en knallhard konkurranse, og da må de også ha på plass et betydelig sett av kriterier for å stå i det. I dagens situasjon stiller de som skal kjøpe bedriftenes produkter, tjenester – eller hva det nå måtte være de leverer på – ganske strenge krav. Hvis bedriftene ikke klarer å levere på det, overlever de heller ikke i konkurransen. Derfor mener jeg at det vil enhver bedriftsleder ivareta – hvis ikke klarer de seg ikke.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5

Sak nr. 6 [14:14:28]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft avtaler mellom Norge og enkelte andre land til endring av virkningstidspunktet for OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 44 S (2017–2018), jf. Prop. 162 S (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 7 [14:15:01]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Sveits til endring av virkningstidspunktet i OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 48 S (2017–2018), jf. Prop. 163 S (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sakene nr. 8–10 er andre gangs behandling av lovsaker. Presidenten vil foreslå at sakene behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [14:15:25]

Stortingets vedtak til lov om utprøving av selvkjørende kjøretøy (Lovvedtak 1 (2017–2018), jf. Innst. 32 L (2017–2018) og Prop. 152 L (2016–2017))

Sak nr. 9 [14:15:26]

Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (samkøyring mv.) (Lovvedtak 2 (2017–2018), jf. Innst. 33 L (2017–2018) og Prop. 155 L (2016–2017))

Sak nr. 10 [14:15:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og enkelte andre lover (Lovvedtak 3 (2017–2018), jf. Innst. 31 L (2017–2018) og Prop. 151 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 8–10.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Det voteres over representantforslaget fra representantene Jonas Gahr Støre, Marit Arnstad, Audun Lysbakken, Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide om valg av medlemmer til Nobelkomiteen, Dokument 8:82 S for 2017–2018.

Forslaget lyder:

1. «1. Stortingsrepresentanter eller vararepresentanter kan ikke velges til medlemmer av Nobelkomiteen.
2. Stortinget ber presidentskapet utrede om det er andre forhold som det bør tas hensyn til i vurderingen av hvem som ikke kan velges til medlemmer av Nobelkomiteen, herunder hvilke avgrensninger som bør gjøres knyttet til lederverv i internasjonale organisasjoner. Utredningen bør foreligge i løpet av 2018.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 58 stemmer for representantforslaget og 44 stemmer mot.
(Voteringsutskrift kl. 14.27.47)

Trond Helleland (H) (fra salen): President! Jeg varslet tidligere i dag at vi ville stemme for punkt nr. 2 i dette Dokument 8-forslaget, så det er greit. Det som går på tilbakevirkende kraft, vil vi stemme imot, men det som går på utredning, vil vi stemme for. Så da ber jeg om at vi tar voteringen på nytt.

Presidenten: Da voteres det først over representantforslagets punkt nr. 1.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Representantforslagets punkt nr. 1 ble bifalt med 58 mot 41 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.28.49)

Presidenten: Det voteres så over representantforslagets punkt nr. 2.
Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Representantforslagets punkt nr. 2 ble bifalt med 88 mot 13 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.29.19)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–5, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 6, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7 og 8, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt

Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringa beholde Bell-helikoptrene på Bardufoss som støtte for Hæren. Spesialstyrkene har rullerende trening med disse i Troms.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utrede anskaffelse av egne moderne og digitaliserte stridsvogner satt opp mot moderne Warthog A-10 som støtte for Hæren, og underlagt denne.»

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 99 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.30.08)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen beholde 2. bataljon som infanteribataljon, oppsatt med minimum ett stående kompani med støtteelement på Skjold.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 7 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.30.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa skaffe eit tilstrekkeleg tal moderne og digitaliserte stridsvogner med sikte på å innfri Noreg sine plikter overfor NATO om ein moderne mekanisert brigade innan 2024. Stortinget ber regjeringa tilrå økonomisk ramme så snart som mogleg med endeleg stortingsgodkjenning seinast i 2019. Det bør søkjast løysingar i ei fleirnasjonal ramme, og eit mogleg strategisk samarbeid bør også inkludere norsk involvering i utviklinga av neste generasjon stridsvogner. Inntil kjøpet av moderne og digitaliserte stridsvogner er sluttført, ber Stortinget regjeringa om å låne eller lease midlertidig moderne stridsvognkapasitet til Hæren.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.30.49)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa syte for ein gradvis opptrappingsplan for Heimevernet slik at Heimevernet på sikt aukast til 50 000 soldatar.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa vidareføre Sjøheimervernet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.10)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre en fremtidig delt løsning for helikoptre, med minst ni helikoptre dedikert Hæren i nord og minst ni helikoptre dedikert spesialstyrkene, og komme tilbake til Stortinget med finansiering for 2018 og vidare finansieringsplan i revidert nasjonalbudsjett. Stortinget ber regjeringa vurdere innkjøp av brukte helikoptre dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig støtte til Hæren eller spesialstyrkene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa vidareføre 339-skvadronen og 139 Luftving lokalisert på Bardufoss.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen om i revidert nasjonalbudsjett 2018 å legge fram en oppdatert investerings- og kostnadsplan for langtidsplanperioden, både for perioden 2017 til og med 2020 og for hele langtidsplanperioden fram til og med 2034.

II

Stortinget ber regjeringen legge til grunn en delt løsning mellom Bardufoss og Rygge. Bardufoss flystasjon videreutvikles som base med egen ledelse, budsjett- og resultatansvar.

III

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2018 legge fram en plan som sikrer dedikert helikopterstøtte til Hæren, herunder muligheten for alternativ supplerende kapasitet, samt sikrer økt helikopterkapasitet for spesialstyrkene.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for en hensiktsmessig organisering av helikoptrene som ivaretar lokal ledelse og forvaltning av disse.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kvalitetsreform for Heimevernet med økte midler til utstyr og trening.

VI

Stortinget ber regjeringen sikre at Heimevernet har 40 000 soldater inkludert områdestruktur og innsatsstyrker. Det foretas en ny politisk vurdering etter at regjeringen har innhentet en helhetlig faglig vurdering av Heimevernets behov for bemanning, trening og utstyr for å løse sine oppgaver samt hvordan sikring og vakt- hold av objekter i kystsonen best kan ivaretas etter nedleggelsen av Sjøheimervernet.

VII

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at landmakten skal ha en moderne stridsvognskapasitet, og ber regjeringen legge frem en sak om lån eller leasing av stridsvogner tilgjengelige fra 2019 for å oppnå en raskest mulig oppgradering av brigadens stridsvognskapasitet.

VIII

Stortinget ber regjeringen innen 1. kvartal 2018 komme tilbake med en kostnadsoversikt for å beholde 2. bataljon oppsatt med minimum én stridsgruppe med ett til to kompanier med støtteelementer på Skjold. Før en-

delig beslutning om endret sammensetning i 2. bataljon skal kostnadsoversikten foreligge.

IX

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig vurdering av hvilken innvirkning det vil ha på rekruttering og operativ evne til Brigade-Nord å oppsette minimum én stridsgruppe, med ett til to kompanier med støtteelementer, på Skjold.

X

Stortinget ber regjeringen sørge for at Hærens og Heimevernets styrkestruktur blir som følger:

Hæren	Heimevernet
Nasjonalt landoperasjonssenter	Territorielt operasjonssenter
– Brigadekommando	– 11 distriktsstaber
– Telemark bataljon	– 3 000 i innsatsstrukturen
– Panserbataljon	– 37 000 i områdestrukturen
– 2. bataljon	
– Etterretningsbataljon	
– Sambandsbataljon	
– Artilleribataljon	
– Ingeniørbataljon	
– Stridstrenbataljon	
– Sanitetsbataljon	
– MP-kompani	
– Finnmark landforsvar	
– Kavaleribataljon	
– Grensevakt	
– HM Kongens Garde	
– Logistikkbase, land	

Presidenten: Det voterer over VII.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 91 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.53)

Presidenten: Det voterer over II, III og IV.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.32.17)

Presidenten: Det voterer over VI og X.

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte. Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 89 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.32.41)

Presidenten: Det voterer over IX.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.33.03)

Presidenten: Det voterer over VIII.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.33.23)

Presidenten: Det voterer over I og V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voringstema.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i eiendomsmeglingsloven (forenklinger)

I

I lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling (*eiendomsmeglingsloven*)

§ 2-2 paragrafoverskriften og første ledd skal lyde:

§ 2-2 *Melding om etablering av filial mv.*

(1) Foretak og advokat som driver eiendomsmegling, jf. § 2-1, skal sende melding til Finanstilsynet senest 14 dager før etablering av filial i Norge. § 2-3 tredje ledd gjelder tilsvarende for meldingen.

§ 2-9 fjerde ledd skal lyde:

(4) Eiendomsmeglingsforetak skal innen 14 dager sende melding til Finanstilsynet ved skifte av styremedlem, daglig leder og fagansvarlig.

Ny § 3-7 skal lyde:

§ 3-7 *Bruk av elektronisk kommunikasjon, elektroniske medier mv.*

(1) *Krav i eller i medhold av denne loven om at opplysninger eller meldinger skal gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom mottakeren ønsker det.*

(2) *Krav i eller i medhold av denne loven om at en avtale skal inngås skriftlig, er ikke til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium dersom avtalepartene ønsker dette, og*

a) *avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig ved avtaleinngåelsen, og*

b) *det er benyttet en betryggende metode for å autentisere avtaleinngåelsen.*

(3) *Departementet kan i forskrift fastsette regler om elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier.*

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 *Tittel*

(1) *Tittelen «eiendomsmegler» kan bare benyttes av personer som har eiendomsmeglerbrev, jf. § 4-2, jurister med tillatelse etter § 4-3, advokater som driver eiendomsmegling, og personer med tillatelse etter forskrift fastsatt i medhold av § 9-1 annet ledd.*

(2) *Tittelen «eiendomsmeglerfullmektig» kan bare benyttes av personer med eiendomsmeglereksamen, jf. § 4-2 første ledd nr. 2, og personer med norsk juridisk embetseksamen, som er ansatt i et eiendomsmeglingsforetak, jf. § 2-1, eller hos en advokat som driver eiendomsmegling etter § 2-1 første ledd nr. 2, og som arbeider under tilsyn av en ansvarlig megler.*

(3) *Første og annet ledd gjelder tilsvarende for personer med tillatelse i medhold av §§ 4-2 fjerde ledd og 4-3 fjerde ledd.*

(4) *Tittelen «statsautorisert eiendomsmegler» kan ikke benyttes.*

§ 6-1 annet ledd skal lyde:

(2) *Plikter som påhviler oppdragstakeren etter dette kapitlet, påhviler også den enkelte person med eiendomsmeglerbrev, jf. § 4-2, jurist med tillatelse etter § 4-3, eiendomsmeglerfullmektig, jf. § 4-5 annet ledd, og advokat som har rett til å drive eiendomsmegling, i deres virksomhetsutøvelse.*

§ 6-2 tredje ledd skal lyde:

(3) *Annet ledd er ikke til hinder for at oppdrag utføres av eiendomsmeglerfullmektig som nevnt i § 4-5 annet ledd under tilsyn av ansvarlig megler for oppdraget, eller at oppgjør utføres av medhjelper som har bestått eksamen i oppgjør, jf. § 4-4 andre ledd.*

§ 6-4 femte ledd oppheves.

§ 8-2 paragrafoverskriften skal lyde:

§ 8-2 *Tilbakekall av tillatelse for foretak og vedtak om stans av virksomhet i filial*

§ 8-2 annet ledd skal lyde:

(2) *Finanstilsynet kan stanse virksomheten i en filial, jf. § 2-2, dersom filialen ikke lenger oppfyller vilkårene i § 2-5 annet ledd eller § 2-9 annet ledd tredje punktum, eller ett eller flere av vilkårene i første ledd nr. 5 til 7 er oppfylt for filialen.*

Lovens del II Ikraftttredelse og overgangsregler oppheves.

Nytt kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9. Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 9-1 Ikrafttredelse og overgangsregler

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

(2) Kongen kan fastsette overgangsregler.

(3) Forskrifter gitt i medhold av lov 16. juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling gjelder inntil noe annet er bestemt også etter at loven her har trådt i kraft.

(4) Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endring i annen lov:

Lov 16. juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling oppheves.

II

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 98 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.34.01)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 93 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.34.21)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Per Espen Stoknes satt frem et forslag på vegne av Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp stortingsmeldingen om næringslivets samfunnsansvar (St.meld. nr. 10 (2008–2009)) og i stedet for å fjerne kravet om årsberetning i regnskapsloven § 3-3 for små foretak komme tilbake med forslag til hvordan rapporteringskravene i regnskapsloven § 3-3 om arbeidsmiljø og ytre miljø kan oppfylles ved hjelp av ulike standarder og initiativ (for eksempel UN Global Compact, GRI, EMAS) tilpasset små foretak.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i regnskapsloven mv. (forenklinger)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Plikt til å utarbeide årsregnskap og årsberetning*

Regnskapspliktige skal for hvert regnskapsår utarbeide *årsregnskap* i samsvar med bestemmelsene i denne loven. Små foretak kan ved utarbeidelse av *årsregnskap* følge de unntaksbestemmelser som fremgår av loven.

Regnskapspliktige skal for hvert regnskapsår utarbeide årsberetning i samsvar med bestemmelsene i denne loven. Plikten til å utarbeide årsberetning gjelder ikke for små foretak.

Årsregnskapet og årsberetningen skal fastsettes senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

For konsernregnskap eller selskapsregnskap utarbeidet i samsvar med § 3-9, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 1-4, § 1-9, § 3-2 første, annet og fjerde ledd samt tredje ledd annet og tredje punktum, § 3-2a, § 3-4 første og annet ledd, § 3-6, § 3-8, kapittel 4, kapittel 5, kapittel 6, §§ 7-1 til 7-14, § 7-15 fjerde og femte ledd, § 7-16, § 7-17, §§ 7-19 til 7-25, § 7-28, § 7-29, § 7-30b, § 7-33, § 7-34, § 7-35, § 7-36 fjerde til niende ledd og §§ 7-37 til 7-41.

Ny § 3-2b skal lyde:

§ 3-2b *Utarbeidelse av årsregnskap etter regel om begrenset regnskapsplikt*

Regnskapspliktige enkeltpersonforetak og ansvarlige selskaper som oppfyller vilkårene for små foretak i § 1-6, kan utarbeide årsregnskap basert på skatterapporteringen av årsresultat og balanse samt tilpassede tilleggsopplysninger når dette kan anses som god regnskapskikk for slike regnskapspliktige. Første punktum gjelder ikke for ansvarlige selskaper der en eller flere av deltagerne er en juridisk person med begrenset ansvar.

For årsregnskap som utarbeides etter første ledd, skal regnskapsvalutaen være i norske kroner.

Vedtaket om å utarbeide årsregnskap etter første ledd krever i et ansvarlig selskap tilslutning fra samtlige medlemmer av selskapsmøtet og dessuten fra samtlige styremedlemmer hvis selskapet har styre. Vedtaket skal gjøres kjent for deltagere som ikke er medlemmer av selskapsmøtet, før regnskapsåret begynner eller ved stiftelsen. Samtlige deltagere og styremedlemmer kan kreve at årsregnskapet ikke skal utarbeides etter reglene i første ledd. Et slikt krav må fremsettes skriftlig senest to måneder før regnskapsårets utgang.

§ 3-3 oppheves.

§ 7-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Små foretak kan i stedet gi opplysninger som nevnt i §§ 7-35 til 7-46.

§ 7-27 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Aksjeselskap og allmennaksjeselskap som har en beholdning av egne aksjer etter aksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 9, skal opplyse om antallet, aksjenes pålydende verdi og den andel aksjene utgjør av aksjekapitalen.

Det skal opplyses om endringer i beholdning av egne aksjer og datterselskapenes beholdning av aksjer i morselskapet i løpet av regnskapsåret. Det skal minst opplyses om:

1. bakgrunnen for erverv som har funnet sted,
2. antall aksjer som er ervervet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen,
3. antall aksjer som er avhendet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen.

§ 7-42 fjerde og femte ledd skal lyde:

Har selskapet en beholdning av egne aksjer etter aksjeloven kapittel 9, skal det opplyses om antallet, aksjenes pålydende verdi og den andel aksjene utgjør av aksjekapitalen.

Det skal opplyses om endringer i beholdning av egne aksjer og datterselskapenes beholdning av aksjer i morselskapet i løpet av regnskapsåret. Det skal minst opplyses om:

1. bakgrunnen for erverv som har funnet sted,
2. antall aksjer som er ervervet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen,
3. antall aksjer som er avhendet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen.

Ny § 7-46 skal lyde:

§ 7-46 Fortsatt drift

Dersom det er usikkerhet om fortsatt drift, skal det opplyses om usikkerheten.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-8 oppheves.

§ 2-13 annet ledd skal lyde:

(2) Ved forsinket oppgjør av krav på innskudd i andre eiendeler enn penger plikter aksjeeieren å erstatte selskapet rente regnet av innskuddets verdi ved stiftelsen, jf. § 2-9.

§ 5-5 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og *eventuell* årsberetning, herunder utdeling av utbytte;
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

(3) Årsregnskapet og *eventuell* årsberetning og *revisjonsberetning* skal senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

§ 7-6 annet ledd annet punktum skal lyde:

Har selskapet ikke fastsatt sitt første årsregnskap, kan beslutning som nevnt i første ledd treffes hvis selskapets ansatte ikke overstiger ti på tidspunktet for generalforsamlingens beslutning og *aksjeinnskuddene i forbindelse med stiftelsen er mindre enn en terskelverdi fastsatt av departementet i forskrift.*

§ 13-6 første ledd nr. 6 skal lyde:

6. enhver særlig rett eller fordel som skal tilfalle medlemmer av styret eller daglig leder ved fusjonen.

§ 13-6 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 15-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Allmennaksjelovens regler om redegjørelse i § 2-6 gjelder tilsvarende, likevel slik at tidspunktet for verdsettelsen tidligst kan være åtte uker før generalforsamlingens beslutning.

III

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-8 oppheves.

§ 2-13 annet ledd skal lyde:

(2) Ved forsinket oppgjør av krav på innskudd i andre eiendeler enn penger plikter aksjeeieren å erstatte selskapet rente regnet av innskuddets verdi ved stiftelsen, jf. § 2-9.

§ 13-6 første ledd nr. 6 skal lyde:

6. enhver særlig rett eller fordel som skal tilfalle medlemmer av styret eller daglig leder ved fusjonen.

§ 13-6 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 13-8 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. mellombalanser for de deltakende selskaper, der- som planen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet, og det ikke følger en halvårsrapport som nevnt i nr 2 som vedlegg til fusjonsplanen. *Kravet i første punktum gjelder ikke dersom samtlige aksjeeiere i selskapet som deltar i fusjonen, samtykker til dette.* Mellombalansen skal være utarbeidet og revidert etter reglene for årsregnskap, og balansedagene må ikke ligge lenger tilbake i tid enn tre måneder før dagen for undertegningen av planen. Kongen kan ved forskrift fastsette unntak fra og gi nærmere regler om kravet til mellombalanser, og kan fastsette andre krav til revisjon av mellombalanser enn det som følger av tredje punktum.

IV

I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak skal § 4-4 første ledd bokstav e nr. 1 og nr. 2 lyde:

1. aksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 10-2, § 13-10, § 14-4 tredje ledd, jf § 13-10, og § 15-1 annet ledd annet punktum
2. allmennaksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 10-2, § 13-10 og § 14-4 tredje ledd, jf § 13-10

V

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 7-7 annet ledd oppheves. § 7-7 nåværende tredje ledd blir annet ledd.

§ 12-3 fjerde ledd fjerde punktum oppheves.

§ 12-14 annet ledd siste punktum oppheves.

VI

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over I §§ 3-1, 3-2b og 3-3 samt II § 5-5.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.33)

Presidenten: Det voteres så over resten av I og II samt III–VI.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 99 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.57)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Rødt også her vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 99 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.36.23)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker til å sette i kraft avtaler mellom Norge og enkelte andre land om endring av virkningstidspunktet for OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Sveits om endring av virkningstidspunktet i OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 8–10

Presidenten: Sakene nr. 8–10 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 1, 2 og 3. Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 11 [14:37:42]

Referat

1. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski, Solveig Skaugvoll Foss og Lars Haltbrekken om å innføre betalingsparkering i stortingsgarasjen (Dokument 8:78 S (2017–2018))
2. (180) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om utredning av Nobels formål

med fredsprisen og av Stortingets rolle ved valg av medlemmer til komiteen (Dokument 8:80 S (2017–2018))

Enst.: Nr. 1 og 2 sendes Stortingets presidentskap.

3. (181) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria-Karine Aasen-Svensrud om ny straffebestemmelse som tydeliggjør at det er ulovlig å dele eller offentliggjøre bilder som er avslørende, nedverdiggende eller krenkende for den eller de som avbildes og som øker strafferammen for å spre denne typen bilder uten samtykke (Dokument 8:79 S (2017–2018))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.38.

